

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КРУГЛОГО СТОЛУ
«ПОВЕРНЕННЯ ТА ПЕРЕОСВОЄННЯ ТИМЧАСОВО
ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ У ДОНЕЦЬКІЙ ТА
ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ»**

**Маріуполь
МДУ
2019**

УДК 323.172(477.6)

Редакційна колегія:

д.політ.н., професор К. В. Балабанов, д.і.н., професор
І. М. Грідіна, д.політ.н., професор Н. П. Пашина, к.політ.н.,
доцент О. Л. Гільченко, к.політ.н., доцент М. В. Булик, к.і.н.,
доцент С. П. Пахоменко

Затверджено до друку Вченою радою |Історичного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 3 від 20 листопада 2019 р.)

П 42

Повернення та переосвоєння
тимчасово окупованих територій у
Донецькій та Луганській областях:
збірник матеріалів круглого столу /
За ред. К. В. Балабанова. —
Маріуполь : МДУ, 2019. — 120 с.

УДК 323.172(477.6)

© Маріупольський державний
університет, 2019

УДК 329.055.3(495)»1974/2019»(045)

РОЛЬ ХОРВАТІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ

Алескерова Г.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Під час офіційного візиту прем'єра РХ А. Пленковича в Київ (листопад 2016 року) і голови українського уряду В. Гройсмана у Загреб (червень 2017 року) була досягнута домовленість про передачу хорватського досвіду в питаннях мирної реінтеграції тимчасово окупованих територій, європейської інтеграції – як країни, яка останньою стала членом ЄС з новим вимогам до держав-кандидатів, розвиток усього комплексу двостороннього співробітництва. Нам особливо цінний і корисний хорватський досвід мирної реінтеграції. Це чи не єдиний позитивний приклад у практиці сучасних міжнародних відносин мирного повернення тимчасово окупованих територій [1, с. 3].

Вперше «позитивний хорватський досвід» по мирній реінтеграції в 1996 – 1998 роках Східній Славонії й Західного Срема як модель для вирішення конфлікту на Донбасі був офіційно запропонований Україні в листопаді 2016 року під час візиту до Києва прем'єр-міністра Хорватії Андрія Пленковича. Незабаром питання було поставлене в практичну площину. За даними хорватських ЗМІ, у березні 2017 року "хорватський досвід" обговорювався під час візиту до Хорватії делегації українського міністерства з окупованих територій на чолі з Міністром Вадимом Чернишем. А в травні 2017 року в Загребі на засіданні робочої групи по співробітництву між Хорватією та Україною українська сторона була знову ознайомлена з «хорватським досвідом мирної реінтеграції» для застосування його на Донбасі. У вересні 2017 року прем'єр Пленкович говорив про значення «хорватського досвіду» з трибуни Генеральної асамблеї ООН. Саме тоді й почалися обговорення можливого формату миротворчої місії ООН на Донбасі [3, с. 3]. А вже в 2019 р. прем'єр-міністр Хорватії Андрій Пленкович запропонував Україні вирішення конфлікту на Донбасі за

"хорватським сценарієм". А саме щоб уряд прийняв рішення звільнити окуповані землі дипломатичними зусиллями під егідою ООН і "рішучою участю США" в мирній реінтеграції Східної Славонії. Він вважає, що така модель врегулювання конфлікту – дипломатичні засоби й політичний тиск – застосовна до українського Донбасу [2, с. 3].

В цілому ж досвід Хорватії показує два розвитку подій – мирний і військовий. Хорватія тимчасово окуповані території, які межували з сусідньою державою, повертала виключно мирним шляхом, шляхом досягнення політичних домовленостей з Сербією та місцевими сепаратистами за посередництва міжнародної спільноти. Адже на цих територіях стояли регулярні підрозділи сусідньої держави, тобто як у нас, і звільнення таких територій збройним способом призвело б до лобового зіткнення хорватського війська з армійськими частинами іншої країни, які через близькість кордону оперативно і відносно непомітно могли отримувати постійну і практично необмежену логістичну допомогу. Це призвело до величезних втрат хорватської армії, тому президент Республіки Хорватія, Ф. Туджман, наполягав на мирному сценарії [1, с. 3].

Українські керівники допускають використання хорватського досвіду, але в інших сферах. Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман, відвідуючи цю країну минулого тижня, заявив, що для України буде корисним досвід Хорватії на шляху вступу в НАТО та ЄС. Ще раніше заступник міністра з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб України Георгій Лою заявив, що Україна зацікавлена у вивченні досвіду Хорватії в післявоєнний період [4, с. 3].

Підбиваючи підсумки, можна сказати про те, що Україні є що почерпнути з досвіду Хорватії, бо вона має величезний досвід постконфліктного врегулювання. Україну насамперед цікавлять методи й технології проведення переговорів. Крім того, цікавить, як хорвати розв'язали проблеми інтеграції повернутих територій, як проводили вибори, як повертали переселенців, як держава їх підтримувала. Важливий також досвід Хорватії в міжнародних судах, оскільки Україна повинна підготуватися до подібних справ проти Росії [5, с. 3].

Список використаних джерел

1. Уроки Ердута: два Хорватських сценарії для Донбасу на умовах США і Києва. URL: <https://eadaaily.com/ru/news/2018/02/27/uroki-erduta-dva-horvatskih-scenariya-dlya-donbassa-na-usloviyah-ssha-i-kieva> (дата звернення: 19.10.2019)
2. Прем'єр Хорватії запропонував Україні вирішення конфлікту на Донбасі за "Хорватському сценарієм". URL: <https://newsone.ua/news/politics/premer-khorvatii-predlozhit-ukraine-reshenie-konflikta-na-donbasse-pokhorvatskomu-stsenariju.html> (дата звернення: 19.10.2019).
3. Інтерв'ю з екс-послом у Хорватії. URL: <https://www.segodnya.ua/ukraine/intervyu-s-eks-poslom-v-horvatii-konflikt-na-donbasse-zadumyvalsya-kremlem-kak-otvlekayushchiy-manevr--1045877.html> (дата звернення: 19.10.2019).
4. Що таке "хорватський сценарій" і чи можливий він на Донбасі. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-russian-40338272> (дата звернення: 19.10.2019).
5. Щоб конфлікт на Донбасі припинився. URL: <https://dnews.dn.ua/news/731650> (дата звернення 19.10.2019).

УДК 314.15.045(477.62)»2014/2019»

ВНУТРІШНЯ МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ НА ДОНБАСІ В УМОВАХ КОНФЛІКТУ

Альошина М.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Магістр
Маріупольського державного університету*

Протягом 2014 – 2019 рр. основними чинниками, які визначали характер міграції, стали агресивні дії Російської Федерації, пов'язані з анексією Криму та початком збройного протистояння на території Донбасу. Втрата контролю над частиною промисловості Донбасу, зростання воєнних витрат, пов'язаних з підвищенням боєздатності Збройних Сил України (ЗСУ), а також втрата частини зовнішніх ринків збуту

негативно вплинули на розвиток економіки України. В таких умовах відбулося й падіння життєвого рівня населення. Переміщення значної кількості працездатного населення з Донбасу призвело до певного зростання пропозиції робочої сили на ринку праці. Навіть висококваліфіковані фахівці у різних сферах виробництва змушені були витратити багато часу у пошуках роботи на новому місці. І досить часто доводилося погоджуватися (бодай тимчасово) на менш кваліфіковану роботу, щоб забезпечити отримання коштів, необхідних для облаштування після зміни місця проживання [3].

Серед усіх регіонів України близьким до показника Києва є лише показник по Київській області, де додатне сальдо міграції становило у 2014 р. 11,1 тис. Переважання кількості прибулих з інших регіонів України над чисельністю вибулих спостерігалось також в Харківській, Одеській областях. Зі зрозумілих причин індустриальні центри Сходу України втратили свою привабливість. Натомість звідти відбувався численний відтік населення. Проте, у 2014 р. втрачали населення за рахунок міграцій не лише охоплені війною регіони, а й Житомирська, Запорізька, Закарпатська, Кропивницька, Рівненська, Сумська, Чернігівська, Херсонська області [5].

У Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, ухваленій Верховною Радою 27 лютого 2014 р., відзначалося погіршення до критичного рівня інвестиційного і ділового клімату, руйнування співробітництва з міжнародними фінансовими інститутами. Крім того, вказувалося на те, що країна фактично позбавлена потенціалу економічного відновлення, а депресивний стан економіки унеможлиблював підтримання належних соціальних стандартів для переважної більшості населення. Констатувалася також наявність мільярдних заборгованостей із зарплат, соціальних виплат і допомог. У Програмі відзначалося, що мільйони українських сімей поставлені на межу виживання [2].

Розміри оплат за ЖКП є настільки зависокими, що населення України протягом 2015–2016 рр. виявилось неспроможним платити, про що свідчили статистичні дані. Так, у 2015 р. населенням України (без врахування Криму та зони

проведення АТО) сплачено 48.58 млрд грн або 95.4 % нарахованих за цей період сум. А вже у грудні 2016 р., за даними Держстату, населенням сплачено за ЖКП 79 млрд грн (лише 63.8 % нарахованих за цей період сум). Заборгованість населення України з оплати ЖКП лише протягом жовтня-листопада 2016 р. збільшилася на 16.7 % і становила 16.02 млрд. грн [12]. Це стало свідченням вичерпання значної частини заощаджених коштів і провалу масового субсидування, яке призводило лише до гарантування отримання ренти олігархами. Труднощі з облаштуванням на новому місці стали однією з причин повернення до місць попереднього проживання внутрішньо переміщених осіб, які змушені були переїжджати після анексії Криму Росією та в умовах збройного протистояння на Донбасі. З одного боку, продовження збройного конфлікту та тотальна руйнація інфраструктури тимчасово окупованих територій підвищували частку осіб, які не були готові повертатись у місця попереднього проживання, а з іншого – задоволення основних потреб внутрішньо переміщених осіб стикалося з численними організаційними та фінансово-економічними протиріччями [5, с. 7]. В таких умовах закріплення мігрантів на новому місці проживання відбувалося в основному за їх рахунок, а ті, хто не мав можливостей для придбання чи тривалої оренди житла, змушені були повернутися до зони проведення АТО. Їх надії на продовження економічної діяльності багато в чому пов'язувалися з безперебійною роботою промислових підприємств, у тому числі й тих, які знаходилися на тимчасово окупованих територіях. Переміщення цих осіб у пошуках роботи нерідко супроводжувалося регулярним перетинанням лінії розмежування. Це ж було й характерним для жителів так званих Донецької та Луганської народних республік, які мали роботу на контрольованій українською владою території. Тому рівень маятникових трудових міграцій населення, яке проживало неподалік зони розмежування, залишався досить високим. Головною перешкодою на шляху отримання необхідних коштів такі люди в основному розглядали продовження збройного протистояння, бажаючи його припинення за будь-яку ціну [1].

На початок 2014 р. з 3.6 млн зайнятого населення, яке мало реєстрацію за місцем проживання на території сіл, 2 млн. осіб (54.9 %) працювали за їх межами. За постійним місцем проживання у 2015 р. працевлаштовано 46.1 % українців. Найбільше таких було у Києві – 71 %. Але лише 57.7 % жителів міст з населенням понад 250 тис. осіб працювали за постійним місцем проживання. Помітно меншим був вибір робочого місця у мешканців невеликих міст – 48.9 %. Найгірша ситуація з працевлаштуванням склалася саме у сільській місцевості, де лише 33.5 % жителів змогли отримати роботу за місцем проживання [4, с. 323]. За перше півріччя 2015 р. середньомісячна кількість економічно активного населення віком 15–70 років становила 18.1 млн осіб, з яких 16.4 млн були зайняті економічною діяльністю, а решта (1.7 млн) – безробітні, тобто особи, які не мали роботи, але активно її шукали як самостійно, так і за допомогою державної служби зайнятості. Рівень зайнятості населення становив: у віці 15–70 років – 56.5 %, а в працездатному віці – 64.6 %. Рівень безробіття (за методологією МОП) серед економічно активного населення віком 15–70 років становив 9.2 %, а працездатного віку – 9.6 % (із загальної кількості безробітних 62.7 % жінки). І хоча рівень зареєстрованого безробіття в цілому по країні порівняно з серпнем 2015 р. знизився на 0.1 в. п. і на кінець вересня становив 1.5 % населення працездатного віку, але й кількість вільних робочих місць (вакантних посад), заявлених роботодавцями до державної служби зайнятості, у вересні 2015 р. порівняно із серпнем зменшилася на 7 тис., або на 14.4 %, і на кінець місяця становила лише 41.3 тис [4].

За інформацією Міжвідомчого координаційного штабу з питань соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб (ВПО), станом на 20 липня 2016 р. з непідконтрольних Уряду територій до інших регіонів України переміщено 1 млн. 29 тис. 571 особа, у тому числі у тому числі з Донецької і Луганської областей 1 млн. 7 тис. 112 осіб та Автономної Республіки Крим і міста Севастополь 22 тис. 459 осіб, серед яких 170 тис. 581 дитина та 495 тис. 93 особи з інвалідністю та похилого віку [6].

Слід відзначити ще один аспект переміщення працездатного населення, пов'язаний з проведенням АТО, і, відповідно, певне зростання попиту на спеціалістів, які мали

військовій спеціальності. Йдеться про збільшення кількості контрактників у складі ЗСУ. Для частини громадян служба за контрактом стала чи не найбажанішим варіантом працевлаштування в умовах поширення кризових явищ у економіці. Скорочення працівників на частині підприємств, обмежені можливості заробити кошти (особливо у сільській місцевості) стали мотиваторами підписання контракту на службу. Тим більше, що державою гарантувалася мінімальна оплата у розмірі 7000 грн., що перевищувало розміри оплати у багатьох інших сферах для найманих працівників. Звичайно, що для служби у ЗСУ потрібні спеціальні знання або підвищення кваліфікації, але для частини контрактників саме такий спосіб працевлаштування виявився як можливістю для самореалізації, так і засобом регулярного отримання коштів [1].

Протягом 2014 – 2019 рр. напрями трудової міграції та її відстань в Україні визначалися як фінансовими можливостями для облаштування на новому місці, так і надіями на реалізацію свого потенціалу поза межами постійного проживання. Для частини мігрантів основним мотивом виїзду стало прагнення уникнути участі у бойових діях, що несли загрозу життю та здоров'ю родини та робили неможливою або суттєво ускладнювали економічну діяльність. Для інших – бажання отримати роботу за її відсутності у певній місцевості (як правило у сільських поселеннях), поліпшити рівень оплати праці або умови працевлаштування. Маятникові трудові міграції населення України, яке проживало по обидва боки поблизу лінії розмежування в АТО, обумовлювалися нагальною потребою знайти роботу або зберегти робоче місце незалежно від того, чи перебувало воно на контрольованій українською владою території, чи ні. Прагнення вижити у складних умовах збройного протистояння потребувало регулярного переміщення у пошуках роботи.

Компаративний аналіз статистичних даних щодо кількості осіб, які переміщувалися між областями України, свідчить, що найбільш привабливими для трудових мігрантів ставали області, де були зосереджені потужні промислові підприємства, а також столиця держави, що забезпечувало більшу ймовірність отримати високооплачувану роботу. У свою чергу,

порівняно більше трудових мігрантів залишало області, переважно орієнтовані на сільськогосподарське виробництво.

Список використаних джерел

1. Амелин А. Экономические итоги 25 лет независимости Украины. URL: <http://hvylya.net/analytics/economics/anatoliy-amelin-ekonomicheskie-itogi-25-let-nezavisimosti-ukrainyi.html> (дата звернення: 18.10.2019).
2. В Раді підтримали зміни до Бюджетного кодексу. URL : <http://nbnews.com.ua/ua/news/193408/http://nbnews.com.ua/news/193408> (дата звернення: 18.10.2019).
3. Долг населения по оплате коммунальных услуг в декабре вырос на 26%. URL: http://biz.censor.net.ua/events/3019790/dolg_naseleniya_po_oplate_kommunalnyh_uslug_v_dekabre_vyros_na_26_gosstat.
4. Лібанова Е. М. Вимушене переселення з Донбасу: масштаби та виклики для України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. ["Внутрішньо переміщені особи в Україні: реалії та можливості"], 27 лют. 2015 р. / Ін-т економіки та прогнозування Нац. акад. наук України. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/Libanova2015.pdf> (дата звернення: 18.10.2019).
5. Міграція в Україні: факти і цифри. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf (дата звернення: 18.10.2019)
6. Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190801.pdf> (дата звернення: 18.10.2019).

УДК 339.9(430:477)«2014/2019»

**ДОПОМОГА ФРН У ВРЕГУЛЮВАННІ КОНФЛІКТІ НА
ДОНБАСІ ТА ІЇ ДІЇ**

Беззубченко Ю.,

*студентка ІІ курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Бойові дії на території Донецької та Луганської областей України, що почалися у квітні 2014 року точаться між збройними силами України та загонами повстанців (в основному прихильників самопроголошених «Донецької» й «Луганської народних республік»), Німеччина і Франція з того часу виступають посередниками між Росією і Україною і підтримують країну в багатьох областях. Війна на Донбасі триває майже п'ять з половиною років, майже стільки ж, скільки й Друга світова війна. За даними ООН, постраждало 3,9 мільйона осіб. Понад 13000 чоловік загинули, більше 27000 отримали поранення або стали інвалідами. Тільки в Донецьку – другому районі під Луганськом – 13000 будинків були пошкоджені або зруйновані.

Незаконна анексія Криму Росією і військовий конфлікт на сході країни загрожують стабільності найбільшої в Європі наземної держави, в яке входять сім сусідніх країн (включаючи чотирьох членів ЄС). У той же час Україна стикається з глибокою кризою в політичній і економічній системі. Тому уряд Німеччини з 2014 року почав підтримувати Україну численними проектами, спрямованими на стабільний і мирний розвиток. Мова йде не тільки про зростання української економіки, а й про участь українців у побудові відкритого суспільства. Крім того, уряд ФРН підтримує заходи з модернізації державного управління та децентралізації в Україні. Німеччина також фінансує проекти з надання допомоги внутрішньо переміщеним особам і відновленню інфраструктури на Донбасі. Згідно з новими даними ОЕСР, Німеччина стане третім за величиною донором для України після ЄС і США. Повідомляється, що лише на співпрацю в галузі розвитку з 2014 року було направлено 544 млн євро[2]. Разом з європейськими партнерами Німеччина бере активну

участь у мирному політичному врегулюванні конфлікту і разом з Францією взяла на себе провідну роль в так званому Нормандському форматі. Федеральний уряд надає гуманітарну допомогу людям, яких зачепила конфліктом, і сотням тисяч переміщених осіб. Водночас на додаток до програм допомоги міжнародної спільноти Федеральне міністерство закордонних справ координує всеосяжний «План дій» федерального уряду на підтримку реформ в Україні. Підтримка Німеччини пов'язана з постійною готовністю і політичною волею українського керівництва рішуче здійснити необхідні реформи. На додаток до внеску Німеччини в програми ЄС, МВФ і багатосторонній підтримці у 2016 році було надано близько 110 мільйонів євро кредитів і прямої допомоги. У 2019 році Німеччина виділить 1,5 млн. євро військовим для придбання медичного обладнання, що дійсно допоможе оновити наші технології і удосконалити навички в цій сфері. [5].

Після «Революції гідності» на Київському Майдані взимку 2013 – 2014 року федеральний уряд значно розширило і без того інтенсивне співробітництво з Україною. Наприклад, була надана двостороння пряма допомога на суму близько 200 мільйонів євро у 2015 році й близько 110 мільйонів євро у 2016 році (2014 рік: близько 130 мільйонів євро). Крім того, існує кредитна гарантія обсягом 500 мільйонів євро, яка використовується, зокрема, для Фонду гарантування вкладів в Україні і для енергоефективної модернізації підстанцій. Крім того, федеральний уряд надав гуманітарну допомогу на суму понад 40 мільйонів євро в 2015 і 2016 роках. Також варто згадати про військову допомогу, Німеччина надає велику військову підтримку Україні, але в рамках НАТО, тому конкретний німецький військовий внесок важко визначити. Допомога НАТО також не може бути визначена кількісно. Німеччина завжди намагається стежити за загальною стратегічною ситуацією з Росією у військовій співпраці та вносить цю перспективу в консультації з НАТО. Основою для вирішення конфліктів є насамперед ОБСЄ (Організація з безпеки і співробітництва в Європі) і її Тристороння контактна група (ОБСЄ, Україна, Росія), створена в червні 2014 року. Цей процес політично супроводжується державами так званого «нормандського формату» (Німеччина, Франція, Україна та

Росія) [4]. Після декількох місяців боїв між підтримуваними Росією сепаратистськими силами на сході України і українськими підрозділами Мінські угоди, досягнуті у вересні 2014 року, стали важливим першим кроком до світу: за посередництва ОБСЄ представники України та Росії домовилися про припинення вогню і вихідних умов. для вирішення політичного конфлікту. Цей так званий "Мінський протокол" було підписано Тресторонньої контактної групою та представниками так званих "Донецької" і "Луганської" народних республік 5 вересня 2014 року і доповнений конкретними угодами про дотримання припинення вогню 19 вересня 2014 року в рамках "Мінського меморандуму". ОБСЄ відіграє важливу роль у врегулюванні Росія-Україна конфлікту. Будучи членом трійки ОБСЄ (з Австрією і Італією), Німеччина несе політичну відповідальність за роботу важливих інструментів ОБСЄ. Зокрема, це Спеціальний представник Діючого голови ОБСЄ в Тресторонньої контактній групі, Спеціальна моніторингова місія (СММ), Місія спостерігачів (ОМ) на російсько-українському кордоні і Координатор проектів ОБСЄ в Україні (ПКП). Німеччина також підтримує роботу Управління з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ), Верховного комісара у справах національних меншин і співробітника ОБСЄ з питань ЗМІ в Україні [4]. Німеччина просуває роботу ОБСЄ в Україні за допомогою фінансового і особистого вкладу. Одним з напрямків є розміщення персоналу в СММ. Крім того, ФРН підтримує проекти БДІПЛ та Координатора проектів ОБСЄ з розвитку національного діалогу, здійснення реформ, таких як боротьба з корупцією або реорганізація поліції і судової системи, а також діяльність з розмінування і знешкодження боєприпасів [8].

ФРН також грає «ключову роль» у санкціях ЄС проти Росії за анексію Криму. Наприклад з 19 березня 2014 року призупинила виконання військового контракту з Росією вартістю 120 млн. євро, 21 березня призупинила експорт оборонної продукції в Росію, 19 квітня ФРН відмовилася брати участь в щорічних міжурядових російсько-німецьких консультаціях в рамках «Петербурзького діалогу», 24 квітня призупинила експорт військової продукції до Росії, 4 серпня відкликала у компанії Rheinmetall дозвіл на будівництво центру

бойової підготовки для російських солдатів в селищі Муліно. Ще кілька заходів, які прийняла Німеччина по відношенню до Росії:

- обмежили доступ до основних і вторинних ринків ЄС для деяких російських банків і компаній, зокрема торкнулися банків "Сбербанк", "ВТБ Банк", "Газпромбанк", "Зовнішекономбанк", "Россельхозбанк"; - наклали заборону на експорт і імпорт зброї;

- встановили заборону експорту товарів подвійного використання, тобто таких, які могли бути використані у військових цілях в Росії;

- обмежили доступ Росії до певних чутливих технологій та послуг, які можуть бути використані для видобутку і розвідки нафти.

За минулі роки окремі країни ЄС неодноразово намагалися скасувати санкції, але вони все ще застосовуються [10].

Резюмуючи вищесказану інформацію, можна побачити колосальну допомогу з боку Німеччини. ФРН допомагає як в економічному плані, так і в дипломатичному. Уряд Німеччини підтримує Україну численними проектами, спрямованими на стабільний та мирний розвиток. Виділяються великі суми для допомоги українцям, які постраждали як фізично, так і морально. Також Німеччина оголосила санкції проти Російської Федерації. В даний момент фокус германо-українського співробітництва орієнтований на ключові питання українського державотворчого процесу реформ. Він також зосередився на областях, в яких Німеччина може надати чудову підтримку на основі свого власного досвіду: ефективність використання енергії та ресурсів; економічний поступ і інфраструктура; децентралізація та місцеве самоврядування; верховенство закону і боротьба з корупцією, а також громадянське суспільство, освіта, наука і ЗМІ.

Список використаних джерел

1. Германия выделит Украине 1,5 млн. евро на нужды военных. URL: <https://vn.mk.ua/germaniya-vydelit-ukraine-15-mln-evro-na-nuzhdy-voennyh/> (дата звернення 17.10.2019).

2. Германия предоставит гуманитарную помощь Украине. URL: https://censor.net.ua/news/3150491/germaniya_predostavit_gumanitarnyu_romosh_ukaine (дата звернення 26.09.2019).
3. МИД Германии представил стратегию решения конфликта в Украине, которая состоит из пяти пунктов. URL: <https://tsn.ua/ru/politika/v-germanii-nazvali-usloviya-dlya-dostizheniya-mira-v-ukraine-1258599.html> (дата звернення 01.12.2019).
4. Сообщение для печати Специального представителя Действующего председателя ОБСЕ в Украине и в Трехсторонней Контактной Группе (ТКГ). URL: <https://www.osce.org/ru/special-monitoring-mission-to-ukraine/436433> (дата звернення 15.10.2019).
5. Домога Німеччини Україні. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/09/26/7101215/> (дата звернення 12.09.2019).
6. Beyond the Euromaidan. Comparative Perspectives on Advancing Reform in Ukraine, ed. Henry E. Hale, Robert W. Orttung, (2016) Printed in the United States of America on acid-free, archival-quality p.336.
7. Elizabeth A. Wood, William E. Pomeranz, E. Wayne Merry, Roots of Russia's War in Ukraine. Woodrow Wilson Center Press / Columbia University Press (December 15, 2015). p.144
8. Krieg im Osten der Ukraine. URL: <https://taz.de/Krieg-im-Osten-der-Ukraine/!5628909/> (дата звернення 05.05.2015).
9. Ukraine: Beziehungen zu Deutschland. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/ukraine-node/bilateral/202760> (дата звернення 10.01.2019).
10. WAS TUT DEUTSCHLAND, UM DEN KONFLIKT IN DER UKRAINE ZU BEENDEN? URL: <https://www.friedenfragen.de/entdecken/aktuelle-kriege/ukraine/was-tut-deutschland-um-den-konflikt-in-der-ukraine-zu-beenden.html> (дата звернення 29.07.2018).
11. Was tut Deutschland die Ukraine URL: <https://www.dw.com/de/was-tut-deutschland-f%C3%BCr-die-ukraine/a-50595592> (дата звернення 07.03.2017).

12. Welche Hilfe wurde der Ukraine zur Verfügung gestellt? URL: <https://kiew.diplo.de/ua-de/themen/willkommen/-/1325304> (дата звернення 13.08.2018).

УДК 327(043)

РОЛЬ ІРЛАНДІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ

Власова Ю.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Дипломатичні відносини між Україною та Ірландією здійснюються на підставі Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року. Базою консульських відносин є Віденська конвенція про консульські зносини 1963 року.

Україна та Ірландія є сторонами багатьох універсальних конвенцій ООН, що охоплюють різні сфери двостороннього співробітництва. Ірландія як держава-член ЄС співробітничав з Україною на основі угод, укладених між Україною та Європейським Союзом.

На сьогодні між Україною та Ірландією укладено та успішно виконується 6 двосторонніх документів міжвідомчого характеру, сторонами яких є компетентні міністерства обох держав. Слід відзначити участь Ірландії в реалізації Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України і Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй щодо підтримки реформування системи державної служби у рамках адміністративної реформи, підписаному 25 жовтня 2007 року в м. Київ. У рамках цієї угоди Ірландія виділила 1 млн. € на підтримку адміністративної реформи в Україні.

Сторонами ведеться постійна робота з розширення договірно-правової бази двосторонніх відносин. Зокрема, 23 червня 2011 року завершено переговорний процес з укладення двосторонньої конвенції про уникнення подвійного оподаткування. Крім того, Україна надає виключного значення необхідності скорішого початку переговорів з укладення

міжурядової угоди про спрощення оформлення віз, проект якої було підготовлено на основі угоди між Україною та ЄС [1].

На розгляді ірландської сторони знаходяться також проекти міжурядових угод про співробітництво в митних справах та у сфері обміну митною статистичною інформацією, на розгляді МВС України проект угоди про співробітництво у боротьбі зі злочинністю, про повітряне сполучення. Однак при міжнародних кризах, зокрема й під час українсько-російської війни, острів святого Патрика орієнтується на позицію провідних країн – членів Євросоюзу. І разом з іншими країнами ЄС виступає єдиним фронтом проти агресора. Ну а те, що ні антиросійські санкції, ні російське продовольче ембарго не справляють серйозного впливу на економіку країни, лише зміцнює Дублін у намірі й далі дотримуватися загальної євросоюзівської політики [3].

Нинішньої зими Ейре стала 14-ю країною, що ратифікувала Угоду про асоціацію Україна – ЄС. Навесні минулого року місцевий парламент – Дойл – прийняв резолюцію про підтримку суверенітету й територіальної цілісності України та про осуд незаконної анексії Криму. "Санкції Євросоюзу були потрібні, оскільки це дало чіткий сигнал, що ЄС готовий вжити рішучих заходів, коли це потрібно", – заявив восени 2014 р. міністр закордонних справ Ірландії Чарльз Фланаган. На відміну від багатьох політиків із південних і східноєвропейських країн – членів ЄС, він також упевнений, що санкції працюють. "Це важливий засіб, аби забезпечити належний рівень політичного залучення. Ми не вважаємо, що існує воєнне вирішення кризи", – вважає Ч. Фланаган [2]. У січні глава ірландського зовнішньополітичного відомства разом із своїми колегами з Великої Британії, Данії, Польщі, Швеції й Литви виступив зі спеціальною заявою за збереження санкцій проти Росії. Водночас уряд висловлюється за їх посилення при порушенні Мінських угод. І, навпаки, в Ірландії готові скасувати санкції у разі повної імплементації Москвою домовленостей, досягнутих у Мінську. Та, попри всі декларації ірландських політиків, за даними німецької газети Die Welt, Ірландія – одна з дев'яти країн Євросоюзу, що не заморозили жодного активу приватних осіб, компаній або організацій із санкційного списку. Дублін не

належить і до тих, хто ініціює нові обмежувальні заходи відносно російських компаній і офіційних осіб, хоча на всіх етапах підтримує прийняття відповідних рішень.

Можливо, з цієї причини російські журналісти вважають, що позиція Дубліна стосовно Росії – "почекати та подивитися"? Але, на наш погляд, це недооцінка готовності ірландського уряду дотримуватися загальноєвропейської політики [4].

Список використаних джерел

1. Буткевич О. В., Гнатовський М. М. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. – К: Знання України, 2004 – Т. 1 – 760 с.
2. Мережко О. О. Право міжнародних договорів // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. – К.: Знання України, 2004 – Т. 2 – 812 с.
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/Віденська_конвенція_про_право_міжнародних_договорів
4. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/main/c376/stru8>

УДК 327.51:316.485.2(477.6)(043.2)

ГІБРИДНА ВІЙНА НА СХОДІ УКРАЇНИ: ПЕРЕДУМОВИ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ЗАКІНЧЕННЯ

Волянюк А.,

студент 6-го курсу юридичного факультету Чорноморського національного університету ім. Петра Могили

Минуле століття увійшло в світову історію як століття докорінних змін та трансформацій майже всіх сфер життя, в тому числі політичного, технічного, інформаційного та безпекового простору.

Саме в 20 столітті з'явилося та набрало свого розповсюдження поняття «гібридної війни», нового виду конфлікту, який до тих часів був невідомим, та залишається не до кінця прогнозованим і по наші дні.

Для того, щоб зрозуміти це поняття можна навести визначення за яким гібридним конфліктом називають війну з поєднанням в застосуванні конвенційної зброї, партизанської війни, тероризму та злочинної поведінки з метою досягнення певних політичних цілей, основним інструментом якої є створення державою-агресором в державі, обраній для агресії, внутрішніх протиріч та конфліктів з подальшим їх використанням для досягнення політичних цілей агресії, які звичайно досягаються звичайною війною [1, ст. 1].

Саме даний вид конфлікту на думку багатьох експертів буде найбільш часто зустрічатися протягом всього 21 століття, таким чином повністю змінивши всю безпекову площину в світі.

Нажаль, дане поняття не оминуло і нашу державу, починаючи з 2014 року ми знаходимося в стані непроголошеної війни з Російською Федерацією, і зазнаємо агресії в політичному, інформаційному, військовому аспектах.

Гібридна війна почалася ще з окупації та подальшої анексії Криму, а продовжилася вже на Сході України, шляхом дестабілізації політичної ситуації та створенням терористичних квазідержав.

Подальше введення регулярних збройних сил Російської Федерації на територію України (в тимчасово непідконтрольні райони) дало зрозуміти всі окупаційні наміри РФ, а не визнання даного факту ще раз довело, що Російська Федерація діє в найкращих традиціях гібридної війни, не визнаючи свої злочинні дії та відмовляючись нести за них відповідальність.

Сама складність боротьби з гібридною агресією полягає в тому, що протидіяти їй треба одразу в усіх напрямках, включаючи політичну, інформаційну, економічну, та безумовно військові сфери суспільного життя [1, ст.12].

За останні роки зміни та реформування Збройних Сил України, спецслужб, національного оборонного комплексу, та економічної галузі дали нам змогу зупинити рух цієї хвилі агресії та вдало їй протидіяти ще на підступах. Звісно велика заслуга в цьому саме Збройних Сил України, які докорінно змінилися на краще за ці останні буремні роки.

Кардинальні зміни в ЗСУ почалися ще в 2014 році, коли патріотично налаштовані українці об'єднувалися в добровольчі

батальйони і давали відсіч ворогу на Донбасі, це дало зрозуміти і Україні і світовій спільноті, що держава буде боротися та не віддасть жодного кляптика території.

Подальше реформування відбувалося вже як в оборонній, технічній, так я в правовій площині, після прийняття нової редакції Воєнної доктрини України та нової редакції Стратегії національної безпеки стало зрозуміло докорінно змінилася політика країни. Вперше на офіційному рівні, в нормативних приписах було проголошено країну ворога, саме РФ, а також закріплено, що ворогом буде вважатися будь-яка країна яка буде посягати на нашу незалежність, територіальну цілісність та суверенітет.

Було закріплено стратегічний курс до НАТО та ЄС, таким чином поставивши крапку в позаблоковому статусі нашої держави. Закріплення цього курсу означало не тільки зміни в політичному ракурсі, але й перехід на стандарти НАТО в обороно - технічній площині, та плавний перехід на професійну, контрактну армію (який ще не до кінця реалізований). Саме завдяки змінам в секторі оборони та змінам в курсах зовнішньої політики України вдається вже 5 років протистояти Російській Федерації.

Звісно, набагато більше би хотілося підтримки з боку Заходу, і підтримки не на словах, а в технічному плані, а саме в постачанні нам летальної зброї, і можливості її застосування не тільки при оборонних діях, але і при наступальних операціях, бо тільки через них можна повернути під контроль всі території.

Тим, паче саме США та Велика Британія виступали гарантами нашої безпеки за умовами Будапештського меморандуму (про ядерне роззброєння України) від 1994 року.

Якщо підбити підсумки всього вищевикладеного то можна сказати, що гібридна війна є вкрай актуальною темою для всієї світової спільноти, і, нажаль, є актуальною для нашої держави вже протягом 5 років.

Про те завдяки докорінним змінам та реформуванням всього сектору національної безпеки, реформуванням сектору оборонної промисловості та актуальною внутрішньої та зовнішньої політикою можна зупинити ворога та з часом відновити державний суверенітет та незалежність на всій

території України в тому числі на тимчасово непідконтрольних територіях, які за законодавством України залишаються нашою територією [2, ст.1]

Список використаних джерел

1. Закон України «Про національну безпеку України». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2018. № 31. Ст. 241.
2. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2014. № 26. Ст. 892.

УДК 323(043)

«РЕІНТЕГРАЦІЯ» «ДОНБАСУ»: ТЕРМІНОЛОГІЧНА ПАСТКА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Грідіна І.,

д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

Інформаційна війна – це завжди війна сенсів, війна дискурсів. У російсько-українській війні сенси набувають майже небаченої суб'єктності, створюють власні причинно-наслідкові зв'язки, формують вже не окремі симулякри, а вигадану вигідну реальність [7].

На жаль, офіційний дискурс українського політикуму в цій війні сенсів у кращому випадку – тримає глуху оборону, а у гіршому – програє, і що прикро, програє не через нестачу «словесних набоїв», а через несвідоме або свідоме вживання в офіційних виступах та заявах, промовах, інтерв'ю тощо неточних, неправильних, контраверсійних термінів, що нав'язані ворожими інформаційними впливами, або створюють для них відповідний ґрунт. Інформаційно-дискурсивну анархію поширюють ЗМІ, в яких часто-густо відбувається такий своєрідний «словесний самостріл», коли в державі, яка є об'єктом агресії, публік подає «слова-набої» агресору: ДНР-ЛНР – у кращому випадку у лапках, невизнані держави, сепаратисти, ополченці, повстанці та багато інших. І навпаки,

такі дефініції, як «агресія», «вторгнення», «окупація», опиняються в зоні умовчання. «Правильно вживайте слова, і ви звільните світ від половини непорозумінь», писав Декарт. Слова і терміни під час війни це не просто маркери ставлення до ситуації, це визнання по якій бік фронту (і не тільки гібридного) той, хто їх промовляє чи пише.

Зважаючи на загальну тематику круглого столу, який проводиться у рамках науково-дослідної теми кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, вважаємо за доцільне визначитися з відповідною термінологією, що використана в її назві - «Повернення та переосвоєння тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях: сучасний стан та перспективи» та пояснити, чому терміни «реінтеграція» та «Донбас» вважаємо прихованою термінологічною пасткою.

Словники дають нам наступне тлумачення терміну інтеграція - від лат. *integratio* - відновлення, об'єднання, процес об'єднання будь-яких елементів в одне ціле; процес взаємозближення й утворення взаємозв'язків; згуртування, об'єднання політичних, економічних, державних і громадських структур в рамках регіону, країни, світу. Префікс «ре» (лат. *re...*) вказує на повторну, поновлювану дію. Застосовуючи в інформаційному полі термін «реінтеграція» «Донбасу», ми наштовхуємось одразу на дві контраверсії. По-перше, термін «реінтеграція» вказує на попередню дезінтеграцію, сутність якої у дискурсі як правило відсутній, а це є ключовим сенсом у російсько-українській війні. У такий спосіб нібито «Донбас» (про цей термін нижче) у якийсь незрозумілий спосіб дезінтегрувався, а тепер потребує нового возз'єднання, тобто «реінтеграції». А чому саме окремі території у Донецькій та Луганській областях, які майже завжди у випадку словосполучення с терміном «реінтеграція» називають «Донбасом», виявились виключеними із сукупності політичних, економічних, суспільних, військових, соціально-культурних структур суверенної України, у дискурсивних практиках опускається, нібито це є само собою зрозумілим. Як цілком слушно наголошує О.Стяжкіна, яка фактично є ідеологом терміну «деокупація», в «інформпростір було вкинуто нову-стару ідею сепаратизму. Адже в нашому

сьогоднішньому полі «реінтеграція» означає, що Донбас якимось чином дезінтегрувався сам; що події на Донбасі – внутрішня проблема, соціальний конфлікт, і завершення його – внутрішня справа України». «Слово це непогане, – пояснює О. Стяжкіна, – але якщо «реінтеграція» вписана в «деокупацію». Якщо воно працює саме собою, то виводить за дужки, в тінь, Росію як країну-агресора» [3]. Але ж дипломатія України доклала неймовірних зусиль, щоб реакція міжнародної спільноти на дії РФ кваліфікувалась як агресія (Постанови Верховної Ради України: «Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором» від 27 січня 2015 року, «Про Заяву Верховної Ради України "Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян» (2015) тощо). На національному рівні 15 квітня 2014 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». Цим законом (частина шоста статті 6) Російську Федерацію було визначено як державу, що здійснює окупацію. 17 березня 2015 р. Верховна Рада України ухвалила Постанову «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями», в постанові відповідно до Закону України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» визначено тимчасово окуповані території. Врешті решт, 18 січня 2018 р. Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», де тимчасово окупованими територіями у Донецькій та Луганській областях визнано

частини території України, в межах яких збройні формування Російської Федерації та окупаційна адміністрація Російської Федерації встановили та здійснюють загальний контроль. Цей Закон (який у суспільстві знову ж таки отримав назву «закон про реінтеграцію Донбасу») чітко зафіксував офіційне вживання термінів: не «конфлікт на Донбасі», а «збройна агресія Російської Федерації», не «ДНР» та «ЛНР», а «тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, окупаційна адміністрації Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях», не «сепаратисти» та «повстанці», а «регулярні з'єднання і підрозділи, підпорядковані Міністерству оборони Російської Федерації, підрозділи та спеціальні формування, підпорядковані іншим силовим відомствам Російської Федерації, їхні радники, інструктори та іррегулярні незаконні збройні формування, озброєні банди та групи найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією» тощо [5]. У такий спосіб знімаються усі питання «громадянської війни», «внутрішнього конфлікту», внаслідок яких відбулася так звана «дезінтеграція» «Донбасу». Термін «реінтеграція» може бути вживаним виключно у сенсі «повернення тимчасово окупованих територій України, населення, що на них проживає, в єдиний конституційний простір України» [1, с. 37].

Уживання терміну «Донбас» у словосполученні його «реінтеграції» має ще більше застережень. О. Стяжкіна, С. Пахоменко та інші слушно зауважують на сучасній контраверсії географічного та політичного визначення регіону «Донбас», який за умов гібридної війни має не стільки історико-адміністративне смислове навантаження, скільки суттєвий символічний тягар радянської минувшини та гібридної окремішності, що активно використовується російською пропагандою. «Донбасс – это Донбасс, Новороссия – это Донбасс, вернее, Новороссия – это Новороссия. Это на самом деле, если уйти в историю, дочка Малороссии и Российской империи. А Донбасс – это дочка Новороссии и Советского Союза», – намагався свого часу давати уроки історії Павло Губарєв [2]. Це було б смішно, якби не було небезпечно в контексті інформаційного протистояння з російською

пропагандистською машиною, яка штучно «сепаратизувала» регіон, використовуючи радянські наративи про «всесоюзную кочеграку», створюючи міфи про «Донбас – частину руського миру» [6, с. 22]. Навіть якщо підходити з формальної точки зору, традиційне визначення «українського Донбасу» сучасними адміністративно-територіальними кордонами Донецької та Луганської області, то тимчасово окупованими з них є тільки третина території [4], але ж ніяк не увесь «Донбас», який слід за такою логікою «реінтегрувати».

Зважаючи на вищесказане, вважаємо за доцільне у науковому та політичному офіційному дискурсі використовувати замість терміну «реінтеграція» термін «переосвоєння», «відновлення» (суверенітету), «деокупація». Термін «реінтеграція» доцільно використовувати тільки у словосполученні з «тимчасово окуповані території». Термін «Донбас» має отримати сучасне концептуальне навантаження, відповідне до його штучного економічного та політичного конструкту, як у минулому, так і за сучасних реалій інформаційного протистояння, де він використовується пропагандою агресора у вигляді сепаратистського симулякру.

Післямова. До аксіологічного підходу тлумачення терміну «пересовєння» (запропонований авторці О.Стяжкіною). Термін «переосвоєння» є похідним від терміну «освоєння» який може мати декілька сенсів: матеріально-речовий (К.Маркс) та духовно-уявлений (М.Фасмер). Матеріально-речовий використовується у поєднанні з терміном «присвоєння/відчуження», що в нашому випадку корелюється з агресією та окупацією, відчуженням територій, матеріальних цінностей. Духовно-уявлений сенс М.Фармер ув'язує за змістом зі словом «свій» і «свобода», навіть наголошуючи на однокорінному їх походженні: свобода можлива у «своєму» світі, умовами освоєння миру/простору є умови свободи. В нашому випадку відбулось духовне-уявлене (створення симулякру квазідержавних утворень в уявленні окупованої свідомості) присвоєння. Зворотній процес відчуження/присвоєння може бути названий терміном «переосвоєння», але на підставі усвідомлення усіх наслідків, спричинених попереднім відчуженням/присвоєнням. Стосовно застосування терміну до нашої проблематики, то Російська

Федерація, як країна-агресор, у порушення існуючих міжнародно-правових норм використовує різноманітні гібридні стратегії та тактики для поступового інтегрування окупованих територій у свій політичний, економічний, соціальний, інформаційний та гуманітарний простір, свідомо обходячи правові складові цього процесу, що саме і створює небезпеку для повернення та відновлення на окупованих територіях державного суверенітету України. Отже, повернення тимчасово окупованих територій повинно будуватися на переосмисленні нагромаджених нагальних проблем не лише у військових та господарських питаннях, але, що особливо важливо, правових, соціальних, гуманітарних, інформаційних тощо. На підставі комплексного дослідження існуючого стану заподіяних агресором матеріальних, демографічних, гуманітарних та ментальних збитків окупованим територіям та їх населенню виступає гостроактуальною потреба виробити теоретичні засади принципів не тільки відновлення суверенітету окупованих територій та їх людських ресурсів із нагромадженням спадкової гібридності (інформаційна, цивілізаційна, антиолігархічна напруженість, соціальний контекст) вкупі з теперішніми проблемами, а переосмислення та розробка нових принципів економічного, політичного, демографічного, гуманітарного, ментального переосвоєння окупованих територій та їх населення задля подолання синдрому ізоляції, включення їх в конституційний, господарський, соціальний та ментальний простір держави, а також задля максимальної мінімізації ризиків державному суверенітету України з боку наслідків російської окупації.

Список використаних джерел

1. АБВ. Збройний конфлікт в термінах. (Путівник для України) / Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб; Дуцик Д., Черниш В., Вороніна В., Рюче Н., Мороз І., Паперняк О., Калупаха І. Київ, 2019. 90 с.
2. Губарев: Донбасс – это не Новороссия // News.bigmir.net. 2015. 2 февраля. URL: <http://news.bigmir.net/ukraine/874483-Gubarev--Donbass---eto-ne-Novorossija>

3. Олена Стяжкіна: «Україна для мене — диво, і я хочу записати це на папері». Інтерв'ю А.Котляр з О.Стяжкіною // Дзеркало тижня. 2017. 12 травня
4. Про межі та перелік районів, міст, селищ і сіл, частин їх територій, тимчасово окупованих у Донецькій та Луганській областях. Указ Президента України з 32/2019 від 7 лютого 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/2019>
5. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях. Закон України № 2268-VIII від 18 січня 2018 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>
6. Ревізія історії. Російська історична пропаганда та Україна / за ред. В.Єрмоленка. Київ : К.І.С., 2019. 99 с.
7. Pomerantsev P. How Russia Is Revolutionizing Information Warfare // Defense One. 2014. September 9. URL: <http://www.defenseone.com/threats/2014/09/how-russiarevolutionizing-information-warfare/93635>.

УДК 477(493:477) «2014/2019»

ПОЗИЦІЯ БЕЛЬГІ ЩОДО ВІЙНИ НА ДОНБАСІ ТА ДОПОМОГА УКРАЇНІ

Єргакова В.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
супільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Проблема Донбасу і війни, яку Росія веде проти України - це високий пріоритет для Євросоюзу і країн-членів ЄС. Кожна держава вносить свій внесок у врегулювання конфлікту і / або надає допомогу Україні.

З квітня 2014 року на Донбасі триває антитерористична операція проти проросійських сепаратистів і бойовиків. За цей час загинуло понад 2600 українських військових. З 1 вересня 2015 року сторони конфлікту домовилися про припинення вогню, яке в основному дотримувалося, що дозволило почати відведення озброєнь калібром до 100 мм від лінії зіткнення.

Однак в листопаді обстріли бойовиками позицій українських військових почастішали. 15 листопада Петро Порошенко заявив, що на сході України відбувається ескалація конфлікту, і військові отримали наказ в разі загрози для життя відкривати вогонь у відповідь.

Санкції щодо РФ були введені навесні 2014 роки після анексії Криму і початку військових дій на Донбасі. Потім вони в кілька етапів посилювалися [2].

Позиція Бельгії щодо ситуації, що склалася на Донбасі схожа з позиціями іншими державами ЄС. Бельгія висловлює серйозне беспокойства з приводу зростаючого числа провокацій проти українських військ на Донбасі. Брюссель рішуче виступає за мирний процес. Дуже важливо, що країна має загальну і консолідовану позицію з Європейським союзом щодо санкцій проти Росії у зв'язку з окупацією нею частини території Донбасу та чітку і тверду позицію невизнання російської анексії Криму та збереження санкцій у зв'язку з цим. Введення санкцій - важливий інструмент в міжнародній дипломатії. Це чіткий сигнал. Це не легке рішення, однак це один з інструментів, щоб показати своє невдоволення у відповідь на певні дії.

Санкції проти Російської Федерації були введені в липні 2014 року після анексії Росією українського півострова Крим. 19 березня 2015 року Рада ЄС пов'язав термін дії санкцій з повним виконанням мінських угод. Останній раз ці обмежувальні заходи Продлять 5 липня 2018 року - до 31 січня 2019 року. На грудневому саміті лідери країн-членів ЄС домовилися про продовження обмежувальних заходів проти РФ на шість місяців – до кінця липня 2019 року [3].

Глави зовнішньополітичних відомств країн Бенілюкс підтвердили необхідність продовження санкцій відносно Росії до повного виконання Мінських домовленостей і висловили підтримку Україні

Міністр закордонних справ Бельгії Дідьє Рейндерс заявив, що Євросоюзу слід продемонструвати активну роль у вирішенні проблем безпеки та оборони, зокрема, щодо врегулювання конфлікту на Сході України, зміцнювати співпрацю з НАТО і створити реальну, сильну європейську основу в самому НАТО, і

після цього взяти велику відповідальність в різних конфліктних зонах навколо Європи [8].

Бельгія давно співпрацює з Україною на двосторонньому рівні у військовому секторі, обмінюючись досвідом в різних експертних питаннях, зокрема щодо розмінування.

Важливою складовою підтримки України складова стосується гуманітарної допомоги. На цьому напрямку Бельгія є дуже активним учасником і сприяє виділенню Україні великої допомоги. Крім того, Бельгія перераховує внески в різні міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй або Міжнародний Комітет Червоного Хреста, показуючи таким чином солідарність, щоб надати адекватну допомогу українським громадянам.

Протягом 2016-2017 років було виділено ще 3 млн євро Міжнародному Комітету Червоного Хреста для допомоги Сходу України, підтримували команди з розмінування міжнародної неурядової організації "HALO Trust" [7].

Ситуація на сході України залишається дуже нестабільною з практично щоденними бойовими діями, де гуманітарні потреби є найбільш відчутними. Цивільне населення продовжує страждати від негативних наслідків збройного конфлікту, а також шкоди завданої житлу і важливим об'єктам цивільної інфраструктури, особливо системам водо- і електропостачання, школам і установам системи охорони здоров'я. Місцеві жителі, які постраждали від конфлікту, внутрішньо переміщені особи та особи, які повернулися в місця свого постійного проживання, мають обмежений доступ до медичних та інших базових послуг. Крім того, ці люди випадають з соціально-економічного життя, втрачають доходи, відчувають брак коштів для існування, а також страждають від психологічного стресу. Конфлікт, що почався в 2014 році між незаконними збройними формуваннями та урядовими військами, все ще триває. В результаті понад 3,5 млн осіб потребують гуманітарної допомоги. Гуманітарна ситуація залишається складною, особливо вздовж «лінії розмежування». Гуманітарні проекти, які фінансуються ЄС, передбачають надання продовольчої допомоги, притулку, забезпечення водопостачання, захисту, надання медичних послуг (включаючи психосоціальні заходи), проведення

навчання щодо поведінки в надзвичайних ситуаціях та забезпечення найважливішими побутовими предметами.

Уряд Бельгії виділив 2 млн. євро гуманітарної допомоги для України. Невідкладна допомога була передана через Міжнародний комітет Червоного Хреста з метою забезпечення населення тимчасовим житлом, харчуванням, ліками і водою. На думку прем'єр-міністра Бельгії, після війни на Балканах в 1990-х роках Європа не знала більшого гуманітарної кризи [4].

Бельгія вперше взяла на лікування українських військових, які отримали поранення і травми в ході бойових дій в Донбасі. Така ініціатива була створена ще в 2014 році, в найгарячіший період конфлікту. Також були спроби домовитися з низкою інших країн, але з певних практичних причин цього не сталося. У жовтні 2017 року було розпочато процедуру відбору чотирьох важко поранених військових, яких можна було привести до спеціалізованих медичних установ Бельгії для реабілітації. В Україні вже приїжджала спеціальна команда медиків для проведення діагностики перед відбором поранених, які потребували допомоги. Це довгостроковий проект, який є частиною гуманітарної допомоги. Рішення про перевезення військових в Бельгію було прийнято через відсутність методів і спеціального обладнання в Україні. Крім Бельгії є й інші країни, які теж допомагають Україні, зокрема Німеччина, Польща і Литва.

Що стосується військової допомоги Україні, то Бельгія бере участь в роботі місії ОБСЄ в операції організації з контролю за режимом припинення вогню і за межами на Сході країни, і їх число було збільшено. Також, Бельгія готова направити своїх миротворців в Україну в разі прийняття відповідного рішення ООН. Про це заявив віце-прем'єр і міністр закордонних справ Бельгії, голова Комітету міністрів Ради Європи Дідьє Рейндерс [1].

Про українську кризу до Бельгії доходить трохи новин від офіційних ЗМІ. Відносно війни в Донбасі бельгійські мас-медіа зайняли позицію радіомовчання за рідкісними винятками у вигляді обривків інформації, де жителів ЛНР і ДНР називають «терористами» та «сепаратистами». Але навіть в цьому ключі про війну йдеться трохи, тому що Бельгія не є учасником конфлікту – більше новин присвячується Сирії та Лівії. У

зв'язку з цим бельгійська студія LuGus Studios розробила комп'ютерну гру за мотивами конфлікту в Донбасі під назвою «Битва за Донецьк» з метою підвищення обізнаності людей про події на Україні. Розробники гри: «У цій грі ми не змушуємо прийняти якусь політичну позицію і не потураємо насильства і конфліктів. Навпаки, наша мета полягає у підвищенні обізнаності про конфлікт на Україні. Її протверезний характер повинен забезпечити деяку їжу для роздумів ». Незалежно від того, яку сторону прийме гравець, ополчення або сил АТО, він все одно виявиться в рядах тих, хто програв. Крім того, після кожного віртуального бою на екран виводиться число загиблих мирних жителів. Тим часом обстановка в Донбасі зараз напружена. Обстріли міст і зіткнення поновилися з новою силою, незважаючи на перемир'я [6].

Підсумовуючі, Ми можемо сделать Висновок, что Бельгія надає практичну допомогу Україні. Брюссель пильно стежить за ситуацією в сфері безпеки і наполягає на повному виконанні Мінських домовленостей з боку РФ. Бельгія також поділяє позицію ЄС щодо санкцій, спрямованих проти Росії, поки вона не поверне назад всі окуповані українські території. Також Бельгія постійно надає фінансову допомогу для відновлення зруйнованої інфраструктури на Донбасі, і всіляко допомагає місцевим жителям, які постраждали під час обстрілів бойовиків. Бельгія постійно робить відповідні внески, в тому числі через такі організації, як ООН і Міжнародний комітет Червоного Хреста. Зокрема, вони надали три мільйони євро для Луганської та Донецької областей, як членський внесок в статутний фонд Червоного Хреста.

Список використаних джерел

1. Ежедневные и оперативные отчеты Специальной мониторинговой миссии в Украине. // OSCE (ОБСЕ). URL: <https://www.osce.org/ru/ukraine-smm/reports> (дата звернення 10.10.2019)
2. Саврыга К. П. Украинский кризис и международное право: конфликт на востоке Украины и сецессия Крыма // Право и политика. 2015. № 7, стр. 954-967.

3. Anton Bebler. Crimea and the Russian-Ukrainian Conflict // Romanian Journal of European Affairs: журнал. 2015. 1 марта (т. 15, № 01). С. 48.
4. EU's assistance to Ukraine URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/ukraine-eu/eu-policy/assistance>
5. Humanitarian response - United Nations in Ukraine URL: <http://www.un.org.ua/en/resident-coordinator-system/humanitarian-response>.
6. Political relations between Ukraine and Belgium URL: <https://belgium.mfa.gov.ua/en/ukraine-be/diplomacy>.
7. Red Cross Sends Humanitarian Aid to Occupied Donbas URL: <https://eng.uatv.ua/red-cross-sends-humanitarian-aid-occupied-donbas-2>.
8. Ukraine: 2019 Humanitarian Response Plan (January - December 2019). URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-2019-humanitarian-response-plan-january-december-2019>.

УДК 329.055.3(495)»1974/2010»(045)

**МИРОТВОРЧА МІСІЯ ООН ЯК МОЖЛИВИЙ
ІНСТРУМЕНТ В МИРНІЙ РЕІНТЕГРАЦІЇ ДОНБАСУ**

Єрмілов І.,

*студент II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
супільні комунікації та регіональні студії ОС Магістр
Маріупольського державного університету*

З квітня 2014 р. війна на Донбасі стала наріжним каменем внутрішньополітичної дестабілізації України та основною причиною провалу багатьох економічних та євроінтеграційних ініціатив. З цього часу, одним з основних пунктів передвиборчої компанії будь-якої політичної партії, без виключень, стає припинення війни, реінтеграція територій Донбасу та подолання наслідків цієї кризи тим чи іншим шляхом. Абсолютно очевидним є той факт, що вирішення проблеми з реінтеграції Донбасу є однією з ключових вимог на шляху до відновлення економічної спроможності та як внутрішньої так і зовнішньої безпеки України, то ж консолідація наукової спільноти що до вивчення даного явища

та розробки інструментів та механізмів його врегулювання є одним з найважливіших завдань українського наукового співтовариства[1].

Основною проблемою на шляху встановлення миру та реінтеграції Донбасу є різнорідність підходів до визначення подій, що відбуваються на окупованих територіях та значна протидія різних груп впливу що до обрання найвигіднішого для України сценарію врегулювання кризи на Донбасі та його втілення в життя. Судячи з заяв впливових українських політичних діячів та інфлюенсерів, яких звичайні громадяни асоціюють з «тіньовим урядом», бачення подій на Донбасі поділяються на декілька категорій:

- Більшість вбачають в подіях на Донбасі військовий конфлікт між Україною та Росією.

- Існує точка зору, в якій суб'єктами конфлікту виступають лише Україна та самопроголошені ДНР та ЛНР за безпосередньої фінансової та технічної підтримки Росії

- На сам кінець, лунали заяви, що війна на Донбасі, є нічим іншим ніж громадянська війна.

Зважаючи на існування різних точок зору що до природи самого явища, можна зрозуміти й різні підходи та бачення що до врегулювання конфлікту, що навіть за умов офіційного курсу держави на імплементацію формули Шатайнмаєра, що була офіційно затверджена українською стороною 1 жовтня, під час 3-сторонньої зустрічі в Мінську, різноманітність яких створює значну небезпеку та перешкоду на шляху мирного процесу. Подібна неоднорідність та неготовність частини населення йти на компроміси, створюють необхідність працювати над розробкою нових шляхів встановлення миру на Донбасі, що б відповідали інтересам як політичних діячів так і звичайних громадян.

Одним з можливих сценаріїв, що до врегулювання конфлікту на Донбасі та його мирної реінтеграції, що розглядався українською стороною ще з 2014 року, включав в себе залучення миротворчої місії ООН та контингенту миротворців, що повинні були б гарантувати безпеку не тільки лінії розмежування, але й оточуючих територій, слідкуючи за виконанням домовленостей з припинення вогню з боку

самопроголошених ДНР та ЛНР, та допомагаючи в поступовому трансфері влади до легальних політичних сил[2].

Одним з прибічників залучення миротворців до Донбасу був президент України Петро Порошенко, що разом із РНБО, звернувся до ООН з проханням ввести на Донбас миротворчу місію. Найбільш бажаним форматом місії на той час і зараз, вважався формат місії з підтримки миру, але на жаль, на цей день, можливість залучення миротворців на Донбас та ефективність цих дій піддається значній критиці з боку багатьох політиків та викликає скепсис серед населення, на відміну від 2014 – 2015 років, коли більш ніж 60% українців підтримували ініціативу Порошенко в контексті долучення миротворців до плану мирного врегулювання[2].

Можливі перспективи використання миротворчих сил для України:

В першу чергу це значне зниження інтенсивності зіткнень та поодиноких випадків використання зброї, та військової техніки тим паче, на лінії зіткнення на Донбасі. Миротворці володіють недоторканістю то ж будь-які випадки агресії спрямованої проти них, будуть розцінюватися як тяжкий злочин і моментально викличуть відповідну реакцію з боку ООН та втрату довіри з боку міжнародної спільноти, таким чином, втрати українських військових, якщо не припиняться, то хоча б зійдуть до абсолютного мінімуму, що є надзвичайно важливим для України[1].

Миротворці зможуть забезпечувати безпеку представникам та спостерігачам ОБСЄ, що діють на території окупованих територій, слідкуючи за розведенням важкого озброєння та випадками використання забороненої зброї та заборонених методів ведення бою, в тому випадку і використання позицій проживання мирного населення в якості точок ведення вогню.

Миротворчі сили ООН долучать своїх власних спостерігачів, що будуть слідкувати за виконанням Мінських домовленостей, за мирним імплементацією мирного процесу та можливими випадками їх порушення. Як демонструє практика, миротворчі сили ООН вдало виконують роль будівельників мостів між сторонами протистояння, надаючи змогу простим людям та політикам, поступово налагоджувати діалог, що

призводить до більш плавного але стійкого налагодження відносин.

Важливим успіхом для української сторони стане надання доступу миротворцям до контролю над неконтрольованими українсько-російськими кордонами, що раз і назавжди має вирішити проблему незаконної передачі військової техніки та зброї самопроголошеним республікам зі сторони РФ, а також поставить під контроль масові пересічення українсько-російського кордону російськими військовими, що приймали активну участь у військових діях на Донбасі[3].

Також миротворчі сили будуть розміщені в межах буферної зони між Україною та ДНР та ЛНР, що забезпечить безпеку українському контингенту та призведе до поліпшення умов перетину кордону.

Використання миротворців, потенційно, зможе призвести до поступової деескалації напруги на Донбасі та надасть змогу уряду України, перерозподілити зекономлені ресурси на подальше прискорення розвитку економіки та армії, що незважаючи на цілу низку важливих та ефективних реформ, досі залишається далекою від стандартів НАТО.

Американські та Європейські експерти продовжують наполягати на тому, що розгортання миротворчої місії на Донбасі залишається дієвим інструментом впливу на Росію, що в повній мірі здатен запобігти агресії Росії проти України та допомогти Києву у відновленні конституційного ладу на непідконтрольній території.

Старший аналітик Європейської ради зовнішніх відносин, Густав Грессел продовжує нагадувати про підтримку України, та ідеї розгортання дієвої миротворчої місії під егідою ООН[1].

Незважаючи на позитивний вплив миротворчої місії на можливість мирного врегулювання конфлікту на Донбасі, існують також загрози та причини за якими розгортання подібної місії на Донбасі, є просто неможливими.

По-перше, миротворча місія ООН може бути запроваджена лише за умов згоди двох сторін конфлікту, в випадку Донбасу, основна проблема полягає в отриманні згоди РФ на запровадження місії, особливо за умов, які б діяли в інтересах України, а не були б спрямовані на благо геополітичних апетитів Росії[4].

Необхідним аспектом за для розгортання місії ООН в форматі підтримки миру, є виконання мирної домовленості в помірному проміжку часу, що за умов поточної напруженості на лінії зіткнення та неспроможності українських політичних сил консолідувати зусилля навколо єдиного сценарію мирного врегулювання конфлікту на Донбасі та його подальшої реінтеграції, є неможливим. Окремо треба зазначити неготовність деяких соціально-політичних груп, вирішувати конфлікт миром майже за будь-яких умов. Такі групи вважають, що єдиним можливим сценарієм, що не вважався би поразкою для України, є військова інтервенція та знищення свого ворогу, то ж можна припустити, що ці групи, в особливості їх радикальні представники, будуть докладати всі можливі зусилля на зрив будь-яких мирних домовленостей.

Повертаючись до ролі Росії в розгортанні миротворчої місії, треба відзначити, що мандат на миротворчі місії ООН надається саме Радою Безпеки ООН, в якому Росії займає одне з ключових місць та володіє правом «вето», що надає їй змогу на будь-якому етапі, закреслити всю проведenu роботу, чим вона не раз користувалася під час обговорення менш важливих для України питань[1].

На сам кінець, навіть за умов згоди Росії на проведення подібної місії, зрозумілим залишається те, що Росія не втратить можливості використати місію за для власної користі. Цим аргументується небажання української сторони бачити в складі місії миротворців з Росії та країн близьких до неї та її діючого президента.

Відношення діючого президента України Володимира Зеленського до можливого використання миротворців на тимчасово окупованих територіях проявляється в стриманій обережності, яку він пов'язує з історією минулих миротворчих місій ООН, в яких важливу роль відіграла Росія, в приклад він приводить ситуацію в Абхазії чи Придністров'ї, де миротворці не призвели до значного прогресу в вирішенні конфліктів[5].

Зважаючи на загрози та перспективи, тема залучення миротворців на Донбас продовжує лунати в ЗМІ та серед заяв політичних діячів, але в своїй більшості, лише в контексті пошуку альтернативних підходів до вирішення конфлікту на сході України, то ж на даний момент, можливість залучення

миротворчої місії ООН до плану з мирного врегулювання на Донбасі, що реалізується діючою владою України, є надзвичайно маловірогідною.

Можливість залучення миротворчого елемента до плану з мирного врегулювання, розглядається лише в якості додаткової міри, що може бути адаптована на тому чи іншому етапі його реалізації, що робить її надзвичайно гнучкою. Саме ця гнучкість і є причиною того, що концепція запровадження миротворчої місії на Донбасі повинна розглядатися незважаючи на наявність вже прописаного плану, зважаючи на її потенціальній позитивний вплив як на деескалацію напруги в зоні конфлікту так і на її можливість забезпечити безпеку та виконання мирного плану завдяки міжнародному авторитету ООН та особливого статусу миротворців.

Список використаних джерел

1. Russia's quiet military revolution, and what it means for Europe, Gustav Gressel [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.files.ethz.ch/isn/194272/Russia_s_Quiet_Military_Revolution.pdf
2. Russian-ukrainian conflict: prospects and parameters of un peacekeeping mission in Donbass [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_Russian-Ukrainian_Conflict_ru_en.pdf
3. Ukraine, Russia fail to agree on U.N. peacekeeping mission [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis/ukraine-russia-fail-to-agree-on-un-peacekeeping-mission-idUSKBN1J726I>
4. UN peacekeeping in Donbas? The stakes of the Russia-Ukraine conflict [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.ecfr.eu/article/commentary_un_peacekeeping_in_donbas_the_stakes_of_the_russia_ukraine_confl
5. Зеленський заявляє, що дуже обережно ставиться до питання миротворців [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2779337-zelenskij-zaavlae-so-duze-oberezno-stavitsa-do-pitanna-mirotvorciv.html>

УДК: 329.055.3(495)»1974/2010»(045)

РОЛЬ КРАЇН БАЛТІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ

Гаврилова С.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Політична влада балтійських республік знаходиться під сильним впливом історично сформованих побоювань, пов'язаних з потенційною втратою незалежності, а також відчуттям недостатніх гарантій, що надаються НАТО в умовах так званої "гібридної війни". Це багато в чому перешкоджає об'єктивній оцінці і розумінню сучасної російської зовнішньої політики цими країнами, формуючи у них односторонній погляд на українські події і сприйняття дій Москви як повернення до політики розділу "сфер впливу".

Анексія Криму в березні 2014, а також події на Південно-Сході України викликали по-справжньому антиросійські настрої в балтійських країнах. У балтійських ЗМІ стало підніматися питання про ймовірність повторення "кримського сценарію" в країнах Балтії. Ці матеріали лише поглибили антиросійський настрій суспільства. Організовані навесні - восени 2014 р. соціологічні опитування населення зафіксували високий рівень антиросійських громадських настроїв в Литві, Латвії та Естонії.

Найбільш показовими з точки зору впливу української кризи на динаміку суспільних настроїв в Балтії стали результати президентських виборів в Литві і парламентських виборів в Латвії та Естонії. Основний електорат в трьох державах підтримував політичні сили, які роблять акцент на зміцнення національної ідеї для захисту від потенційного негативного впливу від РФ [1].

У 2017 році президент Естонії – Керсти Кальюлайд, безпосередньо заявила, що співпраця Балтії та України знаходиться в точці стагнації, через невиконання українською владою основних рекомендацій Заходу: активна боротьба з корупцією в політиці і з олігархією в економіці. За її словами, Балтія хоч і надає військову та економічну допомогу Україні,

визнає анексію Криму і російську агресію, але при цьому, як і у всього Заходу, у Балтії існує прагматизм (тобто триваюче енергетичне співробітництво країн з РФ) [5].

Спільно зі зміною президентської влади в Україні 2019 року, в Литві і Латвії також помінялися глави держав, що безпосередньо означало неминучі зміни у відносинах держав щодо української кризи. Варто зазначити, що влада трьох держав бачили перспективи поліпшення відносин з новою українською владою. Так, наприклад Кальюлайд похвалила прагнення Володимира Зеленського швидкими темпами вносити зміни у внутрішній політиці, і зазначила, що «в даному випадку шанс перемогти корупцію різко зростає» [2].

Важливо відзначити, що такий спірний момент, як повернення РФ до органу ПАРЄ (червень 2019), викликав у багатьох країн ЄС (в тому числі і Балтії) сильне обурення. Представники Латвії, в знак солідарності з Україною заявили, що в такому випадку відмовляються від трибун в Раді, в чому Литва і Естонія висловили підтримку. Таким чином, представники Литви, Латвії, Естонії, України та Грузії, в знак протесту, створили в рамках ПАРЄ групу «Балтік +», основним завданням якої була протидія РФ (продовження політики невизнання анексії Криму і засудження російської окупації територій Молдови, Грузії та України). Глава української делегації в ПАРЄ Єлизавета Ясько заявила, що до групи можуть приєднатися всі, для кого "європейські цінності і виконання зобов'язань – не порожні слова" [3].

1 жовтня 2019 в рамках мінської Тристоронньої контактної групи була затверджена єдина редакція "формули Штайнмайера", яка детально описує Мінські угоди в частині надання особливого статусу Донбасу і проведення виборів в регіоні. Балтійські влада відреагувала на такі зміни вкрай скептично. Латвійський політик Калнієте заявила, що дана формула не буде працювати через постійне ігнорування РФ своїх зобов'язань в рамках угод. Посол Естонії в Україні Каймо Кууск стверджує: «За допомогою цієї формули виграє Москва, але, тим не менш, це може допомогти виведенню російських військ з Донбасу».

Литовський політолог Марюс Лаурінавічюс стверджує: "формула Штайнмайера становить загрозу для майбутнього

України. Це "формула Путіна" і є "якщо не капітуляцією, то першим кроком до капітуляції". При цьому, відкидаючи "формулу Штайнмайера", ніяких нових інструментів реалізації мирних домовленостей прибалтійські політики поки не пропонують.

Зовсім недавно, 16 жовтня 2019 року, відбулася перша зустріч глав держав України і Латвії. У вітальній промові новообраний президент Егілс Левітс багаторазово згадував Росію в контексті Криму та Донбасу, говорив про майбутні санкції і негативно відгукувався про проект газопроводу "Північний потік-2", констатував: "Латвія Крим все ще не визнає". Латвійський президент також підкреслив, що його країна високо цінує прагнення України провести реформи, готова підтримати її і поділитися досвідом [4].

З Литвою в наступному році планується проведення міжнародної конференції щодо українських реформ, і в цілому – продовжувати економічне співробітництво. Що стосується Естонії – сьогоднішня влада проявляє повну готовність підтримки, а також фінансової і військової допомоги для України.

На даний момент орієнтири України на зовнішніх партнерів змінюються швидкими темпами. Для більшої частини потенційних партнерів України Російська авторитарна влада також є напруженою проблемою. Але кожен має свою власну думку щодо вирішення кризи. Так, наприклад, Дональд Трамп радить вирішувати проблему двосторонніми переговорами перших осіб держав РФ і України. Це суперечить стратегії ЄС, а зокрема - Балтії, які вважають, що ніяких прямих переговорів з "державою-агресором" бути не може, а може бути лише посилення політико-санкційного тиску. Перспектива подальших відносин України і Балтії в рамках вирішення проблеми на Південному Сході цілком залежить від того, чия думка буде найближча для української влади.

Список використаних джерел

1. Влияние украинского кризиса на внутреннюю политику прибалтийских республик. URL:

- <https://riss.ru/images/pdf/journal/2016/2/05.pdf> (дата звернення: 18.10.2019).
2. Інтерв'ю журналіста ВВС і президента Естонії. URL:<https://www.bbc.com/ukrainian/features-russian-41648705>(дата звернення: 18.10.2019).
 3. Як Латвія підтримала Україну в ПАСЕ. URL:https://lv.baltnews.com/Saeima_elections/20191002/1023410275/Mezhdu-nami-devochkami-kak-Latviya-okazalas-edinstvennoy-podrugoy-Ukrainy-v-PASE.html (дата звернення: 18.10.2019).
 4. Як отнеслась Балтія к «формуле Штайнмайера». URL:<https://baltnews.ee/Ukraine/20191016/1018093420/Rusofobiya--vs-Formula-Shtaynmayera-lishila-Pribaltiku-pokooya.html> (дата звернення: 18.10.2019).
 5. Президент Естонії розказала Україні правду. URL:https://ee.sputniknews.ru/columnists/20190922/17943449/Prezident-Estonii-rubanula-po-Ukraine-pravdoy.html?utm_medium=referral&utm_source=lentainform&utm_campaign=ru.sputnik-news.ee&utm_term=1272302&utm_content=8049878(дата звернення: 18.10.2019).

УДК 327(450:477)«2014/2019»

РОЛЬ ІТАЛІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ

Каргаполова А.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Позиції держав-членів ЄС є дуже важливі для формування всеосяжної довгострокової стратегії Європейського Союзу, яка була б спрямована на зміцнення української державності та інтеграції України до Європи, і послідовної політики ЄС стосовно Росії в умовах російсько-українського конфлікту. Деякі країни ЄС зайняли неоднозначну позицію щодо України та Росії в умовах нинішньої ситуації. Їх умовно називають «Russia`s understanders» («ті, які розуміють Росію»). Італія відноситься до групи саме таких країн.

Італія – це одна з найбільш проросійських країн Європейського Союзу. Вона виступає проти застосування економічних санкцій щодо Росії через плідну співпрацю двох країн в енергетичній сфері і не тільки. Праві й радикали Італії підтримали приєднання Криму до Росії, а з повідомлень і коментарів італійських ЗМІ слід зрозуміти, що український конфлікт Італії не стосується. Приєднання Криму актом історичної справедливості і виявом прямої демократії назвали партія Сильвіо Берлусконі, «сепаратистська» Північна Ліга і антиамериканська партія «Рух 5 Зірок».

Особливе зближення між Росією та Італією відбулося за часів якраз правоцентристського уряду Сильвіо Берлусконі. Свого часу Берлусконі зовнішню політику Італії направив на зближення з США і Росією (а також з Великобританією), що мала компенсувати Італії перевага Німеччини і Франції в ЄС. Берлусконі був прихильником вступу Росії в НАТО і ЄС. У зв'язку з цим він, починаючи з 2001 р., підтримує тісні дружні стосунки з Путіним. Берлусконі завжди ставав на захист свого друга і в Італії і на міжнародному рівні. Він вважає, що Путін в суперечці з Україною прав, і повторює, що санкції проти Росії є драматичною оманю, що веде до «холодної війни» [7].

У травні 2014 року в інтерв'ю газеті Die Welt Берлусконі заявив, що ставиться з розумінням до проголошення незалежності Донецької Народної Республіки і Луганській Народної Республіки. 11 вересня 2015 року Берлусконі приїхав з Сочі до Криму і в перший день поїздки відвідав разом з президентом Росії В. В. Путіним італійське військове кладовище в Севастополі часів Кримської війни. 17 вересня 2015 року Служба безпеки України заборонила Берлусконі на три роки в'їзд в країну, розцінивши цю поїздку як нелегальний в'їзд на територію України [6].

Проте не всі політики Італії поділяють погляди С. Берлусконі. Україна та Італія ніколи не перебували у топі зовнішньополітичних пріоритетів одна одної. Однак після початку російсько-української війни українсько-італійські відносини позначилися додатковим аспектом.

До традиційного економічного партнерства додалося політико-безпекове питання, через яке в Італії виникла проблема у відносинах з РФ. Важливо, що Італія не розділяє

"холодновоєнного" дискурсу щодо ізоляції Москви і ставиться до ситуації прагматично: Росія залишатиметься вагомим гравцем на регіональному та глобальному рівні і тому з нею потрібно рахуватися.

Багато італійських політиків і сьогодні вважають за необхідне повернутися до досвіду своєї країни, коли в найважчі моменти протистояння періоду "холодної війни" Італія, будучи членом НАТО і вагомим союзником США в Європі, мала з Росією чи не найкращі стосунки серед усіх західних країн. Позиція офіційного Рима щодо ключових для України питань європейської інтеграції та врегулювання російсько-українського конфлікту полягає у тому, що Італія підтримує політику ЄС щодо України як у питаннях євроінтеграції, так і територіальної цілісності, але не вважає, що ізоляція Росії — це вихід. В італійському дипломатичному дискурсі така політика має назву "подвійного треку" (*doppio binario*) — твердість щодо принципів міжнародного права у поєднанні з діалогом і переговорами [1].

Діалог Рима та Кремля є справді інтенсивним. Прем'єр-міністр Італії Маттео Ренці відвідав Москву з офіційним візитом після анексії Криму у березні 2015 року. Того ж року, у липні, Владимир Путін приїхав на всесвітню виставку "Експо" у Мілані. Попри неофіційний характер візиту, Путін мав зустрічі на вищому рівні: з італійським прем'єром відкрив День Росії та зустрівся з президентом Італії Серджіо Маттареллою та Папою Римським Франциском. У 2016 році міністр закордонних справ Паоло Джентілоні двічі відвідав Москву. Однак реальну розстановку сил в Італії можна охарактеризувати наступною формулою: відносини з Росією для офіційного Рима важливі, але відносини з Європейським Союзом та США — важливіші.

Позиція Італії полягає в тому, що Росія має поважати територіальну цілісність України та Мінські домовленості. Більш того, Італія — одна з небагатьох країн ЄС, які зробили конкретні кроки щодо арешту майна росіян із близького кола Владимира Путіна. У вересні 2014 року було заарештовано активи олігарха Аркадія Роттенберга загальною вартістю близько 30 млн. євро.

Італія і Україна є цінними ринками одна для одної. За обсягом товарообігу України з країнами Європи, Італія посідає

третє місце, поступаючись Німеччині та Польщі. В свою чергу Італія є країною №1 для українського експорту в ЄС. На неї припадає 15% українського експорту, що сумарно перевищує обсяг українського експорту у Німеччину та Францію. Відповідно, Італія зацікавлена у реалізації економічної частини Угоди про асоціацію. Також, попри міграційну кризу, яка торкнулася Італії чи не найбільше з країн-членів ЄС, Італія послідовно підтримує надання Україні безвізового режиму. В цьому питанні несподівано зіграла роль "м'яка сила" української громади в Італії.

Таким чином, питання підтримки або непідтримки санкцій проти Росії з боку Італії коріняться не у стратегічному партнерстві Рима та Москви, а в бажанні Італії підкреслити свою вагу у прийнятті рішень в ЄС та отримати певні поступки від європейських партнерів в інших питаннях. Втім, існує й інша проблема — Італія є палким супротивником ідеї постачання зброї Україні. В цьому питанні позиція італійського уряду повністю збігається з настроями виборців: 65% громадян Італії виступають проти такого рішення, і тільки 22% — за. Однак важливо підкреслити, що такі настрої є не антиукраїнськими, а скоріше пацифістськими, як і італійська зовнішня політика загалом. Італія сьогодні сповідує несилову зовнішню політику [4].

У 2018 році Італія очолювала ОБСЄ. Італія сама по собі не є ані частиною "нормандського формату", який включає Францію, Німеччину, Україну та Росію, ані мінських угод, які є юридичною та політичною платформою для досягнення життєздатного рішення щодо завершення бойових дій на Донбасі. І Італія, і ОБСЄ прагнуть досягти довготривалого та життєздатного розв'язання війни на Донбасі, оскільки обидві сторони розглядають таке розв'язання, як основне досягнення відповідно до однорічного перебування на посаді країни, що головує в організації, та головної інституційної мети ОБСЄ.

Італія, в принципі, є цілком готовою до повної інтеграції України в ЄС, хоча вона й не є її найбільшим прихильником у порівнянні з Німеччиною, Польщею, Швецією та США, які роблять високі ставки на подолання Україною нинішніх проблем. Водночас Італія, як і інші західноєвропейські держави, загалом обрала обережну позицію щодо інтеграції

України до НАТО, усвідомлюючи потенційну небезпеку можливого військового протистояння з Росією, що впливає зі статті 5 Договору [5].

Особливу підтримку Україна отримує від Федеріки Могеріні – міністра закордонних справ в уряді Ренці, Верховного представника Європейського союзу у закордонних справах і політиці безпеки в Комісії Юнкера. У 2015 році вона заявила, що в разі погіршення обстановки на південному сході України Європейський союз буде готовий прийняти подальші заходи щодо посилення санкцій. До того ж Ф. Могеріні вважає, що підтримка України - важливий пріоритет Євросоюзу, який повинен стати глобальним гравцем [2].

Виступаючи в університеті Оксфорда вона заявила, що конфлікт на Донбасі і незаконна анексія Криму до сих пір тривають. Але в порівнянні з п'ятьма роками раніше Україна - зовсім інша країна. Це більш сильна держава, в першу чергу завдяки його народу і його прагненню до змін: боротьбі з корупцією, реформ, і завдяки допомозі Європейського Союзу. До того ж Могеріні наголосила, Євросоюз інвестував в Україну більше, ніж будь-які інші партнери. За її словами, за ті п'ять років, що вона займає свою посаду, Україна "була майже єдиним питанням порядку денного зовнішньої політики". Разом з цим дипломат згадала Угоду про асоціацію Україна-ЄС. На її думку, це було "сама амбітна угода, яку ЄС коли-небудь підписав з іншим партнером". Вона наголошує, що Україна і ЄС ще ніколи не були так близькі як зараз. Високий представник також повідомила, що українське питання також буде на порядку денному засідання Ради з питань закордонних справ [3].

Найбільший інтерес для Італії – спробувати досягти (наскільки це залежить від Італії) дуже складного і навіть приголомшливого балансу між різними або й протилежними національними та міжнародними інтересами і, як наслідок, розрядити нинішнє напруження в Україні, особливо донбаський конфлікт [5].

Отже, як висновок можна зазначити, що Італія щодо російсько-українського конфлікту веде подвійну гру. Деякі італійські партії дотримуються безкомпромісної підтримки Росії, проте правлячі кола та уряд залишаються більш

об'єктивними. Україна, як і Росія однаково вигідні Італії, особливо в економічному плані. Тому вона не бере на себе зобов'язання обирати ту чи іншу сторону. Італія підтримує Україну, проте не має рішучої та суворої позиції проти Росії. Можна сказати, що позиція Італійської Республіки одна з найкомпромісніших позицій у Європейському Союзі.

Список використаних джерел

1. Аудит зовнішньої політики. Італія – слабка ланка ЄС чи союзник України? URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/07/1/7051490/> (дата звернення: 17.10.2019).
2. Могерини заявила, что Евросоюз инвестировал в Украину больше, чем любой другой партнер. URL: <https://strana.ua/news/226877-es-investiroval-v-ukrainu-bolshe-chem-kto-libo-iz-druhikh-partnerov-moherini.html> (дата звернення: 17.10.2019).
3. Могерини: "Мы предоставили Украине самый большой пакет поддержки в истории". URL: <https://kr.ua/politics/649612-moheryny-my-predostavyly-ukrayne-samyi-bolshoi-paket-podderzhky-v-ystoryu> (дата звернення: 17.10.2019).
4. Мягкость по-итальянски. URL: <https://www.svoboda.org/a/26826226.html> (дата звернення: 17.10.2019).
5. Президентство Італії в ОБСЄ: Чи сприятиме це врегулюванню конфлікту на Донбасі? URL: <https://ua.112.ua/mnenie/prezydentstvo-italii-v-obsye-chy-spryiatyme-tse-vrehuliuvanniu-konfliktu-na-donbasi-431339.html> (дата звернення: 17.10.2019).
6. Путін і Берлусконі прилетіли із візитом до Криму. URL: <https://tsn.ua/svit/putin-i-berluskoni-poletili-iz-vizitom-do-krimu-rosiyskiy-zhurnalist-491812.html> (дата звернення: 17.10.2019).
7. Украинский кризис глазами итальянцев. URL: https://miaitalia.info/view_news_italy.php?id=816 (дата звернення: 17.10.2019).

УДК 327(043)

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ УКРАЇНИ В ХОДІ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ КРАЇНИ

Клименченко М.,

*студент II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Магістр
Маріупольського державного університету*

Для ЄС Україна є пріоритетним партнером, в тому числі і в рамках Східного партнерства ЄС. Переговори щодо Угоди про асоціацію, включаючи створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (DCFTA) між ЄС та Україною, тривали з 2007 по 2011 рр. і завершилися його підписанням 21 березня і 27 червня 2014 року. Угода про асоціацію є основним інструментом зближення України і ЄС, так як воно сприяє поглибленню політичних зв'язків, зміцненню економічних відносин та поваги до спільних цінностей.

Окремі положення Угоди про асоціацію стали тимчасово застосовуватися з 1 листопада 2014 року. Це сприяло розвитку співпраці між Україною та ЄС у сфері прав людини, основних свобод і верховенства права, політичного діалогу і реформ, пересування людей. Це також зміцнило співпрацю в ряді областей, включаючи енергетику, сферу екології та клімату, транспорту, фінансових послуг, державних фінансів, боротьби з шахрайством. Крім того, співпраця посилилося в сільському господарстві та розвитку сільських територій, рибальстві і морську політику, в питаннях інтелектуальної власності, захисту прав споживачів і в сфері громадянського суспільства [4].

ЄС неухильно дотримується принципів територіальної цілісності та суверенітету країни і розглядає повну реалізацію Мінських угод як основу надійного політичного вирішення конфлікту на сході України. Починаючи з весни 2014 року, ЄС активізував свою підтримку економічних і політичних реформ в Україні [4].

Норми угоди про поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (DCFTA), яке передбачається Угодою про асоціацію, вступили в чинність 1 вересня 2017; їх часткове застосування почалося з 1 січня 2016 року. Угода є важливою

віхою в розвитку двосторонніх торговельних відносин і відкриває нові економічні можливості, як для ЄС, так і України.

Українські підприємства отримують стабільний і передбачуваний преференційний доступ на найбільший світовий ринок з більш ніж 500 мільйонами споживачів. У той же час підприємства з ЄС зможуть отримати вигоду з полегшеного доступу на український ринок і побудувати нові відносини з українськими постачальниками і партнерами. ЄС зміцнює свою роль в якості найбільшого торгового партнера України. У 2018 році експортні поставки з України в країни Європейського Союзу зросли на 8% в порівнянні з 2017 роком, а імпорт товарів з ЄС в Україну - на 10%. Так, 2018 рік став ще одним роком рекордно високих експортних показників з України в Європейський Союз, який залишається найбільшим торговельним партнером України з часткою 42% в загальному обсязі її зовнішньої торгівлі [4].

Ця угода ініціює реформу нормативно-правової бази України з метою приведення її у відповідність з нормативами ЄС і, в довгостроковій перспективі, добитися того, щоб ставлення до всіляких українських товарів було таким же, як до всіх інших товарів, що обертаються на внутрішньому ринку ЄС.

Поступова адаптація України законодавства ЄС і міжнародно-визнаних стандартів ЄС в сфері виробництва і послуг значно полегшить її можливості експортувати свою продукцію не тільки в ЄС, але і в інші країни - в тому числі на свої традиційні ринки. Крім того, реформи, що проводяться в рамках угоди DCFTA, сприятимуть загальному поліпшенню бізнес-клімату в Україні, в тому числі боротьбі з корупцією, що, в свою чергу, підвищить рівень довіри інвесторів.

Україна отримала можливість диверсифікувати свою економіку, яка сьогодні спирається на великі промислові підприємства, що працюють, в основному, в базових сировинних галузях (наприклад, в металургійній галузі), і здійснити перехід до більш сучасної економічної моделі. Подібний перехід передбачає активний розвиток сектора послуг і створення безлічі малих і середніх підприємств [4].

Крім цього, з 1 жовтня 2017 року набрав чинності регламент Європейського Парламенту та Ради про введення тимчасових «автономних торгових заходів» для України. Це

збільшить обсяг сільськогосподарської продукції, яку Україна зможе експортувати в ЄС відповідно до Угоди про асоціацію і зону вільної торгівлі без сплати митних зборів, і буде сприяти якнайшвидшому усуненню митних тарифів для деяких промислових товарів, як передбачено в Угоді. Це має сприяти подальшому розвитку експорту України в ЄС і компенсувати дію обмежувальних заходів, введених Росією щодо України [4].

ЄС одним з перших відгукнувся на гуманітарну кризу на сході країни. Потреба в гуманітарній допомозі в Східній Україні до сих пір велика: конфлікт зачіпає понад 4,4 млн. осіб, з яких 3,4 млн. чоловік все ще потребують гуманітарної допомоги, особливо населення, що знаходиться вздовж лінії зіткнення і на територіях, непідконтрольних властям.

Європейський Союз і держави-члени ЄС надали фінансову підтримку найменш захищеним групам населення. ЄС та його держави-члени є найбільшим донором по гуманітарній допомозі і сприянню з метою якнайшвидшого відновлення і розвитку для України. З початку конфлікту ЄС виділив понад 677,1 млн. євро, з яких приблизно половина коштів була спрямована на надання гуманітарної допомоги [3].

Ці кошти призначені для підтримки найменш захищених груп населення, які постраждали в результаті конфлікту, по обидва боки від лінії зіткнення і в непідконтрольних уряду районах. Ця допомога спрямована на задоволення основних потреб постраждалих в результаті конфлікту, де б вони не знаходилися. Йдеться про надання притулку, медичної допомоги, засобів захисту, продуктів харчування і нехарчових товарів, води, засобів гігієни та санітарії, освіти в надзвичайних ситуаціях і іншої невідкладної допомоги. Якщо умови дозволяють, допомога може надаватися у вигляді готівки і ваучерів [2].

Директорат європейських операцій з цивільного захисту та гуманітарної допомоги здійснює свою діяльність в Україні з лютого 2014 року і грає основну роль в забезпеченні координації гуманітарних дій та обмін інформацією між різними гуманітарними організаціями, включаючи донорів, державні влади і партнерів з надання допомоги. Крім фінансової підтримки, на ранніх стадіях конфлікту була мобілізована допомога в натуральній формі за допомогою

Механізму ЄС щодо захисту цивільного населення. Європейський Союз також надає підтримку українським вимушеним переселенцям в Білорусі і Росії.

У заяві ЄС від 28 лютого 2018 року зазначається, що з початку конфлікту на Донбасі в 2014 році Європейський Союз надав Україні гуманітарну допомогу в обсязі 677 мільйонів євро. Також в заяві наголошується, що Європейська комісія виділить 24 мільйони євро на надання гуманітарної допомоги людям в зоні конфлікту на сході України. Ці кошти підуть на задоволення основних потреб людей, які знаходяться в найбільш важкому становищі, проживаючи уздовж лінії розмежування по обидва її боки на Донбасі. [1]

В кінці 2018 року в зв'язку з настанням зими, Європейський союз перерахував Україні ще 4 млн євро в якості гуманітарної допомоги непідконтрольним районам сходу країни. З цього приводу єврокомісар з питань гуманітарної допомоги та кризового менеджменту Христос Стіліанідес нагадав, що мирне населення східних регіонів України продовжує п'ятий рік страждати від конфлікту, а також назвав «гуманітарним і моральним обов'язком» підтримку нужденних. Відзначається, що дане фінансування піде на допомогу жителям непідконтрольних уряду України територій, наприклад, шляхом надання обігрівачів [3].

Таким чином можна зробити висновок, що гуманітарна допомога ЄС вже п'ятий рік є постійним і необхідним вектором двосторонніх відносин ЄС і України. Країни європейського союзу повністю і цілком підтримують Україну і домагаються повної реалізації Мінських угод, а в перебігу конфлікту невпинно надають гуманітаріїв допомогу у вигляді продуктів харчування, одягу, гігієнічних засобів, і так далі.

Список використаних джерел

1. ЕС выделил €4 млн на гуманитарную помощь Донбассу
URL: <https://gordonua.com/news/war/es-vydelil-4-mln-na-gumanitarnuyu-pomoshch-donbassu-578639.html> (дата звернення: 15.10.2019).

2. В этом году ЕС принял рекордно большой бюджет на гуманитарную помощь URL: <https://focus.ua/world/417861-v-etom-godu-es-prinyal-rekordno-bolshoj-byudzheth-na-gumanitarnuyu-pomoshh> (дата звернення: 15.10.2019).
3. ЕС выделит 24 миллиона евро на гуманитарную помощь жителям Донбасса URL: <https://www.dw.com/ru/es-vydelit-24-miliona-euro-na-gumanitarnuyu-pomoshh-zhiteliam-donbassa/a-42776897-0> (дата звернення: 15.10.2019).
4. Отношения ЕС-Украина. Справочный материал URL: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-Homepage/47943/node/47943_ru (дата звернення: 15.10.2019).

УДК: 327 (430:477)«2014/2019»

ВРЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ: ФОРМУЛА ШТАЙНМАЄРА

Кустікова М.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
супільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Конфлікт, що почався навесні 2014 року, став найбільшим в пострадянській історії України. За даними соціологів, більшість розцінює це як війну з Росією, серед росіян панує думка, що мова йде про громадянську війну між українцями. Існують і десятки неофіційних версій: від пояснення конфлікту, як елемента протистояння Росії і США — до конспірологічних теорій, які зводяться до того, що війну ведуть міжнародні корпорації силами приватних армій. Але все таки за офіційними даними «Війна на сході України» або «Війна на Донбасі» — військовий конфлікт, розпочатий російськими загонами, які вторглися у квітні 2014 року на територію українського Донбасу після захоплення Росією Криму, серії проросійських виступів в Україні і проголошення «державних суверенітетів» ДНР та ЛНР [2].

Конфлікт має характер міжнародного, і за географічним масштабом є локальним, охоплює частини Донецької

і Луганської областей України. Більш ніж тисяча загиблих, завдані збитки областям, найсильніший удар по економіці країни говорить лише про негайне вжиття будь-яких заходів здатних зрушити безвихідне становище хоч на трохи в більш позитивну сторону. Незліченні спроби влади, починаючи з 2014 року врегулювати бойові дії обвалюються крахом, адже досягти найменшого компромісу складніше, коли у обох сторін є чіткі позиції і сформовані цілі. Мінські угоди 2014 року і Другі Мінські угоди, підписані в лютому 2015 року, припускали комплекс заходів щодо врегулюванні ситуації на Донбасі. До них належали:

- розведення військ і припинення вогню;
- повернення контролю України над кордоном;
- проведення виборів на непідконтрольних Україні територіях за українським законодавством;
- зміни до Конституції України з визнанням «особливого статусу» непідконтрольних територій;
- амністія бойовиків.

Був прописаний і ряд інших заходів. Однак практично відразу стало зрозуміло, що формулювання занадто розмиті, і до того ж незрозуміло, в якій послідовності повинні виконуватися. У підсумку в жовтні 2015 року Франк-Вальтер Штайнмаєр – німецький політик, який зараз займає пост президента ФРН, у період з 2013-го по 2017 рік Штайнмаєр був міністром закордонних справ ФРН, з 1 січня 2016 року по 1 січня 2017 року — голова ОБСЄ, запропонував варіант цієї послідовності, яка отримала назву «Формула Штайнмаєра». Документ, в якому була пропозиція Штайнмаєра не існував — це було усна пропозиція, з якою могли погодитися учасники Нормандських переговорів. Весь цей комплекс заходів за підсумком минулих років так виконаний і не був. «Як "Мінськ-1", так і "Мінськ-2" мають не стратегічні, а тактичні цілі. Це скоріше майданчик, де можна про щось говорити, а не реальний механізм вирішення конфлікту» — говорить український політолог Олеся Яхно. По суті ж глава МЗС запропонував наступний варіант дій. Спочатку прийняття закону про тимчасове особливий статус Донбасу — був прийнятий Верховною Радою в 2014 році і перестане діяти 31 грудня 2019 року, тобто нова Рада буде приймати новий закон.

Потім проведення виборів на окупованих територіях — імовірно, за українськими законами, але як на практиці це буде виглядати, ніхто не знає. Штайнмаєр вважає достатнім те, що вибори пройдуть під контролем ОБСЄ. Потім, якщо ОБСЄ вирішить, що вибори пройшли вільно і відповідно до демократичних норм — повернення Україні контролю над кордоном, а дія закону про особливий статус Донбасу стає постійним. Якщо ж вибори, за оцінками ОБСЄ, будуть недемократичними, закон припиняє свою дію. У 2016 році Порошенко, в одному зі своїх виступів, говорив про необхідність діяти відповідно до «формулою Штайнмайера» — але жодного разу ця необхідність, і навіть згоду України на такий план не було зафіксовано письмово.

За часів Петра Порошенко реалізовувати "формулу Штайнмаєра" не збиралися. Причин кілька. По-перше, це не офіційний документ, а просто пропозиція тодішнього глави МЗС ФРН. По-друге, реалізація "формули" ускладнювалася тим, що вона вигідна російській стороні — спочатку вибори, потім межа. По-третє, в 2016 році вже стало зрозуміло, що адміністрація Порошенко взагалі не збирається виконувати Мінські угоди, а ситуація на Донбасі переходила в стадію тліючого конфлікту, який був вигідний минулому адміністрації. З тих пір аж до вересня 2019 року формулу неодноразово критикували в Україні. Росія ж наполягала на застосуванні цього плану дій. Після обміну полоненими між Україною і Росією сторони готувалися до великих переговорів. Кожна зі сторін напередодні переговорів висуває свої вимоги. Президент Росії Путін висловив бажання закріпити "формулу Штайнмаєра" в якості основного покрокового плану для того, щоб стала можлива зустріч в «нормандському форматі», тобто лідерів Франції, Німеччини, України та Росії. Отже, першого жовтня новий президент України Володимир Зеленський заявив, що країна погодилася з цією формулою [8].

Дискусія останніх днів навколо неї, яка точиться у термінах "зрада" чи "перемога", засвідчила, що багатьом бракує фахового та політичного пояснення питання, навколо якого ламаються списи. Треба чітко розуміти, що формула не є дорожньою картою виконання Мінська або планом деескалації. Вона стосується тільки одного пункту Мінських домовленостей:

так званого "особливого статусу" ОРДЛО. Йдеться про особливості місцевого самоврядування. Це – принципово. Вона є тільки однією складовою загального процесу. Ключовим є те, що вибори мають відбутися за стандартами ОБСЄ – отже, для нас важливо, щоби ця складова формули збереглася. За цими стандартами вони не можуть проводитись за наявності іноземних військ та найманців. Потрібні належні безпекові умови [3].

Сам Володимир Зеленський так висловлюється з цього приводу: «Я не готовий втрачати наших людей, тому обрав дипломатичний шлях. Я хочу спробувати досягти миру за допомогою Мінська і "нормандського формату", знайти шляхи для мирного врегулювання. Я хочу це спробувати. Я не хочу лякати наших людей ». Розпитали так само жителів тимчасово окупованого Луганська, що вони думають про особливий статус Донбасу, відведення військ від лінії розмежування. «Україна – суверенна держава. Інакше такий статус зажадають інші області. Нічого особливого тут немає, люди як люди, такі ж громадяни як в Тернополі чи Херсоні. У всіх однакові права і для всіх закон один» - впевнена жінка. «Я б дуже не хотів, щоб Україна змирилася і відпустила нас. Можливо, це інша форма капітуляції в деякому плані. Але я точно впевнений, що цей варіант краще, ніж проведення псевдовибори, легалізація бойовиків і добровільна здача Донбасу Росії. Важливо не допустити поширення зарази в інші області України », – каже чоловік [5].

На думку багатьох політологів, активізація дискусій навколо «формули Штайнмайєра» пов'язана з тим, що це фактично одна з небагатьох позицій, яка викладена чітко та послідовно. Володимир Золотарьов акцентував, що у будь-яких планів, навіть хороших, є дві сторони. Зокрема, експерт позначив, що все залежить від того, як буде реалізований той чи інший план. На його думку, Україні не варто сподіватися на остаточне вирішення ситуації, можливо, вдасться досягнути лише перехідного варіанту [1].

Отже, яка би різнобічна думка не була, як з боку населення так і влади, слід зазначити, що завдяки узгодженню так званої "формули Штайнмайєра" на даний момент вдалося розблокувати мінський процес і дати юридичний базис і

сутнісний імпульс для проведення наступного етапу переговорів в "нормандському форматі". Але підходити до цього етапу потрібно максимально професійно і відповідально, оскільки є очевидним, що і Еммануель Макрон, і Володимир Путін, і Ангела Меркель (зі своїм непереборним бажанням відкриття "Північного потоку - 2"), будуть максимально прискорювати дату наступної зустрічі для того, щоб поставити остаточну крапку в питанні війни / конфлікту на території України. У кожної сторони "нормандського формату" є свої очевидні і не дуже очевидні причини для якнайшвидшого розв'язання всіх настільки тривалого конфлікту на території України. Але найголовніше, щоб цей алгоритм рішення був прийнятний для самої України і це дуже серйозне і відповідальне завдання, не тільки для команди Володимира Зеленського, але і для всього українського суспільства, яке має проявити небайдужість і допомогти команді президента прийняти усвідомлені і, без перебільшення, історичні рішення [7].

Список використаних джерел

1. «Формула Штайнмаєра». Чому її знову обговорюють та чи є альтернатива? URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/09/17/pogljad/bezpeka/formula-shtajnmajera.-chomu-yiyi-znovu-obhovoryuyut-ta-chy-ye-alternatyva> (дата звернення: 17.10.19).
2. Війна на сході України. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%Bo_%D0%BD%D0%Bo_%D1%81%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%Bo%D1%97%D0%BD%D0%B8 (дата звернення: 17.10.19).
3. За кулісами "формули Штайнмаєра". URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/2019/09/14/7100740/> (дата звернення: 20.10.19).
4. Зеленский заявил, что Украина согласилась на «формулу Штайнмайера». URL: <https://thebabel.net/texts/36430-zelenskiy-zayavil-что-ukraina-soglasilas-na-formulu-shtaynmayera-что-eto-znachit-eto-kapitulyaciya-i-zrada-samapo-sebe-net-otvechaem-na-glavnye-voprosy-korotko-i-ponyatnym-yazykom> (дата звернення: 18.10.19)

5. Капітуляція или шанс на мир? Что думают луганчане о формуле Штайнмайера. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30205766.html> (дата звернення: 20.10.19).
6. Пресса о Донбассе: Какие риски «формулы Штайнмайера»? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/donbass-realii/30174914.html> (дата звернення: 17.10.19).
7. Формула Штайнмайера и минский процесс. URL: <https://112.ua/mnenie/formula-shtaynmayera-zrada-ili-pervyy-shag-uslyshat-vseh-509800.html> (дата звернення: 19.10.19).
8. Что такое формула Штайнмайера. URL: <https://vesti.ua/politika/349828-chto-takoe-formula-shtajnmajera-o-kotoroj-zajavil-putin> (дата звернення: 20.10.19).
9. Що передбачає формула Штайнмаєра. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2019/10/1/7227845/> (дата звернення: 20.10.19).

УДК 327(043)

РОЛЬ АВСТРІЇ У ВРЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ

Нгуєн Ле Зієм,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

У створені та реалізації зовнішньої політики Європейського союзу важливу роль завжди відіграють позиції та інтереси окремих держав-членів. Це впливає, передусім, з тих обмежень, які пов'язані з одностайністю голосування у Раді ЄС та Європейській Раді щодо більшості зовнішньополітичних і безпекових питань.

Позиції держав-членів дуже важливі для формування всеосяжної довгострокової стратегії ЄС, яка була б спрямована на зміцнення української державності та інтеграцію України до Європи, і послідовної політики ЄС стосовно Росії в умовах російсько-українського конфлікту.

Конфлікт на Сході України, за оцінками ООН, «є одним з самих смертоносних в Європі з часів Другої світової війни». За п'ять років війни на Донбасі загинуло 13 тис. людей, 28 тис. поранені, близько 1,8 млн. жителів Донбасу і Криму стали внутрішніми переселенцями. Окуповано 17 тис. км² Донецької і Луганської областей, разом з Кримом це складає 43,7 тис. км² – тобто 7,2% території України. Залишається неконтрольованими 409,7 км українсько-російського кордону. Україна зазнала величезних фінансово-економічних втрат.

У 2014 році президент Федеральної палати економіки Австрії Крістоф Ляйтль, приймаючи у себе президента Владіміра Путіна, назвав Україну територією спільних інтересів і заявив: "У 1914 році Україна була частиною Австрії, а сьогодні, сто років потому, Україна...". "Я вже боюся далі вас слухати, що ви скажете", – зупинив його президент Росії.

Сьогодні Україна для Австрії – це регіон, географічно близький, але політично досить далекий. Наразі Австрія з її тісними зв'язками з Росією розглядається українськими посадовцями та лідерами думок як загроза єдності Європейського Союзу щодо підтримки України та протидії російській агресії.

Але є ще "інша" Австрія, яка вбачала і вбачає в Україні значний економічний потенціал, яка хоче бути медіатором між Сходом та Заходом та яку не лякають труднощі ведення бізнесу у пострадянських реаліях.

У коротко- та середньостроковій перспективі інтереси України щодо Австрії сфокусовані навколо двох речей: санкції та інвестиції.

Сьогодні ключовий інтерес Києва полягає у збереженні єдності Європейського Союзу в підтримці України та продовженні санкцій щодо Росії, доки не буде досягнуто явного прогресу у виконанні Мінських домовленостей. Другим головним інтересом є збільшення австрійських інвестицій в українську економіку.

Серед інших важливих інтересів України щодо Австрії слід виділити спільну боротьбу зі злочинами у сфері економіки, зокрема протидію відмиванню коштів та ухилянню від сплати податків.

Регіоном найбільшого інтересу для Австрії є Західні Балкани. Їхня інтеграція до ЄС є пріоритетом зовнішньої політики офіційного Відня. Австрія, яка активно допомагала Словенії та Хорватії здобути членство в ЄС, сьогодні розширила сферу своїх інтересів на Балканах, включивши до неї всі республіки колишньої Югославії та Албанію. Після падіння комуністичних режимів у Східній Європі Австрія, ще сама не будучи членом ЄС, взяла на себе роль посередника між західною та східною частинами Європи. Відень прагнув стати своєрідним хабом для демократичної трансформації держав, які були по той бік "залізної завіси". Україна теж була частиною цього процесу, доки ситуація на Балканах остаточно не поглинула всю увагу австрійського керівництва.

Зараз австрійська дипломатична служба посилює свою активність у країнах Східного партнерства, зараховуючи східне сусідство ЄС до сфери своїх пріоритетів. До 2018 року Австрія має намір відкрити свої дипломатичні представництва в Білорусі й Грузії та закрити у країнах Балтії. При цьому Австрія прагне розмежовувати свої відносини з різними країнами, триматися осторонь будь-яких протистоянь і підтримувати контакти з найширшим колом партнерів.

Прагнення "дружити з усіма" є практичним вираженням центрального елементу австрійського світогляду — нейтралітету. Саме нейтралітет розглядається як гарантія та передумова незалежності та суверенітету Австрії. Адже після Другої світової війни саме нейтральний статус дав можливість австрійцям, затиснутим між військовими потугами Варшавського пакту і НАТО, відновити свою державність. Нейтральна Австрія, цінуючи понад усе стабільність, негативно ставиться до будь-яких геополітичних рішень, що загрожують цій стабільності.

Нині в Австрії існує негативний консенсус і щодо членства в НАТО, і щодо Альянсу як такого. Розширення НАТО на Схід вважається помилкою, яка "спровокувала Росію", а тому курс Києва на поглиблення співпраці з НАТО у Відні сприймають як деструктивну та небезпечну позицію.

Від початку протестів 2013 року австрійські представники на різних рівнях наполегливо радили Україні стати нейтральною державою, аби уникнути конфліктів. Як

відзначив один з українських дипломатів, Австрія поважає політичний вибір української нації, але він, за великим рахунком, не збігається з політичним вибором нації австрійської.

Водночас слід відзначити особливість австрійського нейтралітету, який зовсім не означає, що Відень тримається осторонь важливих міжнародних проблем. Зокрема, Австрія готова брати участь у військових операціях за кордоном, якщо на те є мандат ООН.

Прагматичний підхід австрійського уряду зазвичай подають як не вигідний для України, заздалегідь програшний, з огляду на різницю в економічних можливостях України та Росії.

Протягом останніх років Австрія є одним із головних інвесторів в українську економіку. Наприкінці 2014 року вона посідала п'яте місце серед усіх країн світу за обсягом інвестицій в економіку України.

Австрію небезпідставно зараховують до клубу симпатиків Росії в ЄС.

Саме Відень став першою європейською столицею, яка приймала Владіміра Путіна після анексії Криму. Австрія також була серед тих країн-членів ЄС, які висловлювали найбільший скептицизм щодо запровадження секторальних санкцій проти РФ.

Підтримка Віднем політики санкцій щодо РФ і європейської єдності щодо України є першочерговим інтересом Києва щодо Австрії.

Низький рівень знань про Україну у поєднанні з традиційним антиамериканізмом та євроскептицизмом австрійців став основною причиною поспішних висновків щодо українсько-російських відносин та впливу ЄС і США на події в Україні. Більшість австрійських політиків, бізнесменів, журналістів, як і пересічних громадян, схильні вважати протистояння на Донбасі "громадянською війною", а зовсім не війною з Росією.

У 2014 році, відповідаючи на питання, кого слід звинувачувати за кризу в Україні, 44% австрійців обрали варіант спільної відповідальності України і Росії. Близько

третини (28%) поклали відповідальність на керівництво Росії, 7% — на керівництво України, а 21% не змогли визначитися.

Українська діаспора в Австрії є надто нечисленною, щоб впливати на громадську думку країни.

Однак їхні акції та ініціативи, як і діяльність посольства України (та особисто посла Олександра Щерби), допомагають утримувати українське питання в порядку денному та підбивають монополію російського дискурсу.

В Австрії катастрофічно бракує позитивної інформації про Україну, особливо про її успіхи у сфері реформування. У поодиноких статтях, не пов'язаних із війною, провідними темами стають корупція, неефективність управління та політична нестабільність.

Список використаних джерел

1. Сидорук.Т, Позиції держав-членів ЄС щодо російсько-українського конфлікту // Вісник Львівського університету. Серія міжнародних відносин.2015. № 36. Ч-3. С. 13-19.
2. Мільчарек Д. Європейський Союз та його місце в сучасному світі.// Інформація. Поступ. Перспективи. Львів, 2008. 172 с.
3. Гайдан.Д. Австрія: слабка ланка Європи чи історичний союзник України. Європейська правда. 2016.
4. Меден Н. Что стоит за идеей соглашения об ассоциации Украины с ЕС // Международная жизнь. – 2013.
5. Роговик О. «Українська криза» 2013-2015 рр. та основи сучасного міжнародного порядку. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/16-UkrainianCrisis/>

УДК 323.172(477.6):355.48

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ВІЙНИ НА ДОНБАСІ: ВІД ПОСТ-ПРАВДИ ДО ГІБРИДНОГО ВИМІРУ

Парахневич Д.,

*студент II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Магістр
Маріупольського державного університету*

Аналізуючи агресію Російської Федерації на південному сході України, не можна не зіткнутися з певною невідповідністю термінів, та застосуванням таких формулювань, як «громадянська війна», «окупація», «антитерористична операція», «неоголошена війна», «російсько-українська війна». Кожне з цих формулювань, що в теорії, мають нести максимально відповідне фактам та реальності визначення, відображує скоріше певний аспект процесу, або повністю не відповідає його суттєвим характеристикам. Деякі з подібних формулювань є продуктом певного інформаційного маніпулювання за рахунок дії такого феномену, як «пост-правда», або «післяправда».

В Оксфордському та Кембріджському словниках термін є прикметником та визначається як «маючий відношення до умов, в яких люди більш схильні до прийняття такого аргументу, що базується на їх емоціях та переконаннях, ніж такого, що базується на фактах» [5]. Після-правдиві аргументи, таким чином, є більш привабливими для суспільства, чії системи світосприйняття базуються в першу чергу на довірі до певних персональних авторитетів, застарілих стереотипах, моральних ідеалах, та інших прикладах, коли пріоритетне місце в процесі оцінки ситуації має моральний, емоційний та психологічний стан людини. Сьогодні, також кажучи про розвиток феномену «пост-правди», цікавим є той факт, що в 2016 році після довгих дискусій, роздумів і досліджень Оксфордський словник обрав цю лексему словом 2016 року [1]. Коментар Бориса Петренчука, головного редактора електронного словника неологізмів «Мислово»: «Як зазначили самі укладачі Оксфордського словника, вони обрали «пост-правду» словом 2016 року через вихід Сполученого Королівства з ЄС та президентські вибори у США. Очевидно, цей вибір

відображає стурбованість ліберальних еліт Заходу розвитком тамтешньої політичної ситуації та глибшими соціальними процесами, які обумовлюють саме такий її розвиток...». Таким чином, ми можемо зробити висновок, що може мати місце значення «пост-правди» не лише як прикметника, а як іменника, що в свою чергу, характеризує певний стан сучасного інформаційного суспільства. Та яке значення має «пост-правда» в характеристиці війни на південному сході України?

Відповідно до характеру подій, що тривають, суспільна свідомість в Україні потребує визначення агресії Російської Федерації як саме «війни». «Антитерористична операція» не відповідає характеристиці Росії як нападника, а в свідомості населення сприймається як таке визначення, що несе в собі певне зниження значущості та важливості в суспільному дискурсі. Актуальними залишаються вимоги частини громадськості до влади «назвати війну війною». Застосування лише назви «Операція об'єднаних сил» щодо конфлікту також не є доцільним, оскільки вона означає лише той комплекс заходів, що використовується Україною для протидії діяльності агресора, тобто є більш вузьким визначенням [2, с. 47].

«Неоголошена війна» є, з одного боку, більш відповідає дійсності, бо має в собі слово «війна», проте на рівні суспільного сприйняття містить в собі негативний зміст через невідповідність до звичайної, «оголошеної» війни. Проте, треба уявляти, що у результаті «оголошення» війни можливі певні значні військово-політичні та соціальні наслідки як для України, так і для усього світу. За нормами міжнародного права після 1945 р. офіційний акт оголошення війни не є визначальним для визнання того, що війна або збройний конфлікт існують *de jure*, а у Хартії ООН не йде мова про визначне значення факту оголошення війни для міжнародного права. В Женевських конвенціях 1949 р. зазначено, що їх положення стосуються усіх випадків збройних конфліктів, а не лише тих, що були офіційно оголошені [2, с. 48]. Тобто, для певного позитивного результату, під яким можна розуміти перемогу в війні, не обов'язково мати стан «оголошеної» війни.

Дія «пост-правди» як елементу, що формує світосприйняття суспільства, є цілком наявною, та її вплив сприяє певному уповільненню процесів адекватної протидії

конфліктам та будуванню якісно нових, відповідних до фактичних, елементів суспільної думки та саме критичного мислення. Оперування інформаційним простором, та формування атмосфери «пост-правди» є діючим знаряддям в арсеналі засобів ведення війни, що відомі як гібридні.

Використання терміну «Гібридна війна» є відповідним концепції військового теоретика та аналітика Ф. Гоффмана, що робить акцент на посиленні тенденції до конвергенції в сучасних конфліктах. Через застосування одночасно кількох раніше нехарактерних для сумісності форм ведення війни, як наприклад тероризм та регулярні конвенційні військові дії, межі між ними зникають [4]. Кожний з засобів ведення гібридних військових дій характеризується як явними, так і прихованими діями, що в свою чергу, підводить до розділення гібридної війни на Північному Сході України на приховану та активну фази тривання [3, с. 18].

Економічні, військові, інформаційні, дипломатичні та інші види засобів активно діють впродовж усього періоду незалежності України, але точкою відліку мають 20 – 30 роки ХХ століття – коли Радянська Росія проводить військово-підбивну діяльність в сусідніх країнах [3, с. 18]. Проте, поняттям Гібридної війни можна також назвати й дії РФ, що охоплюють якісно вищий вимір, ніж певні сучасні сценарії ведення бойових дій, регіональні протистояння, чи конкретні конфлікти змішаного типу. Мова йде вже про глобальні дії у сучасному дестабілізованому безпековому середовищі, коли Гібридна війна приходить на зміну Холодній війні. Метою ведення війни в даному контексті є досягнення певних стратегічних політичних цілей. Мюнхенська промова В. Путіна 2007 року чітко визначила прагнення до встановлення багатопольярної системи з певними зонами відповідальності «центрів сили», одним з яких має стати РФ [2, с. 51]. Всі подальші дії Росії показують її прагнення до повернення світу до потсдамсько-ялтинського устрою.

У висновку, можна без сумніву сказати, що гібридний вимір конфлікту безсумнівно є відповідним формулюванням, що відображує факт. Глобальна Гібридна війна є процесом, за перебігом якого кожна сучасна людина може певним чином слідкувати, і на результат якого може вплинути. Характер

боротьби за серця та розуми суспільства як ніколи має провідне значення в глобальному міжнародному середовищі, та Україна в цьому сценарії виступає не просто об'єктом гібридної агресії, але кордоном, фронтом боротьби між минулим та майбутнім. П'ять років війни показали, що Україна, попри своє становище країни, слабшої за потенціалом та з позиції захисту, також володіє методами стримування та опору агресії. Світова спільнота все швидше має усвідомити, що саме їй загрожує, та підготувати адекватну відповідь.

Список використаних джерел

1. Постправда – сл.ово 2016 року від Oxford Dictionaries. URL: archive.chytomo.com/news/postpravda-slovo-2016-roku-vid-oxford-dictionaries (дата звернення: 19.10.2019).
2. Світова гібридна війна: український фронт / За заг. ред. В. П. Горбуліна. Національний інститут стратегічних досліджень. – К.: НІСД, 2017. – 496 с.
3. Центр глобалістики «Стратегія XXI». "Війни XXI: Полігібресія Росії". URL: <https://geostrategy.org.ua/ua/component/k2/item/1561-kniga-viyni-xxi-poligibresiya-rosiyi> (дата звернення: 20.10.2019).
4. Frank G. Hoffman. Hybrid Warfare and Challenges. URL: <https://smallwarsjournal.com/documents/jfqhoffman.pdf> (дата звернення: 20.10.2019).
5. Oxford Learner's Dictionaries. Post-truth. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/post-truth> (дата звернення: 19.10.2019).

УДК 316.72:323.2

МАКРОПОЛІТИЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ФАКТОР КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Пашина Н.,

*д.політ.н., професор кафедри міжнародних відносин та
зовнішньої політики Маріупольського державного
університету*

Україна, як і більшість сучасних держав світу, є багатоскладовим суспільством. Вона поділена на сегменти

ідеологічного, культурного, релігійного, регіонального, расового, національного характеру [2]. На думку Г. Екштейна, багатоскладове суспільство розділене «сегментарними суперечностями», а політичні суперечки, в основному, збігаються з найважливішими лініями соціального розділу [6, с. 34]. Виходячи з цього, інтеграція українського суспільства під загальним політичним знаменником у вигляді загальних цілей і цінностей більш ускладнена, у порівнянні з суспільством більш гомогенним за своєю структурою. Тому проблеми формування загальнодержавної (макрополітичної) ідентичності як необхідного ресурсу стабілізації суспільної системи, консолідації українського суспільства, сьогодні є актуальними для української політичної науки та практики.

Мотивуючи політичну поведінку, політична ідентичність, особливо в її колективних макроформах визначає напрямок і є найважливішим ресурсом політичного розвитку, забезпечує стійкість політичного режиму. І, навпаки, відсутність на макрорівні колективних форм політичної ідентичності (загальнодержавної, національної, громадянської) поглиблює політичні суперечності у багатоскладових державах, є причиною політичної нестабільності, сепаратистських тенденцій, загрозою політичної безпеки. Політична безпека є найважливішою складовою національної безпеки, яка має на увазі забезпечення життєво важливих інтересів держави й суспільства, захист державного суверенітету та територіальної цілісності.

Питання формування колективних форм ідентичності сьогодні все частіше відносять до інструментів стратегій безпеки [5]. Так, представники Копенгагенської школи Б. Бузан, О. Вевер та Я. де Вільде безпосередньо пов'язують безпеку суспільства з процесом формування колективної ідентичності, вважаючи, що ступінь загрози безпеки залежить від «сконструйованих ідентичностей» [7, с. 124]. Взаємозв'язок колективної ідентичності й безпеки розглядають у своїх роботах і українські автори: О. Косілова, М. Орел, Л. Угрин [1; 3; 4].

Повернення та переосвоєння тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, відновлення суспільно-політичного, економічного, гуманітарного

потенціалу Південного Сходу України передбачає інтеграцію й консолідацію громадян цього регіону з іншими спільнотами української держави на основі загальноновизнаних цілей і цінностей, що перешкоджало б дезінтеграційним і дестабілізаційним процесам.

Підтримка більшістю громадян Південного Сходу України загальнонаціональних цілей і цінностей, попри політичні, соціокультурні відмінності, стане базовим фундаментом, який сприятиме стабільному розвитку держави та суспільної системи. При цьому визначення цілей та цінностей, що об'єднують, повинні бути результатом суспільного консенсусу та компромісу, поділятися більшістю українських громадян й політичними елітами, підтримуватися державою за допомогою реалізації політій у різних суспільних сферах. Державна політика ідентичності в контексті реінтеграції тимчасово окупованих територій Південного Сходу України повинна включати: визначення моделі політики, стратегій, інструментів, механізмів. Велике значення має законодавче закріплення стратегічних цілей політики ідентичності, реалізація спеціальних програм, підключення до них інших суб'єктів політичного процесу: політичних партій, громадських рухів, ЗМІ, інститутів громадянського суспільства та ін. У цілому, політика ідентичності повинна бути спрямована на формування позитивного іміджу української держави у всіх сферах її діяльності.

Список використаних джерел

1. Косілова О. Політична безпека в системі національної безпеки України // Правова інформатика. — 2011. — № 1 (29). — С. 72—78.
2. Лейпхард А. Многосоставные общества и демократические режимы [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.civisbook.ru/files/File/Leiphart_1992-_1.pdf
3. Орел М. Г. Розроблення стратегії забезпечення політичної безпеки: теоретичний аспект / М. Г. Орел // Серія державне управління. — 2017. — № 4 (60). — С. 61—66.
4. Угрин Л. Я. Ідентичність і безпека: проблеми співвідношення в контексті соціального конструктивізму /

- Л. Я. Угрин // Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». — 2016. — Випуск 111. — С. 329—333.
5. Bauman Z. Identity / Z. Bauman. — Cambridge : Malden, 2004. — P. 12—13.
 6. Eckstein H. Division and Cohesion in Democracy: A Study of Norway. / H. Eckstein. Princeton, 1966, 318 p.
 7. Favell A. Integration nations: the nation-state and research on immigrants in Western Europe. The multicultural challenge / A. Favell // Comparative Social Research. — 2003. — No. 22. Pp. 13—42.

УДК: 327(438):355.48(477.62)»2014/2019»

РОЛЬ ПОЛЬЩІ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ

Підтинна С.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Підтримка Польщею України у протидії агресії Росії та процесі європейської інтеграції стала очевидною. Усебічна підтримка Варшави була підтверджена під час робочої зустрічі президентів України і Польщі 2 липня у Львові. [13].

З приходом Анджея Дуди на посаду Президента Польщі слід очікувати на продовження Польщею такого ж політичного курсу стосовно України. [1]. Принаймні під час своєї передвиборчої кампанії він кілька разів говорив про необхідність польської підтримки для України та різко засуджував російську агресію. Конфлікт в Україні, як вважають у його партії «Право і Справедливість», не є периферійним питанням, адже політика Путіна націлена на війну у великому масштабі. [9].

Особлива увага до України та забезпечення безпеки Польщі, якій також загрожує агресивна політика Росії, визначені серед головних пріоритетів польської зовнішньої політики на 2016 рік, про що заявив міністр закордонних справ Польщі Гжегож Схетина на щорічній конференції польських послів у Варшаві [2]. Глава польського зовнішньополітичного

відомства відзначив, що першочергова увага приділятиметься складній ситуації у східному сусідстві ЄС: «Анексією Криму і агресивними діями проти України Росія підірвала глобальний безпековий порядок» [4].

Акцентуючи свою увагу на Схід, Польща прагне реалізувати свої амбіції щодо лідерства у Центральній та Східній Європі. Саме Польща, разом із Швецією, стала ініціатором Східного партнерства. Його діяльність показала, що Польща може відігравати активну роль у формуванні зовнішньої політики ЄС. Варшава прагне представляти інтереси цього регіону в ЄС і НАТО.

Польща підтримує та надає допомогу Україні на багатосторонньому рівні в рамках ООН, ОБСЄ, ЄС і НАТО та на двосторонньому рівні. Виступаючи 9 квітня цього року у Верховній Раді України, Президент Польщі Броніслав Коморовський заявив: «Західний світ мусить зрозуміти, що буде безпечний тоді, коли буде безпечною Україна» [5]. Польща виділила Україні пільговий кредит в розмірі 100 млн. євро, регулярно виділяє гуманітарну допомогу та надає військове спорядження, приймає поранених український військових на лікування та реабілітацію.

На різних рівнях Польща ініціює своє безпосереднє залучення до переговорного процесу з врегулювання ситуації на Сході України. Так, під час проведення у Польщі міжнародної конференції «Безпека держав Центральної Європи в контексті конфлікту в Україні» 11-12 червня цього року низка польських експертів висловила відверте незадоволення відсутністю Варшави на переговорах у Нормандському форматі. Це ж питання було порушене під час міжпарламентських консультацій 15 червня ц.р. у Варшаві за участю комісій із закордонних справ польського і німецького парламентів. Представляючи позицію німецької сторони щодо російсько-українського конфлікту, німецький депутат від правлячого ХДС Карл-Жеорж Веллманн заявив, що відсутність Польщі на переговорах по врегулюванню російсько-українського конфлікту є помилкою [6].

Між тим, зміцнення своєї регіональної ролі Польща вбачає у зайнятті достойного місця в ЄС і в НАТО, що стало особливо актуальним з початком агресії Росії проти України. Виступаючи

на 6-му Вроцлавському глобальному форумі, віце-прем'єр-міністр Польщі Томаш Семоняк наголосив на важливості посилення східного флангу НАТО як довготерміновій стратегії Альянсу [3]. Це ж саме озвучив Коморовський на засіданні Ради національної оборони Польщі 1 липня, відзначивши необхідність постійної присутності сил Альянсу на польській території.

А що ж стосовно литовсько-польсько-української бригади (ЛИТПОЛУКРБРИГ), то процес її створення триває. Усі сторони ратифікували відповідну угоду. Визначено місце дислокації штабу бригади – Люблін у Польщі. Однак, бригада призначена для участі у миротворчих операцій за мандатом ООН (її залучення для захисту й оборони однієї із країн не передбачене) та стане каналом поширення польського і литовського досвіду на реформування української армії.

Покладаючись на НАТО, у Варшаві вважають, що Європейський Союз неспроможний створити самостійний механізм для гарантування безпеки і оборони своїх членів, а тим більше для протистояння російській військовій агресії. [7].

Водночас, у Польщі уважно вивчають, як Росія проводить війну проти України, використовуючи військові і невійськові засоби. Враховуючи її гібридний характер, Варшава вважає, що Євросоюз здатний компенсувати відсутність в Альянсі можливостей реагувати на невійськові виклики і загрози в інформаційній, економічній, енергетичній, екологічній, гуманітарній та інших сферах [8]. Тому, Варшава переконана, що завдяки тісній співпраці між ЄС і НАТО може бути вироблений симбіоз механізмів протидії сучасним загрозам, який буде здатний протистояти російській агресії.

Польща чітко усвідомлює, що її безпека і стабільність напрямку залежать від ситуації в Україні, яка входить до поясу безпосереднього сусідства ЄС. Сьогодні формується оновлена Держава Україна, а для Польщі важливо, з якою Україною вона буде розвивати свої відносини у майбутньому – чи буде Україна європейською, демократичною, розвинутою, стабільною чи вона знову потрапить у сферу впливу Росії. Крім цього, у Польщі остерігаються, що на хвилі патріотизму в Україні можуть активізуватись націоналістичні погляди. Так, професор польського Університету Яна Кохановського Єржі Прохвіч

відзначив, що у Варшаві побоюються, щоб Україна не стала націоналістичною державою, з якою Польщі буде складно розвивати конструктивні двосторонні відносини. [11].

Виступаючи перед главами польських дипломатичних відомств, президент Польщі відзначив важливість подальшої польської участі у реформах в Україні та інших країнах Східного партнерства. У польському Сеймі наголошують, що Україна не повинна відступати від реформ, посилаючись на війну на Донбасі, які повинні активізуватись із збільшенням розмірів закордонної допомоги [4]. Варшава розуміє, що від рівня зовнішньополітичної підтримки Україні сьогодні буде залежати рівень завтрашніх двосторонніх відносин. Це перш за все стосується протидії російській агресії та реалізації міжнародних ініціатив України. Тут Польща намагається зайняти провідне місце.

Отже, Польща надзвичайно зацікавлена у якомога швидшому врегулюванні конфлікту на Сході України, припиненні російської агресії та відновленні територіальної цілісності України. Тому, Варшава продовжить докладати зусилля на двосторонньому та міжнародному рівнях для підтримки та допомоги Україні. Однак, вже сьогодні Польща дивиться у майбутнє, в якому прагне зайняти провідні позиції в регіоні Центральної і Східної Європи, з Україною включно, з перенесеним східним рубезем сфери впливу ЄС і НАТО з польського на український кордон. До дій Польщі слід віднести: протидія агресивній політиці Росії, підвищення рівня присутності та ефективності дій НАТО на Сході, врегулювання конфліктів у Східній Європі, перезапуску Східного партнерства та перетворення його на простір демократичного розвитку, сприяння процесу європейської інтеграції та відповідним реформам в Україні [12].

Найраніше й найбільш принципові позиції щодо «української кризи», приєднання Криму до Росії і ескалації конфлікту на Сході України сформулювали Польща, Литва та Естонія. Вони сформувалися під впливом різних чинників. Перший із них – це міркування, пов'язані з власною безпекою. Для цих країн агресія Росії в Україні загострила ситуацію безпеки у балтійсько-чорноморському регіоні і підняла питання про безпеку держав-членів НАТО через колективну

оборону. Ще одним чинником, який вплинув на формування відповіді Польщі та балтійських країн на російсько-український конфлікт, є їх сильні трансатлантичні зв'язки [3]. Наявність США в Європі розглядається ними як надання гарантій миру, безпеки і стабільності в регіоні. Останній, але не менш важливий чинник – Україна є важливою для Польщі, Естонії, Латвії та Литви як країна-адресат Східного партнерства. Воно визначено одним із зовнішньополітичних пріоритетів кожної з цих держав і найбільшу частину допомоги з метою розвитку вони направляють саме в країни, охоплені Східним партнерством. І навіть попри те, що Литва, Польща й Естонія більше за інших постраждали від економічних санкцій проти РФ та російського продовольчого ембарго, саме вони постійно наполягають на необхідності продовження санкцій проти Кремля та неодноразово висловлювались за їх посилення [3]. Польща зосередилася здебільшого на діях, які могли б бути здійснені в рамках європейських та трансатлантичних організацій у відповідь на поведінку Росії. У Європейському Союзі Польща підтримала візові обмеження та економічні санкції проти Москви і їх розширення у відповідь на продовження військової агресії Росії в Україні, а в НАТО вона активно виступала за підтвердження гарантій ст. 5 Вашингтонського договору за допомогою практичних кроків зі зміцнення територіальної безпеки східних околиць Альянсу. Під час підготовки до вересневого 78 саміту НАТО 2014 р. Польща відстоювала ідею збільшення присутності союзних військ на північно-східному фланзі. Польща виділила 100 млн євро кредитної допомоги Україні і 2,5 млн євро – на стипендіальну програму для студентів з Донецької та Луганської областей, Криму (на 2015 р.) [10]. Гуманітарної допомоги надано на понад 1 млн дол. Польський уряд виділив також 170 тис. євро на лікування та реабілітацію українських військових (85 осіб) [5].

Якщо «нормандський формат» (неодноразово публічно критикований польським президентом А. Дудою як німецько-французький тандем, який не відображає справжньої позиції ЄС і діяльність якого не завжди відповідає інтересам України) вичерпає свій потенціал, Варшава могла б відігравати більш активну роль у нових дипломатичних форумах, створених

задля врегулювання конфлікту [13]. У цьому сенсі Польща повинна активізувати свою діяльність, коли мова йде про пропозицію нових ідей для довгострокової перспективи. Бачиться, що формат Веймарського трикутника, який свого часу добре спрацював у сенсі сприяння європейській інтеграції Польщі, міг би бути корисним і в справі врегулювання окремих аспектів російсько-українського конфлікту. Такі можливості було продемонстровано під час «української кризи», про що йшлося вище. Сьогодні склалися сприятливі обставини й для глибшого залучення Польщі до формування східної політики ЄС у рамках механізмів Європейської політики сусідства та Східного партнерства.

Список використаних джерел

1. Сайт Вікіпедія [https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародні_санкції_щодо_Росії_\(2014—_дотепер\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародні_санкції_щодо_Росії_(2014—_дотепер))
2. Офіційний сайт Міжнародного центру перспективних досліджень <http://www.icps.com.ua>
3. Офіційний сайт ЄС в Україні <https://euukrainecoop.net> 35
4. Офіційний сайт Європейської статистики <http://ec.europa.eu/eurostat>
5. Киридон А. Сучасний етап українсько-польських відносин: дискурс взаємодії (2013–2014 рр.) / А. Киридон, С. Троян // Зовнішні справи. 2015. № 1. С. 48–53.
6. Baranowski M. Poland: Searching for a Strategic Response / M. Baranowski, B. Cichocki // A Region Disunited? Central European Responses to the Russia-Ukraine 83 Crisis : Europe Policy Paper / ed. by Joerg Forbrig1. Washington : The German Marshall Fund of the United States, 2015. P. 34–38.
7. Як сусідні країни допомагають Україні протистояти російській агресії ua.112.ua/220695.html
8. Polska na granicy zdrady // Rzeczpospolita. 2015. January 21.
9. Агресія // Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І.О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. Х.: Право, 20
10. Robert J. Delahunty. The Crimean Crisis. University of St. Thomas Journal of Law and Public Policy, 2014. № 6
11. Саврыга К. П. Украинский кризис и международное право:

конфликт на востоке Украины и сецессия Крыма // Право и политика. 2015. № 7, стр. 954—967.

12. Darcy S. Judges, Law and War: The Judicial Development of International Humanitarian Law. Cambridge. 2014.
13. Котляров И. И., Пузырева Ю. В. Гражданская война в Украине: международное право и уголовная ответственность индивидов за совершение международных преступлений // Московский журнал международного права. 2014. № 4, стр. 16—30.

УДК 329.055.3(495)»1974/2010»(045)

РОЛЬ ФІНЛЯНДІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ

Подлесна Ю.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

З початком української кризи Фінляндія допомагає Україні політично і гуманітарно. Президент Фінляндії Саулі Ніїністе вважає конфлікт на Донбасі серйозною проблемою в Європі. Він так само заявив, що підтримуватиме практичні ініціативи, спрямовані на врегулювання конфлікту на Донбасі [1, с. 3].

Між Україною та Фінляндією зберігаються дуже хороші відносини і триває різнобічна співпраця. Фінляндія рішуче підтримує і продовжить підтримувати Україну на міжнародному рівні в питаннях продовження санкцій проти РФ, лібералізації візового режиму та євроінтеграції. Також поглиблюється співпраця в галузі обміну досвідом у сфері освіти та боротьби з корупцією, економічні зв'язки, плануються нові культурні проекти [2, с. 3].

З початку конфлікту на Донбасі Фінляндія вже надала Україні фінансову допомогу в розмірі 34 млн. євро. Фінляндія збирається виділити 15 млн. євро на розвиток проектів у сфері освіти та енергетичної ефективності в Україні в 2018-2021 роки. Фінляндія продовжуватиме збільшувати свою підтримку Україні та готова надати 50 млн. євро новим проектам у сферах освіти та відновлювальної енергії [3, с. 3].

Міністр оборони Фінляндії Юссі Нійністе. вважає, що потрібно робити все необхідне, щоб не дати заморозити конфлікт на Донбасі. Можливим варіантом дотримання миру є Мінські угоди, яких повинні дотримуватися всі сторони конфлікту та утримуватися від агресії проти мирного населення [5, с. 3].

На сучасному етапі президент України Володимир Зеленський зустрівся з президентом Фінляндії. Вони підписали важливий документ-угоду про взаємну охорону інформації з обмеженим доступом. Це створює нові можливості для співпраці органів безпеки, зокрема, в контексті протидії гібридним загрозам з боку РФ. Зокрема, лідери домовилися розвивати економічне співробітництво між двома державами, особливо в інвестиційній сфері. Також обговорювалися питання фінського досвіду у сфері енергозбереження та співпраці у військовій сфері. Володимир Зеленський і Саулі Нійністе домовилися активізувати українсько-фінське економічне співробітництво, зокрема, в інвестиційній сфері. Ще один елемент обговорення стосувався підготовки до земельної реформи. Пан Нійністе обговорив з Володимиром Зеленським сферу лісового господарства – яким чином його підтримувати в постійному режимі, щоб лісові масиви зробили великий внесок не тільки в економіку країни, але і до поліпшення життя товариства.

Крім того, важливим аспектом переговорів було питання розширення співпраці в енергетичній сфері. Володимир Зеленський привернув увагу президента Фінляндії до питання "Північного потоку-2". Підкреслив, що цей проект є загрозою для всієї Європи. Володимир Зеленський також відзначив провідну роль Фінляндії в реалізації програми співробітництва у сфері освіти, завдяки якій Україна отримує передовий фінський досвід у створенні сучасної системи шкільної освіти. Також президенти домовилися нарощувати військову співпрацю і розвивати діалог між оборонними відомствами. Зі свого боку Саулі Нійністе зазначив, що Фінляндія завжди підтримувала і високо цінувала принципи суверенітету і територіальної цілісності України. Крім того, президент Фінляндії відзначив плідну роботу Володимира Зеленського, спрямовану на досягнення миру в Україні [4, с. 3].

Таким чином Фінляндія активно підтримує Україну в питанні кризи. Надає Україні підтримку у вигляді участі фінських спостерігачів у складі моніторингової місії ОБСЄ в Україні. Крім того, Фінляндія бере участь у роботі комісії ОБСЄ з прикордонного контролю. Допомогає Україні фінансово. Так само президент Фінляндії не виключає можливості введення нових санкцій щодо Росії [5, с. 3].

Список використаних джерел

1. Президенти Фінляндії та Росії обговорили конфлікт на Україні. URL: https://censor.net.ua/news/3144212/osuschestvlyayutsya_prakticheskie_initsiativy_prezidenty_finlyandii_i_rossii_niyiniste_i_putin_obsudili (дата звернення 19.10.2019)
2. Фінляндія підтримує Україну в питаннях санкцій проти РФ. URL: <http://uacrisis.org/ru/50444-suomi> (дата звернення 19.10.2019)
3. Фінляндія виділить Україні допомогу в 15 млн євро. URL: <https://korrespondent.net/ukraine/3947924-fynliandyia-vydelyt-ukrayne-pomosch-v-15-mln-evro> (дата звернення 19.10.2019)
4. Зеленський зустрівся з президентом Фінляндії. URL: https://24tv.ua/ru/zelenskij_vstretilsja_s_prezidentom_finlandii_niunistjo_glavnye_tezisy_foto_video_n1204703 (дата звернення 19.10.2019)
5. Фінляндія проти "заморозки" конфлікту на Донбасі. URL: <https://telegraf.com.ua/ukraina/politika/3745892-finlyandiya-protiv-zamorozki-konflikta-na-donbasse.html> (дата звернення 19.10.2019).

УДК 327(460:477)"2014/2019"

РОЛЬ ІСПАНІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ

Пустова В.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Конфлікт на Сході України, за оцінками ООН, «є одним з самих смертоносних в Європі з часів Другої світової війни». За п'ять років війни на Донбасі загинуло 13 тис. людей, 28 тис. поранені, близько 1,8 млн. жителів Донбасу і Криму стали внутрішніми переселенцями. Окуповано 17 тис. км² Донецької і Луганської областей, разом з Кримом це складає 43,7 тис. км² – тобто 7,2% території України. Залишається неконтрольованими 409,7 км українсько-російського кордону. Україна зазнала величезних фінансово-економічних втрат. 27% промислового потенціалу Донбасу незаконно переміщено до Росії, включно з обладнанням 33 місцевих промислових гігантів.

Світове співтовариство продемонструвало солідарність з Україною, активну політико-дипломатичну підтримку її територіальної цілісності, незалежності та суверенітету. Країни Європи, США, Канада, Японія, Австралія, Туреччина та інші країни світу, а також міжнародні організації (ООН, ЄС, ОБСЄ, ПАРЄ, НАТО): (а) не визнали анексію Криму, засудили російську інтервенцію на Донбасі; (б) надали політичну, фінансово-економічну, матеріально-технічну допомогу Україні; (в) запровадили стосовно Росії різноманітні стримуючі політичні, економічні санкції; (г) ініціювали багатосторонній переговорний процес для зупинення війни на Сході України. Однак, на жаль, ці багаторічні зусилля Заходу через ряд внутрішніх і зовнішніх причин поки не призвели ані до припинення російської інтервенції на Донбасі, ані до встановлення стабільного перемир'я в цьому регіоні [1].

На сьогоднішній день війна на Сході є дуже актуальною темою, оскільки це турбує не лише Україну, а й усю Європу. З метою підтримки макроекономічної стабільності країни, Європейський Союз надає нашій державі макрофінансову та гуманітарну допомоги. Мільйони людей в Україні потребують

допомоги через конфлікт в східній частині країни. Продовження бойових дій призвело до збільшення вразливості і переміщенню людей як всередині України, так і за її межами. Ситуація в області безпеки залишається нестійкою і нестабільною, і триваючі порушення режиму припинення вогню серйозно вплинули на повсякденне життя людей, що живуть поблизу лінії зіткнення. Європейський Союз зберіг гуманітарні аспекти кризи в Україні в своїй програмі з перших днів конфлікту і заявляє про свою готовність і далі розширювати масштаби своєї підтримки на основі потреб і відповідно до вимог ситуації.

ЄС - Європейська комісія і держави-члени внесли близько 371 млн. € в гуманітарну та ранню допомогу для відновлення народу України, в спільному жесті солідарності з початку кризи. На додаток до фінансової допомоги, в натуральній формі була надана допомога через механізм цивільного захисту ЄС. 9 Гуманітарна допомога ЄС надходить: постраждалим людям, які живуть на непідконтрольних українській владі територіях та по обидва боки лінії розмежування; біженцям і внутрішньо переміщеним особам, які полишили зону конфлікту; особам, які повернулися до постійного місця проживання. Протягом 2014 – 2016 років Збройні Сили України отримали від різних країн світу матеріально-технічної та гуманітарної допомоги на суму близько 3 млрд. грн. За три роки конфлікту знищено або пошкоджено десятки лікарень, шкіл та дитячих садочків. Відновлення пошкоджених об'єктів відбувається повільно і значна допомога надходить від міжнародних структур [4].

На тлі бойових дій на південному сході і погіршення економічної ситуації в цілому громадяни України прагнуть виїхати за кордон.

«Топ-5 країн, куди українці зверталися найчастіше за притулком в 2017 році: Італія, Німеччина, Польща, Іспанія і Франція», – повідомила виконавчий директор ГО «Європа без бар'єрів» Ірина Сушко.

«2017 рік для українських шукачів притулку в Європейському Союзі є найнижчим за рівнем, починаючи з 2014 року, коли було зафіксовано зростання», - сказала Сушко.

Згідно інформаційного бюлетеня Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців, з

січня 2014 року по серпень 2017 року 427240 громадян України попросили про надання притулку в Росії, 9 615 – в Німеччині, 9319 – в Італії, в Польщі – 4287 українців, у Франції – 3495 українців, в Швеції – 3148 [2].

Більшість (60%) громадян Великобританії, Іспанії, Італії, Нідерландів, Німеччини, Польщі, Франції та Швеції погоджуються з тим, що в Україні відбувається збройний конфлікт, інспірований Росією.

Як іспанці бачать війну на Сході України?

Іспанці більше погоджуються з тим, що протистояння на Донбасі - це збройний конфлікт, інспірований Росією (62%). На другому місці опинився варіант, що це війна з Росією (59%), на третьому - громадянська війна (56%).

Твердження про спровоцірованності конфлікту Росією і цивільному характері війни були найбільш популярні серед старших респондентів.

Найменшу підтримку у іспанців, як і в цілому серед всіх респондентів, отримав тезу, що цей конфлікт інспірований Заходом. Лише 28% опитаних погодилися з таким поглядом, а майже половина (48%) висловилися повністю проти. Так само мало ймовірною видається іспанцям теорія, що це війна між США / Заходом (34% виступають за неї, 43% проти) [7].

Іспанія підтримує територіальну цілісність і суверенітет України. Ця позиція висловлювалася на різних рівнях в ході двосторонніх зустрічей, а також в рамках міжнародних організацій.

Також Іспанія підтримує політику санкцій щодо РФ, проводиться Європейським Союзом. У той же час іспанці підкреслюють, що провідну роль у формуванні політики санкцій ЄС грають дві країни: Німеччина і Франція, які безпосередньо беруть участь в Мінському процесі.

Раніше Іспанія надавала лікування українським військовим. Чи здійснюється така допомога і зараз?

В основному питаннями лікування та реабілітації наших військових, учасників АТО, займалася більше українська громада Іспанії. Українські організації в Іспанії широко представлені практично у всіх основних регіонах, і ця допомога - в більшій мірі волонтерська діяльність. Ми сподіваємося, що з

Іспанією у нас відкриються нові можливості для співпраці в рамках відповідних програм по лінії НАТО - Україна.

У той же час іспанці багато допомагають українським дітям. Існує, наприклад, кілька Чорнобильських асоціацій. Так співпало, що є діти, які, крім того, що постраждали від наслідків Чорнобильської катастрофи, походять із сімей, в яких батьки беруть участь в антитерористичній операції. А іспанці - люди душевні. Вони розуміють, що те, що відбувається зараз на Донбасі - штучно створений конфлікт, а не громадянська війна. Що цей конфлікт привнесений ззовні. А наслідки цього конфлікту - понад 10 тисяч загиблих. І діти страждають в першу чергу.

У яких сферах зараз співпрацюють Україна з Іспанією?

Ми співпрацюємо в багатьох сферах. Але економіка - найбільш важливе для нас напрямом. Взаємний товарообіг становить близько півтора мільярдів доларів США. Іспанія - важливий торгово-економічний партнер України, основний імпортер наших зернових культур (фуражного зерна) в ЄС. Фактично, в травні цього року вже була обрана відповідна тарифна квота. Фуражне зерно з України використовуються також для розвитку експортного потенціалу Іспанії, яка збільшує поставки м'ясної продукції в інші країни.

Крім зернових Іспанія є важливим імпортером соняшникової олії. Близько 70% соняшникової олії, яке продається на іспанському ринку, - українське. Об'єктивно, Іспанія – це потенційно великий споживчий ринок для нашої продукції. Іспанці не зможуть вирощувати стільки зерна, скільки їм необхідно. Тому що у них просто немає природних можливостей. Навіщо їм шукати щось інше, коли є стабільний і надійний партнер, - Україна. Позитивне сальдо в нашу користь, – понад 600 мільйонів доларів. За цим показником торгівлі України з країнами ЄС Іспанія посідає друге місце. Ми повинні продовжувати освоювати іспанський ринок [5].

З моменту здобуття Україною незалежності Іспанія схвалює євроінтеграційні та євроатлантичні прагнення нашої країни і підтримує її на міжнародних форумах. Не останнім приводом для нинішнього зближення стало проведення в Києві 26 травня фінального матчу Ліги чемпіонів УЄФА, на якому переміг іспанський «Реал Мадрид».

Однак головним чинником для активізації відносин стали об'єктивні умови, які склалися за останні роки через виникнення в обох державах спільної проблеми: більш чи менш активного втручання в їхні внутрішні справи Російської Федерації. Від початку російської агресії в Криму і на Донбасі Іспанія стала на бік України і надавала фінансову й матеріальну підтримку — у тому числі 2014 року відправила Збройним силам України дві тонни допомоги (300 шоломів та 500 бронежилетів). У свою чергу, Україна підтримала Іспанію під час «каталонської кризи» — проведення нелегального референдуму за незалежність іспанського регіону Каталонія у жовтні минулого року.

З того часу Іспанія почала дотримуватися доволі жорсткої риторики стосовно Росії. Вона звинуватила останню в підтриманні сепаратистів та у втручанні в каталонські події. У звіті іспанської розвідки, опублікованому наприкінці травня, наводяться докази скеровування російськими безпековими державними структурами діяльності активістів, які висвітлювали в мас-медіа перебіг подій у Каталонії. Насамперед, ідеться про поширення в інтернеті із серверів, розташованих на російській території, публікацій, які містили дезінформацію щодо дій іспанського уряду, і сприяли підсиленню антиіспанських настроїв у самій Каталонії й у світі загалом. У звіті наголошується, що згадана діяльність призвела до дестабілізації країни і завдала суттєвих збитків окремим іспанським підприємствам та урядовим установам як у самій Іспанії, так і за її межами, які стали об'єктами численних кібератак (у цілому кількість кібератак збільшилася за 2017 рік на 27,22% порівняно з попереднім роком, сягнувши майже 26,5 тис. випадків).

Хотілося б вірити, що іспанська підтримка України та позиція щодо Росії залишаться незмінними після обрання нового уряду країни. Підстави сподіватися на це дають запевнення нового прем'єр-міністра — очільника Іспанської соціалістичної робітничої партії Педро Санчеса Переса-Кастехони — щодо його відданості євроінтеграційному курсу країни. Так склалося, що Петро Порошенко прибув до Іспанії в перший день принесення присяги новим главою уряду і став першим керівником найвищого рівня, з яким він зустрівся.

Крім того, відбулися заплановані зустрічі Президента України з головою уряду регіону Галісія, з членами королівської родини, з представниками іспанських бізнесових кіл та української громади. Метою цього триденного візиту була, серед іншого, підготовка до укладання нової двосторонньої угоди про соцзабезпечення, що має на меті вирішення проблемних питань щодо захисту українців в Іспанії та налагодження співпраці у сфері інвестиційної діяльності.

Торговельно-економічні відносини між Іспанією та Україною завжди були доволі обмеженими, але обсяг торгівлі ще більше зменшився з початку збройного конфлікту на Донбасі. Значна частина експорту іспанської продукції до України здійснюється, здебільшого, третіми країнами: Польщею, Угорщиною, Нідерландами і Росією, або іспанськими підприємствами, виробничі потужності яких розташовані в сусідніх з Україною країнах — у Польщі та Росії. Україна впродовж останнього десятиліття мала позитивне сальдо в торгівлі з Іспанією. Український експорт у цю країну становить, здебільшого, продукція сільського господарства (37,2% якої становлять зернові) та будівельної, передусім цементної, промисловості. У свою чергу, в іспанському експорті домінують автомобілі та інша продукція машинобудування, текстиль, кераміка і фармацевтичні препарати. Для України Іспанія посідає 11-те місце серед країн-реципієнтів українського експорту та 17-те — серед країн походження імпорту.

З моменту запровадження безвізового режиму в липні 2017 року кількість українських туристів, які відвідали Іспанію, зросла на 20% порівняно з 2016-м (склавши майже 113 тис. осіб). Основний потік туристів був спрямований до Каталонії, а також на південь Іспанії (муніципалітет Марбелья).

Іспанські інвестиції надходять до України переважно через Нідерланди та Кіпр, з якими нашою країною укладені угоди про уникнення подвійного оподаткування. Прямі іспанські інвестиції є дуже обмеженими, вони сягнули найвищого рівня 2015 року — п'ять мільйонів євро, що було пов'язано з відкриттям підприємств у галузі автомобільної промисловості, значно скоротившись 2016 року (до 85 тис. євро) і дещо збільшившись 2017-го (до 165 тис. євро).

Однак найближчим часом Україні не варто очікувати на значне зростання обсягу іспанських інвестицій чи фінансової допомоги. Попри зростання іспанської економіки, яке дорівнювало 3% упродовж трьох попередніх років, країна досі не спромоглася подолати наслідки фінансово-економічної кризи 2008 року. 2017-го Іспанії вдалося перевищити рівень ВВП докризового періоду, але це економічне зростання є відносним, оскільки значна кількість економічних показників залишаються нижчими за докризові. У тому числі залишається досить високим рівень безробіття (17,4% населення країни, в тому числі — 35% серед молоді), а також велика зовнішня заборгованість (сягає 100% ВВП) [6].

Іспанська підтримка може стати суттєвим важелем для України в її європейських та євроатлантичних прагненнях і в протистоянні російській агресії.

Список використаних джерел

1. Війна на Донбасі: реалії і перспективи врегулювання URL: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_Donbas.pdf
2. Громадяни України просять про допомогу влади Італії, Німеччини, Польщі, Іспанії та Франції URL: <https://ukraina.ru/news/20180611/1020472222.html>
3. Испания и Украина Дружба, проверенная годами. URL: <https://cabinetboss.com.ua/people/91-ispaniya-i-ukraina>
4. Роль ЄС у врегулюванні війни на сході України. Політико-економічний вимір URL: http://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%90%D0%9B%D0%98_%D0%A1%D0%A2%D0%A3%D0%94._%D0%94%D0%98%D0%A1%D0%9F%D0%A3%D0%A2%D0%A3_2017.pdf
5. У яких сферах зараз співпрацюють Україна з Іспанією? URL: https://lb.ua/world/2016/09/21/345401_ispaniya_potentsialno_bolshoy.html
6. Українсько-іспанський діалог: особливості URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planety/ukrayinsko-ispanskyu-dialog-osoblyvosti>

7. Як іспанці бачать війну на Сході України? URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/2015/11/4/7040279/>

УДК 327(44):355.48(477.62)«2014/2019»

**ПОСЕРЕДНИЦТВО ФРАНЦІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ
ВІЙНИ НА ДОНБАСІ ЯК ВАЖІЛЬ ПОВЕРНЕННЯ
РЕГІОНАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА**

Рабчевська О.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Магістр
Маріупольського державного університету*

Війна на Донбасі триває вже безкінечні шість років. Її наслідки будемо відчувати на собі не тільки ми та сусідні країни регіону, але і весь світ впродовж подальшої історії. Адже подібного масштабу нівелювання принципів міжнародного права країною-постійним членом Ради Безпеки ООН явно свідчить про недосконалість існуючих наднаціональних інститутів та їхню неспроможність регулювати міжнародні відносини.

До того ж сьогодні, в умовах глобалізованого світу для вирішення міжнародних конфліктів та врегулювання криз середні та малі країни вимушені звертатися за допомогою та посередництвом до великих держав, які мають суттєвий вплив на світовій арені і користуються міжнародним авторитетом. Такою державою для деяких пострадянських країн виступала Франція, керуючись принципами збереження свого впливу у відносинах з РФ та підтримання авторитету країни-миротворця.

Так, Франція виступає посередником у декількох конфліктах на пострадянському просторі: Нагірний Карабах, Грузія та наразі Україна. Франція є частиною Мінської групи ОБСЄ, створеної у 1992 році для сприяння мирному вирішенню конфлікту між Азербайджаном, Вірменією і Нагірним Карабахом, очолюючи разом із Росією і США переговорну групу. Під час російсько-грузинської війни 2008 року Ніколя Саркозі, президент Франції, яка на той період головувала в ЄС,

взяв на себе провідну роль у розробці мирного плану з шести пунктів. Сьогодні Франція разом з Україною, Росією і Німеччиною бере участь у «нормандському форматі» [Літра].

Після закінчення II світової війни Франція небезпідставно відводить собі роль лідера як всередині ЄС, у питаннях що стосуються економіки, спільної оборонної політики, екологічного законодавства, так і за його кордонами. Один з локомотивів європейської інтеграції, постійний член Ради Безпеки ООН, Франція входить до клубу ядерних держав, «Великої сімки» та «Великої двадцятки». Французькі лідери, починаючи з Ш. де Голля намагалися вести автономну зовнішню політику, балансує між західним та радянським блоками. З великим трепетом французи завжди ставилися до своєї незалежності та суверенітету.

З історичних та геополітичних причин Франція, як правило, більше переймається південним сусідством ЄС і трохи менше східним, особливо у порівнянні з Німеччиною чи Польщею. Участь Франції у врегулюванні української кризи є, радше, наслідком її зобов'язань у рамках Європейського Союзу, G7, Ради безпеки ООН та її власних безпекових інтересів щодо європейського сусідства, а не двосторонніх відносин з Україною. Франція брала дуже активну участь у переговорах щодо Мінських домовленостей, як перших (вересень 2014 р.), так і других (лютий 2015 р.). «Нормандський формат», до якого входять представники України, Росії, Німеччини та Франції, був створений під час зустрічі чотирьох глав держав 6 червня 2014 року в Шато-де-Бенувіль у Нормандії. Слід відзначити, що у більшості випадків на залученні Франції наполягав Берлін, який хотів діяти спільно з Парижем, аби це не сприймалося як німецька ініціатива. Однак зміна політичної карти ЄС, враховуючи обрання нового президента Франції у 2017 році, та розширення присутності в Європарламенті крайніх правих та націоналістичних партій, внесла свої корективи до ролі Франції у «Нормандському форматі».

Амбітні цілі Еммануеля Макрона націлені на закріплення за Францією ролі балансуєчої сили, не такої, яка діє в тіні Сполучених Штатів, або Китаю. Такий підхід передбачає кардинальний перегляд існуючих відносин з РФ та створення

нової стратегії співробітництва, спираючись лише на власні національні інтереси.

Про важливість відносин та ведення діалогу з РФ президент Франції зазначив у своїй промові під час щорічної Конференції послів. Зокрема варті нашої уваги в цьому контексті тези Еммануеля Макрона про те, що виходячи із прагнення Франції зміцнити суверенітет та автономність країни в питаннях зовнішньої політики, слід не допустити ані ізоляції Росії, ані зближення її зі східними партнерами, в першу чергу з Китаєм. Така позиція Франції вимагає, на переконання президента, ведення відкритого та жорсткого діалогу з Москвою.

Події серпня – вересня 2019 року свідчать про початок окресленого плану дій президента Франції. Напередодні саміту «Великої сімки» відбулася зустріч президентів Франції та Росії, на якій йшлося про можливість повернення РФ до складу членів зазначеного формату, також було обговорено час наступної зустрічі в «Нормандському форматі». Наступним кроком стало поновлення діалогу Росії та Франції в форматі «2+2» за участі голів МЗС та міністрів оборони країн.

Оскільки у ході війни на Донбасі прямі інтереси Франції не були зачеплені, вона, очікувано, буде вибудовувати вигідні для неї сценарії розвитку з її найважливішими та найвпливовішими партнерами. Це, однак, не означає що Париж не зацікавлений у скорішому вирішенні військового конфлікту на сході України. Експерти виділяють чотири основних аспекти, які є актуальними у безпековому порядку денному Франції щодо ситуації на сході України:

1. Припинення конфлікту на Сході України, який може підірвати стабільність в інших регіонах країни, і повернення українського суверенітету над Кримом;

2. Запобігання дестабілізації та дезінтеграції України та погіршення соціально-економічного становища;

3. Зміцнення України як у політичному сенсі, так і через широкий набір реформ;

4. Підтримка трансформації України відповідно до європейської моделі, хоча це не обов'язково означає заклики до нового розширення ЄС найближчими роками.

Виходячи з вищезазначеного можемо припустити, що активна роль Франції у врегулюванні «українського конфлікту» є частиною її стратегічного плану з недопущення виникнення великого воєнного конфлікту на кордонах Європейського Союзу, а разом з тим фактором, який надає додатковий простір для маневру у побудові нових форматів співробітництва з Росією.

Мінський і нормандський формати переговорів, ініційовані лідерами Франції і Німеччини, лишаються єдиним механізмом за допомогою якого можливе дипломатичне вирішення конфлікту на сході України. Тож запорукою успіху у протистоянні російської агресії є збереження солідарності країн Заходу а також недопущення реалізації політики умиротворення агресора.

Список використаних джерел

1. Война на Донбассе глазами европейцев: проблемы, которые злуживают внимания МИД. Институт мировой политики. [Електронний ресурс] <https://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/2015/11/4/7040279/>
2. Їжак. О. Доктрина Макрона. 2019. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://dt.ua/international/doktrina-makrona-322843_.html?fbclid=IwAR3xeeD3gVGc7cC8K4o8TvSQ3x-pGn4KToPdSXVQFtFQcneOJBg_VOD_hxo
3. Інтереси Франції та «українська криза» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://iac.org.ua/interesi-frantsiyi-ta-ukrayinska-kriza/>
4. Конференція послів – виступ президента Французької Республіки Еммануеля Макрона [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://lv.ambafrance.org/Ambassadors-conference-Speech-by-M-Emmanuel-Macron-President-of-the-Republic?fbclid=IwAR3xeeD3gVGc7cC8K4o8TvSQ3x-pGn4KToPdSXVQFtFQcneOJBg_VOD_hxo
5. Літра Л. Пармантьє Ф. Аудит зовнішньої політики: Україна – Франція. 2016. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://glavcom.ua/pub/pdf/10/1068/4_1.pdf

УДК 323(043)

**«КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ
РЕІНТЕГРАЦІЇ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ
ОБЛАСТЕЙ»**

Стеблівський Р.,

*студент II курсу спеціальності 052 Політологія ОС Бакалавр
Національного університету «Києво-Могилянська академія»*

Шостий рік окремі райони Донецької та Луганської областей є непідконтрольними українському Уряду. Як наслідок, для української влади залишається відкритим важливе питання: яким чином врегулювати конфлікт на Донбасі та реінтегрувати тимчасово окуповані території. І серед суспільства, і серед академічного та аналітичного середовища розглядаються різні інструменти реінтеграції. Умовно їх можна поділити на дві групи: соціально-економічні та культурно-ідентичнісні. Попри поширеність серед населення думки, що економічні важелі є найбільш ефективними, саме спільні культурні (в широкому значенні) особливості є важливими для творення модерної політичної нації.

Спільна ідентичність та культурне самовизначення – основа для політичного об'єднання будь-якої нації. Колективна ідентичність – це усвідомлення себе багатьма індивідами, пов'язаними між собою спільними цінностями, пережитим досвідом, баченням майбутнього, як дієвого «ми». Альберто Мелуччі, один з авторів поняття «колективна ідентичність», зазначає, що «колективна ідентичність визначає здатність актора до автономної дії, встановлення своєї відмінності від інших» [1, с. 47].

Проте вона не є сталою і перманентною, а формується в процесі спілкування, взаємодії людей одне з одним через ритуали, практики та культуру, під час чого створюються особливі смисли та символи. В той момент, коли індивід відчуває, що його погляди та інтереси збігаються з поглядами та інтересами людей довкола – він починає відчувати себе частиною спільноти, а отже ідентифікувати себе з нею. Колективна ідентичність – це «індивідуальний когнітивний, моральний та емоційний зв'язок із більш широкою спільнотою», зауважують Ф. Полетта та Дж. Джаспер [2, с. 394].

«Когнітивна рамка не обов'язкова цілісна, проте формується через постійну взаємодію і вбирає в себе різні, інколи навіть протилежні визначення. Це важливо, тому що актори не обов'язково мають погоджуватися в питаннях ідеологій, поглядів, інтересів та цілей», – зазначає А. Мелуччі [2, с. 395].

Коллективна ідентичність є важливим аспектом у формуванні нації. Більшість сучасних європейських країн були сформовані радше на основі територіальних принципів, аніж етнічних. Таким чином, в межах однієї країни опинявся не тільки домінуючий етнос, але й національні меншини. Бенедикт Андерсон у своїй роботі «Уявлені спільноти» вказує на те, що нація – конструкт, який ефективно об'єднується довкола уявних цінностей, і саме останні «робили можливим протягом останніх двох сторіч для мільйонів людей не лише вбивати, але й охоче віддавати своє життя в ім'я таких обмежених уявлень» [3, с. 24].

Попри необхідність та тривалі пошуки спільної національної ідеї вже в добу Незалежності, Донбас (Донецька та Луганська область) продовжував мати сильну регіональну ідентичність. Так, наприклад, в 1994 році, відповідаючи на питання «До якої групи Ви вважаєте себе найближчим серед запропонованих?», в Києві найбільша група опитаних – 39,7% – обрала варіант «Українці». Натомість у Донецьку найбільш популярною категорією була «Робітники» (27,9%), тимчасом як варіант «Українці» обрали лише 11,6% респондентів [4, с. 50.]. Опитування 2010 року показало, що соціально-економічна ідентичність у Східному макрорегіоні робітника залишилась майже без змін (21,6% опитаних віднесли її до 10 найважливіших для себе ідентичностей). Разом з тим, найбільш популярною серед мешканців Східного макрорегіону стала ідентичність «Мешканець свого міста» – 49,8%, що все ж свідчить про стійку регіональну ідентичність. Хоча варто зазначити, що категорію «Громадянин(ка) України» обрали 46,3% респондентів цього регіону, що водночас фіксує явну тенденцію до збільшення кількості населення, що ідентифікує себе з державою Україна [4, с. 313].

Донбас з кінця 19 століття став промисловим районом, відносна більшість мешканців якого працювала на заводах та в

шахтах. Це ніяким чином не сприяло творенню національної ідентичності, проте стало міцним підґрунтям для соціальної. Вірогідно, це стало однією із причин для появи погляду «Донбас годує всю Україну», де Україна – це всього об'єкт праці Донбасу, суб'єктність же залишається за регіоном.

Не варто забувати і про активний вплив Російської Федерації з її геополітичною концепцією «русского мира», основними елементами якої є: російська мова та культура, спільна історична пам'ять та цінності, лояльність до сучасної Російської Федерації та православ'я [5]. За умов недостатньої культурної присутності України в регіоні у поєднанні з сильним впливом РФ мешканці Сходу України легко піддаються на пропаганду Росії.

Україна може створити робочі місця, підвищити пенсії та зарплатні, проте чи вистачить цих соціально-економічних факторів для повної реінтеграції Донбасу та попередження нових конфліктів? Чи створить це міцний фундамент проти російської пропаганди? Соціологічне опитування від 19 липня 2018 року, проведене у підконтрольних Україні містах Донецької та Луганської областей Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва [6], показало, що, на думку місцевих мешканців, основними причинами конфлікту є «протести Євромайдану та прагнення євроінтеграції, прояви радикалізму та націоналізму в Україні, прагнення нової української влади заборонити російську мову, небажання Києва «чути» Донбас, прагнення Донбасу до автономії задля більш справедливого розподілу вироблених цінностей між центром і регіоном («Донбас годує Україну»); геополітичний конфлікт між Росією та США». Всі ці позиції, перш за все, базуються на цінностях, світогляді, ідентичністних характеристиках, а не на економічних факторах. Тому основною задачею української держави є не тільки повернення тимчасово окупованих територій під свій суверенітет, політичне врегулювання конфлікту та покращення економічного становища населення Донбасу, але й переосмислення своєї культурної політики в Східному регіоні.

Таким чином, тільки поступовою культурною інтеграцією Донбасу до України, створенням спільних цінностей та каскаду ідентичностей [7, с. 96] можна «зшити» різні латки в одне ціле.

Гіпотезу про ефективність використання культурної політики як інструменту реінтеграції Донецької та Луганської областей було перевірено методом фокус-групового дослідження. У фокус-групі взяли участь 8 студентів/ток Національного університету «Києво-Могилянська академія», які приїхали до Києва з підконтрольних і непідконтрольних Україні територій Донецької та Луганської областей.

Ставлення до української мови, літератури та музики

Всі студенти, які взяли участь у фокус-групі, добре знають українську мову і використовують її в публічному просторі, проте вдома все одно спілкуються російською, тому що так прийнято в їхніх родинях. Учасники дослідження зауважили, що все їхнє оточення з Донбасу (тобто друзі, однокласники) знають і розуміють українську мову, бо вчили її в школі. Друзі однієї із учасниць можуть перейти на спілкування українською, якщо вона їх про це попросить. До того ж діти на тимчасово окупованих територіях і наразі продовжують вивчати українську мову та літературу в школах, хоча кількість годин викладання значно менша, ніж була до 2014 року. У великих містах мова, яку використовують у побутовому спілкуванні, все одно залишається російська, а в селах часто можна почути українсько-російський суржик.

На питання про те, які мають бути умови для того, щоб молодь перейшла на спілкування українською в публічному просторі, учасники фокус-групи дали різні відповіді. Серед варіантів були такі:

- Популяризація української мови через медіа.
- Створення якісного україномовного контенту в соціальних мережах (наприклад, відео на “YouTube”.)
- Показ україномовних фільмів, мультфільмів для дітей.

Студенти розповідали про випадки, коли глядачів відлякував неякісний український дубляж фільмів, і в пошуках більш якісних аналогів вони звертались до російськомовних версій. Проте були й протилежні випадки. Після виходу мультфільму «Маша та Ведмідь» із якісним українським перекладом, батьки почали вмикати своїй дитині його, а не російський аналог, щоб привчати дитину до української мови.

Всі учасники дослідження впевнені, що через якісну та грамотну українську культурну політику можна позитивно

вплинути на популяризацію української мови серед молоді Донбасу. Найбільшою проблемою учасники фокус-групи назвали відсутність можливості отримати якісний український продукт. Студенти зауважили, що музика – це найкращий інструмент для популяризації України в культурному аспекті. Деякі учасники фокус-групи звертали увагу на те, що їхні знайомі з ОРДЛО досі слухають ті самі гурти («Один в каное», «Океан Ельзи», «Бумбокс», «Дзідзьо»), що слухали до початку війни. Проте більшість з учасників фокус-групи все ж погодились, що молодь з окупованих територій просто не знає про нові українські гурти, не має доступу до музичних фестивалів і концертів. Вихід із ситуації – створювати для них такі можливості, показувати, що це якісно інший продукт у порівнянні з тим, що було п'ять років тому. І якщо у підконтрольних районах Донбасу держава вже може і має активізувати свою діяльність за цим напрямком, то для поширення своєї культурної присутності в ОРДЛО Україна може використовувати соціальні мережі (наприклад, «YouTube»).

До сучасної української літератури у респондентів та їхнього оточення нижчий рівень інтересу. Проте студенти зізнаються, що на певному етапі свого життя вони цікавились сучасною українською літературою, але не змогли знайти щось цікаве для себе і перестали слідкувати. Тим не менш, вони зауважили, що залюбки би пішли на письменницький фестиваль чи зустріч із авторами, щоб бути в курсі того, що відбувається в літературних колах і, можливо, нарешті знайти щось варте їхньої уваги. Схожі речі вони говорять і про молодь Донбасу. Зустрічі із відомими людьми, письменниками, музикантами, волонтерами, бізнесменами, які говорять українською і досягли успіху в житті, привернуть до себе увагу. Одна з учасниць фокус-групи зауважила, що населення втомилось від війни, бюрократичних процесів, а тому залюбки долучиться до будь-якої події, яка не буде нагадувати їм про щоденні проблеми, а дасть можливість відпочити, спокійно поспілкуватися з іншими людьми на опосередковані теми. Другий важливий наслідок таких заходів – створення іміджу української мови як мови сучасної еліти, мови успішних людей,

а не «селяків» (була висловлена думка, що такий стереотип все ще популярний серед населення Донбасу).

Можна зробити висновок, що повальне використання російської мови серед молоді – це не завжди усвідомлений вибір, а скоріше – наслідування звичаїв, сталих порядків, відсутність якісної альтернативи. Значною мірою такий стан є результатом неефективної культурної політики України загалом та на Донбасі зокрема. Аналізуючи розвиток українського кінематографу, музики, шоу-бізнесу, можна побачити, що масовий український продукт почав активно з'являтися після 2014 року: збільшилась кількість відзнятих українських фільмів [8] (в 2014 році це було 8 фільмів у прокаті, в 2018 р. – 35), запроваджені квоти для україномовних пісень на радіо, почався бурхливий розвиток української літератури та перекладів. Проте мешканці ОРДЛО не мають можливості подивитися українські фільми в кінотеатрах, купити українські книжки в книгарнях або відвідати концерти чи фестивалі. Таким чином їхнє уявлення про українську культуру базується на їхніх враженнях про неї до 2014 року, коли вона не розвивалась такими темпами, як зараз, а також знаходиться під впливом російської пропаганди.

Активність молоді

Усі студенти, що взяли участь у дослідженні, погодились, що активної молоді на Донбасі (загалом, як і в будь-якому регіоні України) не багато, проте ми спробували визначити, яким чином можна залучити і цих неактивних людей до того, щоб вийти із своєї соціальної бульбашки. Всі респонденти погодились, що музика і спорт – це дві речі, які користуються найбільшою популярністю серед молоді в тому регіоні, тому музичні фестивалі і розвиток спортивних гуртків буде сприяти спілкуванню молоді з Донбасу з жителями інших регіонів. Крім того – це кібер-спорт. Могилянці зауважили, що геймінг користується великою популярністю, адже цією активністю можна безпечно займатися вдома і не ризикувати, виходячи на вулицю. Також згадували про показ кінофільмів, україномовні кіноогляди та літературні вечори.

Проте було висловлено думку і про те, що неактивна молодь долучатиметься виключно до заходів із вузькими, специфічними темами. Для того, щоб не втрачати цих людей,

варто не забувати і про туристичні, театральні гуртки, музичні школи та працювати із існуючими молодіжними мережами. А також створювати позитивну дискримінацію на користь українській музиці, фестивалям, кінематографу, щоб вони були, наприклад, дешевшими за рахунок менших податків, і були більш привабливими в економічному факторі.

Ідентичності

Щодо питань ідентичностей думки розійшлися. Деякі учасники фокус-групи досі ідентифікують себе, в першу чергу, як люди з Донбас. Для когось це – місце дитинства, проте не самоідентифікація, а хтось повністю відмежував від себе цю ідентичність. Загалом, студенти визначили «донбаську ідентичність» як окрему від ідентичності української. І далі були декілька варіанти:

1. «Донбаська ідентичність» суперечить ідентичності «українець/українка», і вони не можуть існувати одночасно. На уточнення цієї тези учасники фокус-групи розповідали про людей з ОРДЛО, які вважають Україну ворогом, мають заангажоване ставлення до української мови, не приймають ніякі аргументи проти їхньої позиції. Варто зауважити, що йшлося не тільки про старших людей, але й про молодь (хоча і меншою мірою).

2. «Донбаської ідентичності» не існує, це вигадка Росії.

3. «Донбаська ідентичність» може і має існувати паралельно з українською. Цю ідею підтримала більшість респондентів. В цьому контексті були думки про громадянську національність, політичну націю.

Усі студенти-учасники фокус-групи впевнені, що саме пошук спільних точок перетину, спільне бачення і усвідомлення проблем може налагодити ситуацію і встановити порозуміння. Вони вважають українські російськомовні канали комунікації ефективним методом, адже «треба говорити так, щоб вони зрозуміли». Один з респондентів згадав про проект «Історична правда», який має досить обмежену кількість статей російською мовою. «Якщо мій батько захоче почитати про СС «Галичина», він буде шукати інформацію російською», а більшість російськомовних статей на такі тематики є, скоріше, проросійською пропагандою. Паралельно, одна студентка зауважила, що «в Україні має бути українська, і це нормально».

Респонденти вважають, що російськомовні патріоти України – це більш, ніж нормальне явище. Так, учасники дослідження наводили тези про те, що «викинути сміття в смітник – набагато патріотичніше, ніж носити вишиванку», а також одна учасниця фокус-групи розповіла про те, що її шкільна вчителька з української літератури спілкувалася українською, вдягала вишиванку, проте врешті стала прихильницею ЛНР. Загалом, респонденти вважають, що білінгвізм – це перевага, інструмент, який дає більше можливостей для громадян.

Всі студенти, які взяли участь у фокус-групі, говорили про стереотипи та кліше як з боку жителів інших регіонів до людей з Донбасу, так і навпаки. На їхню думку, негативні уявлення про «западенців та донбасівців» досі існують, і зламати їх можна через:

1. Безпосереднє спілкування.

Респонденти говорили про путівки в дитячі табори, студентські обміни, «Українську Академію Лідерства», всеукраїнські молодіжні організації, спортивні змагання. Всі студенти підтримали тезу про те, що обміни з молоддю з інших регіонів України та із закордону матимуть позитивний вплив на ставлення одне до одного, а також формування української ідентичності в тих людей, які до того її не сприймали.

2. Якісну комунікацію та медіа.

Учасники фокус-групи визнають, що є проблема національної пам'яті, і ефективне рішення до цього – апелювання до спільної української історії, уникнення поділу в ЗМІ на українців та людей з Донбасу, створення нових спільних цінностей та поглядів. Одна студентка зауважила, що можна належати до іншого народу, етносу, проте паралельно залишатися громадянином/громадянкою України.

Так чи інакше, але Донбас завжди був частиною України. Питання мови, історії, цінностей були актуальними завжди, проте тільки після Революції Гідності українське суспільство відчувало цивілізаційне відокремлення від східного сусіда і, як наслідок, свою суб'єктність. Недарма існує думка про те, що справжню незалежність Україна отримала в 2014 році.

Ми маємо зрозуміти, що культура – потужний і надійний інструмент для об'єднання. Можливо, не швидкий і простий, проте необхідний для подальшого існування і розвитку

держави. Якщо ми маємо проблеми із трактуванням історії, звинувачуємо один одного в орієнтації на різні цінності, то тільки в спільному дискурсі зможемо дійти до консенсусу. Українському суспільству варто не боятися дискусії, а усвідомити свою гетерогенність і шукати спільні рішення, творити колективну ідентичність, яка буде включати різні погляди. Нація – це соціальний конструкт, важливим аспектом якого є культура, тому тільки через грамотну культурну політику Україна зможе реінтегрувати Донбас. В іншому випадку велика частина українських громадян перманентно відчуватимуть депривацію і спротив до української влади, що буде провокувати подальші конфлікти.

Список використаних джерел

1. Melucci A. The Process of Collective Identity in Social Movements and Culture /ed. by Hank Johnston and Bert Klandermans. – Minneapolis : University of Minnesota Press, 1995.
2. Flesher Fominaya C. Collective Identity in Social Movements: Central Concepts and Debates // Sociology Compass. – 2010. – Vol. 4. – No. 6.
3. Андерсон, Б. Уявлені спільноти : міркування щодо походження й поширення націоналізму / Бенедикт Андерсон ; пер. В. Морозов. - 2-е вид., перероб. – К. : Критика, 2001. – 270 с.
4. Ярослав Грицак. Страсті за націоналізмом: стара історія на новий лад. – Київ // Критика. – 2011., – 176 с.
5. Україна та проект "руського мира" : аналітична доповідь / [С. І. Здіорук, В. М. Яблонський, В. В. Токман та ін. ; за заг. ред. В. М. Яблонського, С. І. Здіорука] ; Нац. ін-т стратегічних досліджень. - Київ : НІСД, 2014. – 77 с. – Авт. зазначено на звороті тит. л. [Електронний доступ]: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2014-07/Russian_world-7bd19.pdf.
6. Фонд Демократичних Ініціатив імені Ілька Кучеріва [Електронний ресурс] // «Чим живуть мешканці окупованих територій Донбасу?» – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/chim-zhivut-meshkantsi-okupovanikh-teritoriy-donbasu>

7. Гомза, Іван Анатолійович, Суспільно-політичні рухи : навчальний посібник / Іван Гомза ; [рец. : Круглашов А. М., Работягова І. В., Якушик В. М.] ; Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія". - Київ : НаУКМА, 2018. – 175с.
8. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://web.archive.org/web/20190220153242/http://dergkin.o.gov.ua/media/text/zvit_presentation_2018.pdf

УДК 323(043)

**ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ НА ПІВДЕННОМУ
СХОДІ УКРАЇНИ**

Трофименко А.,

*к.політ.н., старший викладач кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики Маріупольського державного
університету*

Наявність ефективних правових механізмів захисту держави від військової агресії є основою для забезпечення її національної безпеки. Розробка таких механізмів, їх своєчасна адаптація до сучасних викликів виступають одним з головних напрямків правотворчого процесу держави. Особливо актуальним сьогодні цей напрямок є для України, яка з 2014 року розпочала довгий шлях пошуку дієвих технологій протидії військовій агресії та повернення тимчасово окупованих територій.

Російська агресія на Сході України призвела до значних трансформацій української політичної та правової системи, еволюції політичних інститутів, правових норм та принципів, юридичної практики, режиму функціонування правової системи. З 2014 р. у державі йде процес значного оновлення національного законодавства, його доповнення великим переліком нормативно-правових актів різного рівня. Процес створення політико-правових засад з розв'язання суспільно-політичної кризи має постійний характер, спрямований на швидке реагування на нові загрози та виклики. У цьому процесі умовно можна виділити три основні напрямки.

Перший ключовий напрямок – це відновлення

територіальної цілісності держави та забезпечення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях. У формуванні політико-правових засад реалізації цього напрямку можна виокремити наступні етапи:

Оголошення 14 квітня 2014 р. про початок проведення антитерористичної операції в Донецькій, Луганській (з 7 квітня 2014 р.) та Харківській (з 7 квітня до 14 вересня 2014 р.) областях. Засади для проведення АТО в Україні були сформовані в ЗУ «Про боротьбу з тероризму», що визначив термін АТО («антитерористична операція – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності»), умови її запровадження, суб'єктів, що забезпечують її керівництво та коло їх повноважень, органи, що залучаються до її проведення, та їх права, режим у районі проведення АТО тощо. Загальне керівництво АТО було покладено на Антитерористичний центр при Службі безпеки України [5].

Створення особливого порядку господарювання та місцевого самоуправління на окремих територіях Донецької та Луганської областей шляхом ухвалення ЗУ «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» (2 вересня 2014 р.) [12] та ЗУ «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» (16 вересня 2014 р.) [9]. Ці закони встановили пільгові умови для суб'єктів господарювання на території АТО (не нарахування штрафів на кредитні та житлово-комунальні заборгованості громадян, тимчасовий мораторій на проведення перевірок суб'єктів господарювання, автоматичне продовження їх ліцензій та інших документів, скасування орендної плати за державне та комунальне майно тощо) та особливі умови діяльності органів місцевого самоврядування (заборона дискримінації, гарантування права мовного самовизначення, державна підтримка соціально-економічного розвитку цих територій тощо).

Визначення тимчасово окупованими територією, на яких органи державної влади не здійснюють свої повноваження, та

чітке географічне їх визначення в Постановах ВРУ № 252-VIII та № 254-VIII від 17 березня 2015 р. [3; 4].

Значним кроком в цьому напрямку у процесі еволюції політико-правових засад в зазначеній сфері стало ухвалення Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях» 18 січня 2018 р., що сьогодні розглядається як базовий для проведення заходів із деокупації зазначених територій.

Закон вніс значні зміни до чинних нормативно-правових документів, основними серед яких стали:

– Російська Федерація офіційно називається агресором (преамбула), визначається як окупант частини української території (стаття 7), «збройна агресія Російської Федерації розпочалася з неоголошених і прихованих вторгнень на територію України підрозділів збройних сил та інших силових відомств Російської Федерації, а також шляхом організації та підтримки терористичної діяльності»;

– так звані «Донецька народна республіка» та «Луганська народна республіка» називаються «окупаційні адміністрації Російської Федерації» (преамбула);

– «тимчасово окуповані території» – це частини території України, в межах яких збройні формування Російської Федерації та окупаційна адміністрація Російської Федерації встановили та здійснюють загальний контроль (стаття 1);

– для забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях органи державної влади та їх посадові особи вживають заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації (стаття 5);

– розширено повноваження президента в керівництві зазначеними заходами. На відміну від штабу АТО, що очолював та проводив операцію силами та засобами ЗСУ, МВС, Національної поліції, керівництво ООС здійснюють виключно військові, а саме Командувач об'єднаних сил, який реалізує свої повноваження через Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України (стаття 9) (з серпня 2019 року цю посаду обіймає Кравченко Володимир) [10].

Основна відмінність між АТО та ООС полягає в зміні керівництва операцією, форми ж діяльності осіб, залучених до ООС, не відрізняються, від тих, що мали місце при АТО, проте особливий порядок, що запроваджується на території ООС відрізняється створенням так званої «зони безпеки», що включає населені пункти, прилеглі до району бойових дій. У цій зоні за рішенням командувача Об'єднаних сил, можуть створюватися райони обмеженого доступу і райони, заборонені для доступу. Режимом перебування в зазначеній «зоні безпеки» для осіб, що не залучені до її проведення поділено на:

– «зелений» – перебування та переміщення осіб не обмежено;

– «жовтий» – перебування та переміщення осіб здійснюється за наявності документів, що посвідчують особу, крім того, проводиться особистий огляд громадян, огляд речей, що при них знаходяться, транспортних засобів та речей, які ними перевозяться;

– «червоний» – перебування осіб тимчасово обмежено (заборонено), пропуск громадян здійснюється за наявності встановленої Командувачем об'єднаних сил перепустки [2].

Новий закон не містить чіткого сценарію повернення тимчасово окупованих територій, проте нове законодавство має низку переваг. По-перше, визначення Росії країною-агресором робить акцент на зовнішньому військовому втручанні, визначає стороною конфлікту не так звані «ДНР» та «ЛНР», а РФ. По-друге, ухваленні в законі рішення є основою для обґрунтування позиції України в міжнародних судах, інших установах, адже на РФ покладається вся відповідальність за протиправні дії на окупованих територіях, тому і всі судові позови в українських та міжнародних судах щодо компенсації шкоди, завданої в ході військових дій, також стосуватимуться РФ. По-третє, важливим є визначення окупованою не тільки сухопутної території, а й морських вод та повітряного простору, що надає статус, в межах якого діє міжнародне гуманітарне право, слугує правовим механізмом для залучення гуманітарної допомоги, моніторингових місій та миротворчих сил [1].

Серед переваг нового закону також слід виокремити збереження права власності на рухоме й нерухоме майно за мешканцями окупованих територій, значне спрощення

процедури реєстрації фактів народження й смерті мешканців окупованих територій, адже держава визнаватиме свідоцтва, які видаються окупаційними адміністраціями, покладання на РФ обов'язку забезпечувати права й свободи населення тимчасово окупованих територій (цей обов'язок держав-окупантів передбачено Гаазькою та Женевською конвенціями). Проте ухвалений закон має і певні недоліки, основним з яких є відмова держави від компенсації шкоди за зруйноване житло, перебування у полоні тощо, адже відповідальність несе країна-агресор, також не вказано як зміниться статус переселенців та учасників АТО, які є переселенцями [13].

Другий напрямок створення політико-правових засад з розв'язання суспільно-політичної кризи – це встановлення політико-правового статусу учасників АТО та ООС і забезпечення їх соціального захисту. Визначення учасника АТО містить ЗУ «Про боротьбу з тероризмом», а їх політико-правовий статус учасника бойових дій, права та пільги, що їм надає та гарантує держава, встановлено змінами 2015 року до ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Із зміною формату АТО на ООС до учасника бойових дій з наданням відповідних прав та пільг прираховано також осіб, що «брали безпосередню участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях», тобто учасників ООС. Учасників АТО та ООС, що стали особами з інвалідністю, було прираховано до інвалідів війни.

Це передбачає наділення учасників АТО та ООС широким колом прав та пільг, встановлених низкою новоприйнятих законів та підзаконних актів, для користування якими необхідно пройти процедуру отримання статусу учасника бойових дій, встановлену в Постанові Кабінету Міністрів України № 413 від 20 серпня 2014 р.

Третій напрямок – визначення статусу внутрішньо переміщених осіб. Кількість внутрішніх переселенців за даними Міністерства соціальної політики України у 2016 р. вже нараховувала 1,7 млн. осіб (на 1 квітня 2019 р. становила 1 млн 369 тис. 787 осіб). Поява такої нової для країни групи осіб, що склала приблизно 3 відсотки населення, змусила державні

органи влади надати їм особливий політико-правовий статус як «внутрішньо переміщеним особам», розробити механізми забезпечення їх прав та надання як державної, так і недержавної допомоги. Засади соціального захисту цієї нової категорії громадян були створені шляхом ухвалення 20 жовтня 2014 р. Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [6].

Українське законодавство чітко встановлює, яка особа є «внутрішньо переміщеною особою» («громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру»), прописує права та пільги, включаючи грошові виплати, що їй надаються та гарантуються державою, визначає механізм оформлення довідки про отримання зазначеного статусу. Серед основних прав ВПО: безоплатне тимчасове проживання, надання реабілітаційних послуг, пільги в отриманні вищої освіти, отримання матеріального забезпечення, оплата комунальних послуг в місцях компактного поселення ВПО, пільги у сфері охорони здоров'я тощо [6].

Розробка нормативно-правової бази за цими трьома основними напрямками створила необхідні засади для проведення ефективної державної політики в цих сферах. Проте не дивлячись на значні здобутки, ці засади мають певні недоліки, що потребують доопрацювання.

По-перше, поряд з розглянутими безперечними перевагами нового ЗУ «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях», можна виокремити низку недоліків, основним з яких є відмова держави від компенсації шкоди за зруйноване житло, перебування у полоні тощо, адже відповідальність за це покладено на країну-агресора, також відсутнє положення щодо зміни статусу переселенців та учасників АТО, які є

переселенцями.

По-друге, національне законодавство щодо політико-правового статусу учасників АТО та ООС не врегульовує всіх питань їх соціального захисту та членів їх сімей і потребує подальшого доопрацювання та більш оперативного реагування на проблеми та перешкоди на шляху реалізації встановлених законодавчих норм. Неврегульованими залишаються наступні питання:

- відсутність Концепції медичної, соціально-психологічної реабілітації та професійної адаптації;
- відсутність загальнодержавної програми, спрямованої на їх соціальний захист;
- відсутність механізму соціально-психологічної реабілітації учасників АТО та ООС і членів їх сімей та його правового регулювання;
- відсутність єдиного механізму обліку учасників АТО та ООС та пов'язаних із ним проблем тощо.

По-третє, у реалізації прав внутрішньо переміщених осіб досі існують значні проблеми та перешкоди, серед основних недоліків нормативно-правової бази в сфері ВПО можна виділити:

- юридичні колізії між правовими актами, що становлять широку правову базу в сфері ВПО;
- відсутність порядку отримання безоплатного тимчасового житла та компенсації вартості зруйнованого житла;
- обмеження прав ВПО на свободу переміщення;
- обмежені практичні можливості забезпечення прав ВПО на пільгові умови навчання у ЗВО (виділення додаткових бюджетних місць, забезпечення місцями у гуртожитках на безоплатній основі, безоплатне забезпечення підручниками, безоплатний доступ до мережі Інтернет тощо);
- стягнення з ВПО судового збору при зверненні до суду у справах захисту їх прав, перебої в роботі Єдиної інформаційної бази даних про ВПО;
- брак грошових коштів для життєдіяльності, працевлаштування, надання медичної, у тому числі, психологічної допомоги ВПО (Постанова КМУ «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним

особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» від 1 жовтня 2014 р. встановлює розмір щомісячних виплат. Для непрацевдатних осіб (пенсіонери, діти) розмір щомісячної виплати складає 1000 грн. (до 2019 – 884 гривні на одну особу (члена сім'ї), для осіб з інвалідністю – прожитковий мінімум, а для працевдатних осіб – 442 гривні на одну особу (члена сім'ї). Загальна сума допомоги на сім'ю не може перевищувати 3000 гривень (до 2019 – 2400 грн.) [8]);

– відсутність критеріїв відбору для надання соціальної підтримки переселеним громадянам залежно від їх матеріального становища та соціального статусу тощо.

Означені недоліки політико-правових засад проведення відповідних напрямків діяльності держави створюють перешкоди на шляху проведення ефективних заходів із відновлення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях та забезпечення соціального захисту учасників АТО та ООС, а також внутрішньо переміщених осіб, через що чинні нормативно-правові акти в зазначених сферах потребують подальшого доопрацювання.

Список використаних джерел

1. Біщук В. П'ять важливих наслідків прийняття закону про деокупацію Донбасу // Львівська газета. 19 січня 2018. URL: <http://gazeta.lviv.ua/2018/01/19/p-yat-vazhlivix-naslidkiv-prijnyattya-zakonu-pro-deokupaciyu-donbasu>.
2. Особливий порядок, що буде діяти з оголошенням початку проведення операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей // Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2018/04/28/osoblivij-poryadok-shho-bude-diyati-z-ogoloshennyam-pochatku-provedennya-operaczii-obednanih-sil-na-teritorii-doneczkoi-ta-luganskoj-oblastej>.
3. Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями: Постанова Верховної Ради України № 254-VIII від 17 березня 2015 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254-viii>.

4. Про визначення окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей, в яких запроваджується особливий порядок місцевого самоврядування : Постанова Верховної Ради України № 252-VIII від 17 березня 2015 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/252-VIII>.
5. Про внесення змін до законів України щодо боротьби з тероризмом : Закон України від 5 червня 2014 року. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1313-18>.
6. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 року. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-18/page>.
7. Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/413-2014-%Do%BF?test=XX7MfyrCSgky4clIZiUBOAYXHI4nQs8omsh8Ie6>.
8. Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України № 505 від 1 жовтня 2014 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-%Do%BF>.
9. Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей : Закон України від 16 вересня 2014 року URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1680-18>.
10. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18 січня 2018 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2268-19/page>.
11. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовтня 1993 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.

12. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції : Закон України від 02 вересня 2014 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1669-18>.
13. Філатов В., Волинська О. Експертний аналіз законопроекту про деокупацію Донбасу // Дніпроград: вісник небайдужих громадян. 21 грудня 2017. URL: http://dniprograd.org/2017/12/21/ekspertniy-analiz-zakonoproektu-pro-deokupatsiyu-donbasu_63454.

УДК 329.055.3(495)»1974/2010»(045)

РОЛЬ ФРАНЦІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ

Тряскіна К.,

*студентка II курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

На сьогоднішній день війна на Сході є дуже актуальною темою, оскільки це турбує не лише Україну, а й усю Європу. Європейський Союз та країни-члени не залишаються осторонь та надають Україні гуманітарну та фінансову допомогу.

Від початку кризи в квітні 2014-го року Європейський Союз та його держави-члени ЄС надали 399 мільйон євро гуманітарної допомоги та допомоги на якнайшвидше відновлення умов життєдіяльності.

Ситуація в області безпеки залишається нестійкою і нестабільною, і триваючі порушення режиму припинення вогню серйозно вплинули на повсякденне життя людей, що живуть поблизу лінії зіткнення.

Важливість Франції для України важко переоцінити, оскільки Франція є затятим захисником українського суверенітету та ключовим гравцем європейської безпеки, зокрема йдеться про роль Парижа в рамках «нормандського формату» [8]. Проте політика Франції стосовно України залишається обмеженою через відсутність експертизи щодо України і проросійське політичне і бізнес-лобі. У позиції Парижа дійсно бракує незалежного голосу з питань, пов'язаних

з Україною; Франція зазвичай слідує за Німеччиною і залишається в її тіні у рамках Мінська-2[7].

Як і багато інших держав-членів ЄС, Франція у своїй зовнішній політиці щодо України вагається між двома варіантами: або створювати окремий напрямок, або підпорядковувати її зовнішній політиці щодо Росії. Позиція Франції у «російсько-українській» дилемі полягає у тому, що Париж розглядає Москву як конкурента ЄС на Сході, але як партнера на Півдні. Через конфлікт в Україні підхід «Росія передусім» було поставлено під серйозний сумнів, однак теракти в Парижі і Брюсселі, а також криза біженців змістили фокус суспільної думки в напрямку сирійського конфлікту.

По-перше, слід почати з того, що з 2014 року Франція надає допомогу Україні по ряду напрямків: гуманітарну та медичну допомогу в надзвичайних ситуаціях, сприяння переміщенням особам і підтримку в здійсненні реформ. Вона бере активну участь в підтримці, наданої Україні на європейському рівні. Вона не визнавала і не визнає незаконну анексію Криму: перегляд кордонів силовими методами суперечить міжнародному праву і зобов'язанням, взятим на себе Російською Федерацією. З метою політичного врегулювання конфлікту Франція проводить політику твердості і діалогу [3].

Також, відзначимо, що 5 лютого 2015 р. – Президент Франції Ф. Олланд разом із Канцлером ФРН А. Меркель відвідали Київ і провели переговори із П. Порошенком щодо мирного врегулювання на Сході України [7].

12 лютого 2015 р. – Президент Франції Ф. Олланд взяв участь у Мінських переговорах із врегулювання ситуації в Україні.

Слідом за цим, 2 жовтня 2015 р. – у Парижі Президенти Франції та України провели двосторонні переговори. Відбулася зустріч глав держав "Нормандської" четвірки[7].

По-друге, потрібно відзначити, що 28 січня 2015 року опівдні з французького міста Жонзак була відправлена вантажівка з гуманітарною допомогою в Україну, яка вже 3 лютого була розвантажена в воєнному шпиталі міста Дніпропетровськ [8]. Із Франції в Україну близько 120 тонн медичного обладнання, яке було їм надано з французьких

госпіталів таких регіонів, як Пуату-Шарант, Аквітанія, Іль-де-Франс, Міді-Піренеї. Гуманітарна допомога доставляється у лікарні центральної і східної України починаючи з кінця вересня місяця 2014 року завдяки тісній та плідній співпраці з Благодійним Фондом «Міжнародна Асоціація Підтримки України» [4].

Також волонтери регіону Пуату-Шарант звернулися до Церков і до Благодійних Асоціацій Франції – і вони посприяли. Одяг для біженців зібрано шкільним закладом Сент-Софі (Сен-Жан д'Анжелі) і діаконом П'єром, француз українського походження, зібрав близько 500 кг теплого одягу для дітей біженців з окупованих терористами територій України. Також був безкоштовно надіслан теплий одяг від Червоного Хреста, що діє у місті Сент [6].

По-третє, вагомим є те, що на благодійні внески, небайдужих громадян Франції, асоціація закупувала у великій кількості дуже дорогий препарат CELOX для швидкої зупинки кровотечі, що так необхідно для збереження життя пораненим під час бойових дій. Активно займалися пошуком по всій Франції медичного обладнання для госпіталів Східної і центральної частини України, до яких направляють на операції і лікування поранених бійців і цивільних із зони АТО[5].

Надалі, зазначимо, що в грудні 2017р. обласна лікарня ім. Мечникова в Дніпрі вже вчетверте отримала гуманітарну поміч з Франції. У благодійному вантажі – багатофункціональні ліжка, операційні лампи, ортопедичні матраци, медичні меблі та перев'язувальний матеріал. Лікарня Мечникова отримала лампи та стіл для операційних, перев'язувальний матеріал, медичні меблі. Крім того, з Франції надійшли 10 багатофункціональних ліжок з протипролежневими матрацами [3].

24 січня 2017 року Франція і Україна відсвяткували 25-ту річницю встановлення дипломатичних відносин. Сьогодні, як і протягом цих 25 років, Франція стоїть пліч-о-пліч з Україною, надаючи їй підтримку заради виконання цих угод і здійснення реформ [9].

Втім, участь Франції у врегулюванні української кризи є наслідком її зобов'язань у рамках Європейського Союзу, G7, Ради безпеки ООН та її власних безпекових інтересів щодо

європейського сусідства, а не двосторонніх відносин з Україною. По-перше, Париж був залучений до вирішення українського конфлікту через участь у «Веймарському трикутнику», до якого також входять Німеччина та Польща.

Зокрема, у березні 2018 р. Франція фінансуватиме українські проекти у сфері військово-технічного та економічного співробітництва. Це стало одним із головних питань, які обговорили під час зустрічі Президент України Петро Порошенко та міністр закордонних справ Франції Жан-Ів Ле Дріан напередодні, передає прес-служба глави держави [11].

Франція виділила 500 тис. євро на гуманітарні проекти на Донбасі. Про це повідомив міністр закордонних справ Франції Жан-Ів Ле Дріан. Франція прийняла рішення надати фінансову допомогу двом неурядовим організаціям гуманітарного характеру, які працюють там. Він висловив стурбованість гуманітарною ситуацією на Донбасі. За словами Ле Дріана, кошти будуть виділені на реалізацію проектів із забезпечення продуктової безпеки місцевого населення, а також на проект по відновленню школи в м. Красногорівка Мар'їнського району Донецької області та відновлення резервуарів на водонапірній станції м. Попасна Луганської області [10].

Також, у 2018 р. у рамках стратегічної гуманітарної ініціативи командування Об'єднаних сил "Допомога Схід" відбулося перше відвантаження кількадесят тонн гуманітарної допомоги, яка прибула із Франції на Луганщину. Це була лише перша сходинка у вигляді допомоги якісними і вкрай необхідними речами для медичних закладів Луганщини і Донеччини, будинків для осіб похилого віку, які розташовані в прифронтовій зоні, і людей, які мають обмежені можливості. Хочу відмітити, що на початку липня планується вихід ще однієї вантажівки з медичним устаткуванням для лікарняних закладів Донеччини.

Надалі, у січні 2019 р. – у Краматорськ прибула гуманітарна допомога від французьких волонтерів. Вона призначена як для армійців, так і для мирних жителів. Прибув великий автофургон із Франції з гуманітарною допомогою. Устаткування з Тулузи, Німа, Ольне [2].

Це медичне обладнання на загальну суму близько трьох мільйонів гривень прибуло у Краматорськ. Невдовзі його доставлять у лікарні Луганської і Донецької областей. Це так звана металобаза у Краматорську. Медичні меблі, обладнання, інше устаткування, ліки тощо – прибувають на митний контроль у Донецьку область. Потім французька допомога надійде до лікарень Сєверодонецька, Лисичанська, Маріуполя, Краматорська та інших міст Донбасу і Приазов'я. Це вже четверта допомога благодійних асоціацій із Франції українським фронтовим областям за три роки [2].

Не менш важливим є те, що у Франції переселенці з України можуть спробувати оформити статус біженця. Поки будуть розглядати документи, місцева влада надає житло та невелику соціальну допомогу. А у благодійних організаціях можна отримати їжу та одяг [1].

Таким чином, роль Франції у врегулюванні української кризи є дуже вагомою. Можна сказати, що побічним позитивним ефектом від конфлікту між Україною і Росією стала активізація співпраці між Україною і Францією. Незважаючи на зосередженість Парижа на Півдні, Україна потрапила до ТОП-10 пріоритетів зовнішньої політики, що змусило Францію поглиблювати свої знання про Україну.

Список використаних джерел

1. Безкоштовна квартира, одяг, їжа та соціальна допомога – чим приваблює переселенців Франція URL: <https://vgoru.org/index.php/dopomoga-vimushenim-pereselentsyam/item/44084-bezkoshtovna-kvartyra-odiah-izha-ta-sotsialna-dopomoha-chym-pryvabliuie-pereselentsiv-frantsiia> (дата звернення 19.10.2019).
2. Вівденко Г. У Краматорськ прибула гуманітарна допомога з Франції URL: <https://podrobnosti.ua/2277063-u-kramatorsk-pribula-gumantarna-dopomoga-z-frants.html> (дата звернення 19.10.2019).
3. Гуманітарна допомога з Франції на Дніпропетровщину URL: <http://акмц.укр/gumanitarna-dopomoga-z-frantsiyi-2/> (дата звернення 19.10.2019).

4. Гуманітарна допомога Франції для України URL: <http://www.litsa.com.ua/show/a/20075> (дата звернення 18.10.2019).
5. Гуманітарна ініціатива "допомога схід" прибула із Франції на Донбас – оос URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/humanitarna-initsiatyva-dopomoha-skhid-prybula-iz-frantsii-na-donbas-oos-172050.html> (дата звернення 20.10.2019).
6. Літра Л., Пармантьє Ф. Франція: «російсько-українська» дилема URL: <https://glavcom.ua/publications/franciya-rosiysko-ukrajinska-dilema-356558.html> (дата звернення 20.10.2019).
7. Політичні відносини між Україною та Францією URL: <https://france.mfa.gov.ua/ua/ukraine-france/diplomacy> (дата звернення 18.10.2019).
8. Ситуація в Україні: деятельность Франции URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/ru/dossiers-pays/ukraine/situation-en-ukraine-la-position-de-la-france/> (дата звернення 20.10.2019).
9. Українсько-французькі відносини. Франція URL: <http://ukrsvit.org/франція/> (дата звернення 19.10.2019).
10. Франція виділить 500 тис. євро на гуманітарну допомогу для жителів Донбасу. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/03/23/7079234/> (дата звернення 20.10.2019).
11. Франція фінансуватиме військово-технічні та економічні проекти України. URL: <https://www.5.ua/polityka/frantsiia-finansuvatyme-viiskovotekhnichni-ta-ekonomichni-proekty-ukrainy-aru-167034.html> (дата звернення 19.10.2019).

УДК 323(043)

ПОЛІТИКА ІНТЕГРАЦІЇ РЕСПУБЛІКИ СЛОВЕНІЯ

Мороз О.,

аспірантка спеціальності 052 Політологія Маріупольського державного університету

Під час розпаду югославської федерації Республіка Словенія не зазнала дезінтеграційних процесів, хоча і відчула на собі агресію Югославської народної армії у липні 1991 р. Зберігши територіальну цілісність, Словенія (на відміну від Хорватії та Боснії і Герцеговини) не постала перед необхідністю реінтеграції окупованих територій. Політика інтеграції Республіки Словенія постає як складова етнополітики, вона розвивається у стабільних, мирних, демократичних умовах та спрямована на гармонізацію відносин між державою та етнічними меншинами.

Етнічну структуру Республіки Словенія хоча і прийнято характеризувати як таку, яка має певне тяжіння до моноетнічності, втім наявність активних і структурованих іноетнічних спільнот, все ж дає підстави віднести Словенію до поліетнічних країн. Так, з близько 2 млн. жителів Словенії, понад 1 млн. 600 тис осіб (або 83, 1 %) є етнічними словенцями. Серед інших етнічних груп кількісно переважають вихідці з республік колишньої Югославії - серби (2 %), хорвати (1, 8 %), боснійці (1, 1 %), а також албанці, чорногорці, македонці тощо. Їх чисельність зростає через міграцію, пов'язану з економічними чинниками.

Особливо місце в етнічній і правовій структурі займають т.зв. «традиційні» або «автохтонні» чи «історичні» меншини, що проживають компактно - італійці (2 258; 0,1 %) та угорці (6 243; 0,63 %) [1].

Виважена етнополітика новоутвореної Словенської держави у 1990-х рр. разом з відсутністю у Словенії більш менш значної кількості носіїв етнічності, які представляли інші югославські республіки зіграли основну роль у тому, що міжетнічні конфлікти, які супроводжували розпад соціалістичної Югославії майже не зачепили Словенію.

Більш того, певний час, у звітах європейських структур, що моніторять гарантії збереження етнічного розмаїття, Словенія

вважалася чи не зразком здійснення демократичної політики щодо національних меншин. Втім, сьогодні, у суспільно-політичному та медійному дискурсах все частіше порушуються питання необхідності кореляції державної етнополітики у бік підвищення правого статусу т.зв. «нових» меншин (емігрантів з країн колишньої Югославії). Громадські організації сербів, хорватів, босанців Словенії активно лобіюють ці питання і стали вже повноправними учасниками політичного процесу, хоча б у тій його частині, що стосується правового забезпечення етнічних меншин. Словенський досвід поєднання інтересів титульної нації і національних меншин є надзвичайно цікавим і корисним для України. Мусимо визнати, що мова не повинна йти про копіювання концепції цього досвіду, адже історичні і політичні умови наших країн є вельми відмінними. Але шляхи вирішення в Словенії певних окремих проблем (наприклад, виїзд випускників шкіл з мовами навчання національних меншин для отримання вищої освіти в країні свого етнічного походження) мають стати в нагоді і в Україні.

Етнічна політика словенської держави пропонує диференційований підхід до різних етнічних груп. Так, на конституційному рівні визнані традиційні меншини – угорці і італійці. Стаття 11. та стаття 64. Конституції Республіки Словенія гарантує їм особливі права, зокрема, офіційний статус італійської і угорської мови в місцях компактного проживання цих спільнот, обов'язкове вивчення їх в школі і використання в офіційній комунікації і ЗМІ. При чому офіційна і освітня двомовність поширюється у цих областях на все населення, зокрема і на словенців. Також угорці і італійці мають право створювати національні співтовариства як органи етнічного і регіонального самоврядування, до яких належить певні державні функції. Угорська і італійська громади мають по 1 зарезервованому місці у Державному Зібранні - нижній палаті словенського парламенту. Загалом, права традиційних меншин визначають біля 80 законодавчих актів і положень, що стосуються різних питань їх існування [2] .

Деякий інший підхід застосований до ромської (циганської) меншини. Стаття 65. Конституції визнає за нею статус спільноти з особливими етнічними характеристиками. У 2007 р. був прийнято закон, що інтегрально регулював

становище ромської спільноти, його організації і фінансування, з урахуванням найбільш болючих питань – освіта, інтеграція на ринок праці, умови життя тощо [3]. Хоча інституційні рамки забезпечують різні механізми покращення умов життя і інтеграції спільноти, ромоорієнтована політика ще недостатньо реалізована. Як зазначає словенський дослідник Дж. Хорват існують великі розбіжності в її застосуванні в різних общинах (регіонах) країни, що пов'язане з рівнем інтеграції ромської громади, а також рівнем толерантності місцевого населення [4].

Нарешті, третя модель спрямована на т.зв. «сучасні» меншини, тобто етнічні спільноти, що склалися в результаті міграції їх представників у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Це, насамперед, уродженці республік колишньої Югославії - серби, хорвати, босанці, косовари, македонці тощо, а також не досить чисельні представники інших етнічних груп, зокрема українці. На законодавчому рівні вони не виокремлюються як особливі категорії населення і у правовому сенсі мають елементарні можливості збереження ідентичності – фіксація власної належності до певної національності, вивчення рідної мови, підтримання на аматорському рівні національної культури. Словенська держава, сприяючи розвиткові етнічного розмаїття фінансово і організаційно підтримує їх етнокультурні проекти, тому кожна етнічна група має змогу подати заявку та виграти державний тендер на підтримку таких акцій.

На разі спостерігається актуалізація дискурсу національних меншин в політичному та медіа просторі Словенії. Це пов'язане із збільшенням кількості мігрантів з колишньої Югославії, зростанням чисельності сербської, хорватської, босанської, албанської громад тощо, їхньою стрімкою політизацією та висуванням вимог підвищення свого правового статусу.

Список використаних джерел

1. Комитет ООН по ликвидации расового неравенства. Шестой и седьмой периодические доклады Республики Словения. Структура населения по национальной принадлежности URL: [http://flatik.ru/punkti-str-3-otveti-na-konkretnie-](http://flatik.ru/punkti-str-3-otveti-na-konkretnie)

- voprosi-soderjashiesya-v-zak-index-3 (дата звернення 2.09. 2019)
2. Конституция Республики Словения. URL: <http://www.right777.ru/konst.html#id36> (дата звернення 2.09. 2019)
 3. Dezelan, T. Citizenship in Slovenia: the regime of a nationalizing or a Europeanising state? - University of Edinburgh, School of Law. Europeanisation of Citizenship in the Successor of the Former Yugoslavia(CITSEE). Working Paper – 2011 / 16 – S. 26.
 4. Horvat-Muc, J., Interview. Murska Sobota. Desember 2010.

УДК 323(043)

ЧИ ВАРТО СПИРАТИСЯ НА БАЛКАНСЬКИЙ ДОСВІД РЕІНТЕГРАЦІЇ?

Пахоменко С.,

к.і.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

Як відомо розпад Соціалістичної Федеративної Республіки Югославія на початку 1990-х рр. супроводжувався межетнічними війнами. По їх закінченню стало питання створення нової архітектоніки на постюгославських теренах та реінтеграції окупованих або відокремлених територій до держав, які були визнані міжнародним співтовариством. Міжнародна миротворчість в Хорватії та Боснії не блокувалася потужним тиском з боку замішаного в конфлікті постійного члена Ради Безпеки ООН, яким є Росія. А міжнародна підтримка не гальмувалася через корупцію і небезпеку активного втручання на стороні учасника конфлікту збройних сил третьої сторони, яка в нашому випадку є потужною у військовому плані державою. Але і на території колишньої Югославії і в Україні міжнародні зусилля не вирішували головної проблеми для держав, що протистоять сепаратизму і зовнішній агресії - відновлення державного суверенітету над усією територією. Вони були спрямовані на зниження гостроти конфліктного протистояння, припинення вогню, демілітаризацію тощо [1].

«Хорватський» сценарій

Як «хорватський сценарій» українські медіа найчастіше називають відновлення територіальної цілісності військовим шляхом, як це здійснила Хорватська держава в 1995 році, ліквідувавши в ході операцій «Буря» і «Блискавка» самопроголошену республіку Сербська Крайна [2]. В цьому випадку, Хорватія представляється у вигляді України, Сербська Крайна - як «ЛДНР» [3]. Україна починала АТО при такій моделі і, можливо, досягла би успіху, якби не інтервенція Росії. З цього часу «хорватський сценарій» не уявляється можливим.

Кажучи про «хорватський сценарій», слід більше акцентувати увагу на іншому процесі - реінтеграції Східної Славонії (1995-1998 рр), яка представляла собою мирний процес, що здійснювався під контролем ООН і супроводжувався жорсткими вимогами лояльності місцевого населення до хорватської держави. Однак, слід сказати, що мирна реінтеграція Східної Славонії стала можливою тільки після ліквідації Сербської Крайни і військового вирішення проблеми сербського сепаратизму в іншій частині Хорватії.

«Боснійський» сценарій

Згідно Дейтонської угоди 1995 року, Боснія і Герцеговина являє собою конфедеративну державу під фактичним протекторатом ООН і ЄС. Вона а складається із Республіки Сербської, Федерації Боснії і Герцеговини (хорватомусульманська частина) та автономного Округу Брчко (змішаний район, який керується міжнародною адміністрацією і розділяє північну й південну частину Республіки Сербської). У країні є три президенти, обрані від мусульманської, хорватської та сербської спільнот (це обмежує право інших національностей бути обраними і суперечить що створюють тріумвірат Президіуму та змінюють одне одного на посаді кожні 8 місяців. Крім цього, у державі є ще Верховний представник щодо Боснії і Герцеговини, якого призначають країни-гаранти Дейтонських угод, і який має мандат ООН; де-факто і де-юре цей міжнародний посадовець-наглядач має більше влади і повноважень, ніж обрані на демократичних виборах місцеві політики.

У кожної з двох окремих утворень - Хорватськомусульманська федерація Боснії і Герцеговини і Республіка

Сербська є також свій, уряд, парламент, поліція і армія. Різні системи освіти політики історичної пам'яті та ідентичності. Серби і хорвати не асоціюють себе із якоюсь боснійською ідентичністю, лише мусульмани-бошняки сприймають цю країну як свою власну.

Одна з частин, Республіка Сербська відкрито заявляє про намір вийти із складу БіГ і зовнішньополітично орієнтована на Сербію та Росію.

Хорватські політичні лідери останнім часом наполегливо просувають ідею рівноправності усіх трьох народів БіГ і через це вимагають розширення прав хорватів у Боснії і Герцеговині "в дусі Дейтона" і створення окремої, своєї частини конфедерації.

В таких умовах неможливо говорити про прогресивний розвиток країни.

На сьогоднішній день Боснія і Герцеговина є державою з унікальною формою устрою і правління, що поєднує елементи федерації і конфедерації і міжнародного протекторату. Як продемонстрував більш ніж 20-річний досвід існування держави в такому форматі, питання інтеграції та створення ефективної системи державного управління так і не були вирішені. І сьогодні перед БіГ знову виникла загроза дезінтеграції і сепаратизму.

Список використаних джерел

1. В Києве представили модели реинтеграции Донбасса. URL: <http://dii.dn.ua/news/285-v-kyeve-predstavlyly-modely-reyntegracyu-donbassa> (дата звернення: 24.10. 2019)
2. Война в Хорватии: ликвидация сепаратистов за 84 часа и сдача героев. Записано со слов Максима Каменецкого, доцента Института международных отношений Киевского национального университета им. Т.Шевченко, эксперта по военным конфликтам на Балканах. URL: <http://fakty.ictv.ua/ru/index/read-news/id/1581913/> (дата звернення: 24.10. 2019)
3. Пелих Ю. «Хорватський сценарій» для Донбасу URL: http://www.vgolos.com.ua/articles/horvatskyu_stsenariy_dlya_donbasu_231757.html?print (дата звернення: 25.10. 2019).

ЗМІСТ

<i>Алескерова Г.</i> РОЛЬ ХОРВАТІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ	3
<i>Альошина М.</i> ВНУТРІШНЯ МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ НА ДОНБАСІ В УМОВАХ КОНФЛІКТУ	5
<i>Беззубченко Ю.</i> ДОПОМОГА ФРН У ВРЕГУЛЮВАННІ КОНФЛІКТІ НА ДОНБАСІ ТА ЇЇ ДІЇ	11
<i>Власова Ю.</i> РОЛЬ ІРЛАНДІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ	16
<i>Волянчук А.</i> ГІБРИДНА ВІЙНА НА СХОДІ УКРАЇНИ: ПЕРЕДУМОВИ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ЗАКІНЧЕННЯ	18
<i>Грідіна І.</i> «РЕІНТЕГРАЦІЯ» «ДОНБАСУ»: ТЕРМІНОЛОГІЧНА ПАСТКА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	21
<i>Єрсакова В.</i> ПОЗИЦІЯ БЕЛЬГІЇ ЩОДО ВІЙНИ НА ДОНБАСІ ТА ДОПОМОГА УКРАЇНІ	27
<i>Єрмілов І.</i> МИРОТВОРЧА МІСІЯ ООН ЯК МОЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ В МИРНІЙ РЕІНТЕГРАЦІЇ ДОНБАСУ	32
<i>Гаврилова С.</i> РОЛЬ КРАЇН БАЛТІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ	38
<i>Каргаполова А.</i> РОЛЬ ІТАЛІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ	41

Клименченко М.

**ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
УКРАЇНІ В ХОДІ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ КРАЇНИ**

47

Кустікова М.

**ВРЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ: ФОРМУЛА
ШТАЙНМАЄРА**

51

Нгуєн Ле Зієм

**РОЛЬ АВСТРІЇ У ВРЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
КРИЗИ**

56

Парахневич Д.

**ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ВІЙНИ НА ДОНБАСІ: ВІД
ПОСТ-ПРАВДИ ДО ГІБРИДНОГО ВИМІРУ**

61

Пашина Н.

**МАКРОПОЛІТИЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ФАКТОР
КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

64

Підтинна С.

**РОЛЬ ПОЛЬЩІ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ
КРИЗИ**

67

Подлесна Ю.

**РОЛЬ ФІНЛЯНДІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ
КРИЗИ**

73

Пустова В.

**РОЛЬ ІСПАНІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ
КРИЗИ**

76

Рабчевська О.

**ПОСЕРЕДНИЦТВО ФРАНЦІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ ВІЙНИ
НА ДОНБАСІ ЯК ВАЖІЛЬ ПОВЕРНЕННЯ
РЕГІОНАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА**

83

Стеблівський Р.

**«КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ
РЕІНТЕГРАЦІЇ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ
ОБЛАСТЕЙ»**

87

- Трофименко А.*
**ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ НА ПІВДЕННОМУ
СХОДІ УКРАЇНИ** 96
- Тряскіна К.*
**РОЛЬ ФРАНЦІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ
КРИЗИ** 105
- Мороз О.*
ПОЛІТИКА ІНТЕГРАЦІЇ РЕСПУБЛІКИ СЛОВЕНІЯ 111
- Пахоменко С.*
**ЧИ ВАРТО СПИРАТИСЯ НА БАЛКАНСЬКИЙ ДОСВІД
РЕІНТЕГРАЦІЇ?** 114

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КРУГЛОГО СТОЛУ
«ПОВЕРНЕННЯ ТА ПЕРЕОСВОЄННЯ ТИМЧАСОВО
ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ У ДОНЕЦЬКІЙ ТА
ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ»**

За загальною редакцією К. В. Балабанова

**Маріуполь
МДУ
2019**